

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annaei Senecae Tragoediae

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Amstelodami, 1662

Oedipus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-770)

L. ANNÆI SENECAE

* O E D I P U S .

D R A M A T I S P E R S O N Æ .

OEDIPUS. JOCASTA. CREON. CHORUS THE-
BANORUM. TIRESIAS. MANTO. SENEX.
PHORBAS. NUNCIUS.

A R G U M E N T U M .

Grassante Thebis dira pestilente mittitur Delphos Creon consulturus Apollinem. refert expiandam Laii necem interfectoris exilio. qui cum ignoraretur, Tiresias frustra extispicia aggressus, per Necromantiam Laii umbra evocata intelligit ipsum esse regem Oedipum. Negat primum ille, sed postea disquirens, invenit se filium

* *Oedipus.*] Invenio Oedipum tragediam composuisse apud Græcos Aeschylum, Sophoclem, Euripidem, Lycophronem, Philoclem Atheniensem, Xenoclem (qui ea fabula, teste Aliano, vicit Euripidem) & Diogenem Cynicum: Suidas verò illam Diogeni Oenomao ascribit. Asconius tradit Iulium Cæsarem Latinam quandam tragediam Oedipi nomine inscripisse. Athenæus lib. 6. Eubulum *εὐ οἰδίποδι* citat, quæ comœdia fuit. Porro hac fabula multa noster ex Sophoclis Oedipo tyranno accepit, nonnulla etiam fortassis ex Silanionis Iocasta, etenim in ea tragedia Iocastæ mors, quemadmodum & in hac, representabatur, teste Plutarcho. *Delr.* Tragedia præclara. minor quam inventoris tamen. Notent studiosi, solam hanc inter Romanas *οὐδὶπῶν* extare. Qualem constitutionem absolutam Aristoteles censet. Quippe & subitam in contrarium mutationem, quam *peripetiam* vocant, & agnitionem habet. Manifesta peripetia est, ubi senex Polybum decessisse nunciat, & Oedipodem ad Corinthio-

rum regnum invitat. Isto enim fine cum venisset, & jam in tranquillo constitutus videretur Oedipus, præter expectationem, contrarium efficitur. Quippe parentem suum non fuisse Polybum, docetur. Vnde totius rei sequitur mutatio, & tota fit palam. Hinc agnitione, pars altera, dependet. Ita Iocastam agnoscit. Noster Epifodia quæ addidit, cum tam accurate ignem & viscera describit, ut è sacris hausisset ea libris videatur, tum proluxa illa *vesygus* ex Homero delineatio, ita pulchra sunt, ut quamvis habeant vernile & ambitiosum aliquid, potius in hoc laudanda tamen, quam in isto requirenda videantur. Iocasta apud Græcum simul factum suum agnoscit, & conspectum hominum nunquam reditura fugit. Nam quis matrem introducere post ista audeat? Hic & postea occurrit filio, & solari eum audeat. Tantum ut acumina aliquot faciat compendii. Chorus primus qui de peste est, idem fere est utrobique. Etiam pulcherimus noster. In isto tamen multa, ad quæ sanus ne aspiret quidem. *Heis-
sius.*

Verf. l.

filii
si it
fodit

Prof

Verf.
Quidni
nolite T
sic quo
inquit
dici du
deur.
dubium
certam
speciem
moner
Lucano
re mont
litta lu
vius sol
lux, ali
ptera t
omne v
nubibus
ut dubi
hic sol
eaca cal
ut glaci
Sat. 5.
re, quo
raca Bo
ginam v
caligine
fit nubis
non pa
dies;
nox, qu
sa ratio

filium esse Laii, quem interfecerat, & Iocasta, quam uxorem duxerat. Effusus itaque præ pudore atque ira oculis in exilium abit. & Iocasta se gladio confodit.

ACTUS PRIMUS.

OEDIPUS. JOCASTA.

Oedipus de pestilentia sævitia conqueritur.

Nam nocte Titan dubius expulsa redit,
Et nube mœstum squalida exoritur jubar,
Lumenque flamma triste luctifica gerens
Prospiciet avida peste solatas domos,

Stra-

Vers. 1. *Pulsa dubius effulsit dies,*

Quidni purius sit germaniusque: *Iam nocte Titan dubius expulsa redit?* quum sic quoque ἀμύχαν ille Etruscus. Sed, inquit vit egregius, ambigo, an possit dici *dubius Titan*, pro eo, qui non videtur. Faciat: at non ambigimus nos *dubium* hac mente dici omne, quod incertam, dubiam & vix noscendam sui speciem faciemque præbet. Sic *dubii montes*, qui jam vix oculis apparent, Lucano lib. 3. & *dubios cernit vane scerre montes*. Hercule Furente: *Tenuis relicta lucis à tergo nitior, Fulgorque dubius solis afflicti cadit*. Sed, ait, aliud *lux*, aliud *Titan*. Scimus: sed non propterea si quid potest dici de luce, id omne disconvenit sibi. *Sol dubius est nubibus præteritus itaque interpolatus*, ut *dubium* relinquat intuentibus, an hic sol sit. Virgilius 3. *Aeneid. incertos cæca caligine soles*. Ovidius 2. *metam. ut glacies incerto saucia sole*. Iuvenalis Sat. 5. *Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se Frigida circumagunt pigri sarraca Bootæ*. Ovidius de pestilentia *Æginam vastante: Principio cælum spissa caligine terras Texit, & ignavos inclusit nubibus æstus*. Pergit: *Mox, fateor, non parum inamene repetitur vox dies; verum eodem sensu repetitur nox, quæ & hic una comparat*. Diversa ratio est: nam utrum bella sit vocis

repetitio, an insuavis, ex sensu est judicandum. Si verum patimur, scribendum & secundo versu, *mœstus*: ut æque Titan dicatur *mœstus jubar*, quam *dubius*, quam *triste lumen gerens*. Sic in Hippolyto: *turbidam frontem gerens Et mœsta vultus*. Ille Titan, inquit, peracta nocte sic effulgens, ita exortus & comparatus, jam prospiciet (nam ita quoque Flor. & Voss.) orbatae lue pestifera domos: & dies palam faciet stragem, quam proxima nocte passi sumus. Frustra quoque tendunt novem isti pro suo jam cernent. Gronovius.

3. *Triste luctifera gerens*] Non tantum Delcians N. (hoc est, si licet dicere, meritis, ut nomen ejus vivat, G. Fabricius) edidit, *luctifica*: sed & sic optimi codicum, sic agnoscit scriptum Bernardinus Marmites in Notis. Hercule Furente Megæta dicitur *luctifica manu*, Hippolyto *vox luctifica*. Et amant sic terminata hæ tragediæ. Sic rursus in Hercule Furente: *superbifica manu, & monstri colla terrifici*. In Phœnissis Oedipus *incestificus, exsecrabilis*. In Hippolyto Phædræ mentem jubet esse *castificam*. In Medea *sacrifica precos & nidificum ver*. Infra hac fabula, *tabifica cæli vitia & luctificus aufer*. Id.

4. *Solatas*] Viduatous, destitutas incolis. Farn. Vide Gronovii 4. Obs. 21.

292 J. B. L. ANNEI SENECAE
 Stragemque, quam nox fecit, ostendet dies.
 Quisquamne regno gaudet? ô fallax bonum,
 Quantum malorum fronte quam blanda tegis!
 Ut alta ventos semper excipiunt juga;
 Rupemque faxis vasta dirimentem freta,
 Quamvis quieti, verberant fluctus maris:
 Imperia sic excelsa Fortunæ objacent.
 Quam bene parentis sceptrâ Polybi fugeram,
 Curis solutus, exul, intrepidus, vagans!
 Cœlum deosque testor, in regnum incidi.
 Infanda timeo; ne mea genitor manu
 Perimatur. hoc me Delphicæ laurus monent,
 Aliudque nobis majus indicunt scelus.

5. *Stragemque,*] Cadaverum eorum qui perierunt hac nocte. Farnab.

8. *Ut alta*] *Perstant altissima venti.* vid. vers. 1125. Hippolyt. *Idem.*

12. *Parentis*] Sic enim putabat. Oraculo itaque accepto, fore ut patris à se necati thalamos conscendens fedaret, Corintho in exilium profugit, cætera vid. v. 243. Thebaid. *Idem.*

14. *In regnum*] Præter spem & votum in regnum hoc Thebanum deveni. *Idem.*

16. *Delphicæ laurus*] Oraculum Apollinis Delphici, Laurus autem Apollini sacra: *Clarissimæ laurus.* *Agave* *ἄγυ Φύλον* venturi præscia *Laurus*, in igne crepitans faustum portendere, tacita, inauspicatum credebatur: nec non folia pulvillo subjecta credebantur vera conciliare somnia, ut & manducata *ἄγυ & ὄζυ* *ἄγυ*, unde vaticinantes dicti sunt *ἄγυ & ὄζυ*: quæ & coronati præcinebant vates, & circa templum Delphicum Lauri copiose crescebant, infra vers. 228. *Idem.* Duo fuerunt oracula Delphica, sine quibus hæc fabula nequit intelligi. prius Laio de liberis sciscitanti, redditum in hanc sententiam; *Postere Laium liberos ei que filium nasciturum, à quo ipsum necari sciatu sanxissent.* Ad enim illi Pelopem

imprecatum, ob occisum à Laio filium, postertius accepit Oedipus; hujusmodi. Procul à templo Diis in visa proles abscedit; qui necari à te patris thalamum conscendens, & tibi ex matre fratres procreabis. priore terribus Laio narum Oedipum, pedibus ferro ignito foratis, feris objici mandavit: posterioris metu Oedipus Corintho in exilium profugit, & nolens, oraculo fidem fecit. Deltrius.

17. *Indicant majus scelus.*] Vix unus sibi Comelinus putavit notandum Mss. magnam partem & verstam editionem habere: *majus indicant scelus.* Quia enim Seneca in ea regione jambum fugit, recte transpositum putarunt. At nunc discas licet non temere fuisse: nam optimus ille, *majus indicant scelus.* Verbo quo amat elegantet uti Seneca. De ira 3, 3. *cum aliquis sit de illustribus philosophis, qui ira indicat operas.* De benef. 2, 17. *Indixisti pecunie odium.* Epist. 51. *Indicendum est ulli loco odium?* Epist. 55. *Debilitem nobis indixere deliciae.* Est proprie denuntiare aliquid faciendum vel præstandum. Quintilianus Inst. Or. 7, 4. *Quod item accidit, si foris nuptias indicant pares gradu, & si inter propinquos de idoneo quaratur.* Sed profusus, ut hic,

Lucanus

Est
 Prò
 Tha
 Gna
 Hic
 Non
 Paru
 Nat
 Qua
 Cur
 Jam
 Nar
 Infe
 Mih
 Inte
 Del
 Inco
 Lucan
 qua de
 fas. G
 18.
 Cæter
 hic d
 Oedip
 detrax
 quasi
 rentis
 Etenim
 pentis
 Ipsi
 audien
 que ob
 ignatu
 rus. G
 hujus
 dipi s
 quam
 ret. I
 20.
 Farn
 21.
 507

Est majus aliquid patre mactato nefas?
 Prò, misera pietas! eloqui fatum pudet.
 Thalamos parentis Phœbus & diros toros 20
 Gnato minatur, impia incestos face.
 Hic me paternis expulit regnis timor.
 Non ego penates profugus excessi meos.
 Parum ipse fidens mihimet in tuto tua,
 Natura, posui jura. cum magna horreas, 25
 Quæ posse fieri non putes, metuas tamen.
 Cuncta expavescò, meque non credo mihi.
 Jamjam aliquid in nos Fata moliri parant.
 Nam quid rear, quod ista Cadmeæ lues
 Infesta genti, strage tam late edita 30
 Mihi parcat uni? cui reservamur malo?
 Inter ruinas urbis, & semper novis
 Destinda lachrimis funera, ac populi struem,
 Incolumis adsto. scilicet Phœbi reus

Spe-

Lucanus lib. 2. *manifestaque belli signa dedit mundus, &c. Indixitque nefas.* Gronovius.

18. *Est majus aliud*] Flor. *aliquid.* Cæterum neque laudo qui ex canticò hic verbum faciunt & Iocaltam Oedipo interfantem ponunt, neque detraxerim notam Interrogatoriam, quasi hoc sit magis stupentis & horreatis quam querentis, ut loquantur. Etenim ipsum, quod querit, est stupentis & horrentis, mirantisque sua ipsius dicta, quæ sciebat quemvis sciantem in primo miraturum, eo quò obloquens sibi, quod quisvis alius ignarus rei dicturus erat vel cogitatus. Censet autem magnam partem huius principii Senecam à persona Oedipi sola pronuntiat voluisse, antequam Iocalta in profectio compareret. Idem.

20. *Thalamos*] Modo vers. 12. *Fœnabius.*

21. *Face.*] Vid. Thebaid. 263. & 107. Idem.

23. *Non ego*] Non mutabam solum propter scelus aliquid admissum aut pusillanimitatem; sed ne quando (ut prædictum erat) natura: jura violarem per partitidum aut incestum. Idem.

28. *Jamjam*] Etiam in hac peste videtur fatà magnum aliquid malum mihi machinari, cum mihi uni parcat. Idem.

29. *Cadmeæ*] Thebani à Cadmo conditore. Idem.

32. *Semper*] Propter continua funera. Idem.

34. *Incolumis adsto, scilicet*] Sic non è Melisso illo optimo, sed ex Orteliano Lipsii (notatum ad marginem editionis Andwerpienæ, quod postea omiserunt) introductum est, quicum faciunt duo Pall. cæteri, *Incolumis ergo scilicet*, ut edebatur, aut, *Incolumis oro scilicet.* Moguntinus: *Incolumis ego tu scilices.* Hæc omnia provenerunt ab hominibus temere atque indòcte suppletibus, quod deeat. Delius

Sperare poteras sceleribus tantis dari
Regnum salubre? fecimus cœlum nocens.
Non aura gelido lenis afflatu foveat
Anhela flammis corda: non Zephyri leves
Spirant: sed ignes auget æstiferi Canis

Titan,

conicit: *Incolumis ergo tu licet*. Gruterus *Incolumis erro*. Melior natio & vetustatis reverentior elegans quod scilicet, versumque habent cursum: *Incolumis ergo tu Phœbi reus*. Defectus in libris etiam antiquissimis sincerissimisque frequens. Nimirum secundam vocem hauserunt ultimæ literæ vocis primæ, & scribendum: *Populi fruem Incolumis unus*? Dicitur admirando & interrogando per ellipsin verbi substantivi. Dein: *ergo tu Phœbi reus Sperare poteras*. Gronovius. *Ergo tu* Quasi vero Phœbi oraculo in tanta scelera damnatus salubre regnum sperare audeam: imo scelere meo corruptus est æt. *Farnabius*.

36. *Fecimus*] Scelere infra v. 631. & Octav. vers. 231. *Idem. Cœlum nocens*.] Æt autem corrumpitur à terrenis & inferioribus expirationibus Endemiis. *Idem*. Sequitur pestis descriptio, quales habentur apud Sophoclem in Oedipo tyranno, Thucydidem lib. 2. Lucretium lib. 6. Virg. 3. Georg. Manilium lib. 1. Ovidium 7. Metam. Lucanum lib. 6. Silium lib. 14. Capitolinum in M. Antonino Philosopho, Herodianum lib. 1. Ammian. Marcellinum libro 19. denique Homerum *Iliad.*

37. *Non aura*] Pestis orta à maligna qualitate ex certa siderum configuratione, vel à vehementi temporum tempestatumque mutatione, unde qualitatium exuperantiæ & inæqualitates Epidemiarum, quæ omnia cum hic concurrant, gravis est pestilentia. *Farnab.*

38. *Anhela*] Aura non refrigerat corda æstuantia, sed & pestifera aura pariter cum spiritu in pulmones hausta in cor penetrat, quod affectioni præparatum propter plethoram, cacochy-

miam, vel obstructionem labefactat arteriarum spiritum. *Idem*.

39. *Sed ignes auget æstiferi Canis Titan*,] Liber primarius: *igne friget*. Subest aliquid, sive id sit, *igne fervet*, sive *igne sevit*: Gronov. *Igenes*] Quin & Sol primam Leonis partem ingressus Canis sidus ardentissimum, quod exoritur 29. Gr. Cancti, æstum & calorem adauget. *Farnabius*. *Æstiferi Canis*] Orto ergo Cane seu Sirio hæc pestis viguit, nam ait, solem tunc in Leonem primum ingressum. Plinius: *Ardensimo æstatis tempore exoritur Canicula sidus, sole primam partem Leonis ingrediente*, lib. 2. cap. 47. mens ergo nostri; Sed vetus Leone, auget æstum & calorem canis, flammâ suâ nos adurentis, verum id est. nam Calpurnius Bassus tradit, cum Sol ad Sirium accesserit, Sirii calorem duplicari, & languore affici corpora. *Sirium* Græce propter flammæ candorem, *caniculam* Latine vocari, inde *dies caniculares* dici. Germanicus, de canicula: *Cum radios Solis tetigit, accenditur æstu*. Plinius, effectus viros hujus sideris recenset lib. 2. cap. 40. & lib. 9. cap. 16. multa etiam ex Timosthene & aliis, Scholiastes, Apollonii in lib. 2. v. 518. De nomine non convenit, nam sæpe *canis* cum *caniculâ* confunditur, cum vere differant, nam duo sidera canum. Vnum canis major: alterum canis minor. *Minor*, vocatur Græco nomine *Procyon* à Manilio libro 5. Firmico lib. 8. cap. 9. Plinio lib. 18. cap. 28. & Avieno in Arati versione, à Cicerone Latine *Anticanis*, prior enim oritur & majorem prævenit, hic proprie dicitur *Canicula*. Major, proprie loquendo appellatur *αὐτὸς αὖς Canis*, idem est Sirius, de quo nos, etsi fortassis utrum-

Tita
Defe
Aret
Et ti
Obs
Trif
Null
Sed g
Obt
Infer
Adul

utrum
xus fir
40.
Farnab
41.
gida in
nullis,
facere
quod c
42.
Theb.
Ismene
fluit te
44.
45.
ut He
taro.
Mog
quod
qui pra
noctis,
recipia
nubilo
dus lit
re diu
sib Ior
tus est
ductib
credidi
47.
fernale
Farnab
49.
ardore

Titan, Leonis terga Nemeæi premens.
Deseruit amnes humor, atque herbas color.

40

Aretque Dirce. tenuis Ismenos fluit,
Et tingit inopi nuda vix undâ vada.
Obscura cælo labitur Phœbi foror;

Tristisque mundus nubilo pallet novo.

45

Nullum serenis noctibus sidus micat:

Sed gravis & ater incubat terris vapor.

Obtextit arces cœlitum ac summas domos

Inferna facies. denegat fructum Ceres

Adulta: & altis flava cum spicis tremat,

50

Arente

utrumque sidus uno nomine comple-
xus sit. *Delrius.*

40. *Leonis*] Hercul. Fur. vers. 225.
Farnabius.

41. *Deseruit*] Vnde & stella ful-
gida in Canis sidere Sirius dicitur non-
nullis, à *ερεσιν*, id est, siccare, are-
facere, quod aliis *δρόσος* & *σεσπέρευς*.
quod canes præ siti hircere faciat. *Id.*

42. *Dirce.*] Hercul. Fur. vers. 915.
Theb. v. 20. & v. 126. *Idem.* *Ismenos*]
Ismenos de quo in Hercul. Fur. v. 333.
fluit tenuis. *Idem.*

44. *Phæbi foror.*] Luna. *Idem.*

45. *Tristisque mundus*] Cœlum,
ut Hercul. Fur. vers. 18. & alibi non
raro. *Id.* *Mundus nubilo pallet novo.*] *Mog. vano.* Liptianus & Flor. *pallet die*
quod rejicit Gruterus, quia versu &
qui præcedit & qui sequitur fit mentio
noctis, non diei. *Vix me contineo, quin*
recipiam conjecturam Dan. Heinsii:
nubilo pallet Iove. id est, aëre. *Ovi-*
diius lib. 13. Cretam tenuere locique Fer-
re diu nequiere Iovem. Horatio: *manet*
sub Iove frigida Venator. Id interpreta-
tus est aliquis aut evanidis quibusdam
ductibus librarius antiquissimus esse
credidit *die.* Gronovius.

47. *Sed gravis, &c.*] Tenebræ in-
fernales. vide Hercul. Fur. vers. 703.
Farnabius.

49. *Denegat*] Segetes jam spicatae
ardore exarescunt & rubigine torren-

tur. *Idem.* *Ceres, Adulta & altis flava*
cum spicis cremat] Hac distinctione
putant viri docti se rem factam habere.
Ipsa Ceres, inquit à *δείρα*, jam adul-
tum & altum & flavum culmum cum
ipsis spicis succendit & ardit. Cerei
ut video exedundum est, quod Phœ-
bus intrivit. Gruterus cautius, ut mi-
nus appareat vitium & scripturæ hujus
& interpretationis: Ceres omisit cu-
ram segetum, atque ea, quæ jam ado-
levere, suffocantur ab æstu: atque
istud quia jam placuerit uni, ait se tan-
to magis amplecti tali suffultum tibi-
cine. At quis pati potest, *adulta &*
flava cum spicis, sic dici, ut frumenta
intelligantur? Nihil sani. Scribe: *de-*
negat fructum Ceres Adulta: & altis
flava quum spicis tremat, Arente culmo
tristis emoritur seges. Ceres adulta (quod
inepte dictum putabat Gruterus) est
eadem quæ *flava seges*, ipsæ fruges jam
scenus promittentes agricolis. Eæ etsi
adoleverint, & jam flaventes pondere
atque aura tremulos vibrent culmos,
nimio vapore sideris æstivi culmisi are-
scentibus senescunt & emoluntur.
Naturaliter evenit, ut quum spicæ
messis inhorruit, verbo Virgillii, licet
vix ulla spirante aura leniter agiteretur
& se moticer, gravidas spicæ sustinen-
tibus longis & gracilibus culmisi. Ho-
merus: *Ιλ. β. Ως δ' ὅτε κινήσῃ Ἐ-*
φουρῶ βαβὺ λήϊον ἰλθὼν Λάορῶ

Arente culmo sterilis emoritur seges.
 Nec ulla pars immunis exitio vacat:
 Sed omnis ætas pariter & sexus ruit,
 Juvenesque senibus jungit, & gnatis patres
 Funesta pestis. una fax thalamos cremat: 55
 Fletuque acerbo funera & questu carent.
 Quin ipsa tanti pervicax clades mali
 Siccavit oculos: quodque in extremis solet,
 Periere lachrimæ. portat hunc æger parens
 Supremum ad ignem: mater hunc amens gerit; 60
 Properatque, ut alium repetat in eundem rogam.
 Quin luctu in ipso luctus exoritur novus,
 Suxæque circa funus exequiæ cadunt.
 Tum propria flammis corpora alienis cremant.
 Diripitur ignis. nullus est miseris pudor. 65
 Non ossa tumuli sancta discreti tegunt.
 Aruisse fatis est. pars quota in cineres abijt?
 Deest terra tumulis. jam rogos silvæ negant.

Non

ἐπιπύζων. Et, Ιλ. ψ. αἰεὶ τε καὶ
 σαχνοῦσιν ἔβροτ' ἄνις ἀλδήσπον-
 τῶ, ὅτε φείσασιν δ' ἔβροτ'. Herc.
 Fur. adulta leni fluctuat xephyro seges.
 Gronovius

54. *Invenesque senibus*] Lucretius,
 Exanimis pueri super exanimata paren-
 tum Corpora nonnunquam posses, retro-
 que videre Matribus aut patribus natos
 super edere vitam. Delrius.

55. *Vna*] Eodem rogo cremantur
 maritus & uxor. Farnabius.

56. *Fletuque*] Nemo superest qui
 desseat funera. qui lacryment desunt.
 Idem.

58. *Siccavit*] A vehementi morbi
 incendio; sive quod jam malis obdu-
 rati, cum lacrymas inter symptomata
 & notas pestis ponant medicorum fi-
 lli. Idem.

59. *Parens*] Pater & ipse æger.
 Idem.

60. *Supremum*] Rogum. Idem.

61. *Vt alium regerat in eundem*] Et
 hic cum Liptiano optimus codex: ut
 alium repetat in eundem rogam. Sic
 Hercule Furente Charon: onere va-
 cuam littori puppem applicans Repete-
 bat Vmbra. nempe in suam cymbam.
 Suetonius Octavio: Trajecto in Sici-
 liam exercitus, cum partem reliquam co-
 piarum continenti repeteret. Gronov.

63. *Suxæque circa*] Qui funus cura-
 bant, sequebanturque, in ipso officio
 effe endi moriuntur. Farnabius.

64. *Aliens*] Alteri cadaveri in-
 censis. Et jam reverentia nulla est, De-
 que rogis pugnant, alienisque ignibus ar-
 dent. Idem.

66. *Non ossa*] Singulis tumulis ur-
 nisve non conduntur sancto ritu sin-
 guli. Idem.

67. *Aruisse*] Vstulata tantum sunt
 corpora non cinefacta. Idem.

68. *Deest*] Nec locus in tumulos, nec
 sufficit arbor in ignes. Idem.

70. Ca.

Non vota, non ars ulla correptos levant.
 Cadunt medentes. morbus auxilium trahit. 70
 Affusus aris supplices tendo manus,
 Matura poscens fata, præcurram ut prior
 Patriam ruentem: neve post omnes cadam;
 Fiamque regni funus extremum mei.
 O sæva nimium numina! ô fatum grave! 75
 Negatur uni nempe in hoc populo mihi
 Mors tam parata? sperne letali manu
 Contacta regna. linque lachrimas, funera,
 Tabifica cœli vitia; quæ tecum invchis
 Infaustus hospes: profuge jamdudum ocuis 80
 Vel ad parentes. *Joc.* Quid juvat, conjux, mala
 Gravare questu? regium hoc ipsum reor,
 Adversa capere: quoque sit dubius magis
 Status, & cadentis imperii moles labat;
 Hoc stare certo pressius fortem gradu. 85
 Haud est virile, terga Fortunæ dare,
 Oed. Abest pavoris crimen ac probrum procul,
 Virtusque nostra nescit ignavos metus.
 Si tela contra stricta, si vis horrida
 Mavortis in me rueret; adversus feros 90
 Audax gigantes obvias ferrem manus.
 Nec Sphinga cœcis verba nec tentem modis
 Fugi.

70. Cadunt] Inque ipsos sæva medentes Erumpit clader, obsuntque astoribus artes. Farnabius. *Auxilium*] Auxiliarorem, medicum. *Idem.*
 71. Affusus] Ego itaque (inquit) advolutus ad aras supplex. *Idem.*
 77. Tam parata?] Tam ad manum cæteris. *Idem.*
 79. Tabifica] Suprà vers. 36. *Id.*
 81. Vel ad parentes] *Emphasis.* Si non aliò patet misero profugium, vel ad Polybum & Metopen profuge, quos suos esse putabar parentes. suprà vers. 12. & Theb. vers. 245. *Idem.*
 82. Regium] Virtutem ego maxi-

me regiam puto æquanimitatem & ad res adversas bene præparatum pectus. *Idem.*
 83. Quoque sit dubius magis] Manus illustris: Forte, *str.* Vix putem necesse. *Gronovius.*
 85. Stare certo] Metaph. à militibus, quibus loco in acie occupato cedere est inglorium. Farnabius.
 91. Gigantes] Fœtine gigantes necne, disputant Hieronymus Magius in Miscellaneis, & Ioannes Goropius in Originibus. *Delrius.*
 92. Cæcis] Ποσειδάων *Φοῖβος*. Theb. vers. 120. Farnabius.

Fugi. cruentos vatis infandæ tuli
 Rictus, & albens ossibus sparſis ſolum.
 Cumque è ſuperna rupe, jam prædæ imminens, 95
 Aptaret alas verbere, & caudam movens,
 Sævi leonis more, conciperet minas,
 Carmen popoſci. ſonuit horrendum. inſuper
 Crepuere malæ: ſaxaque impatiens moræ
 Revulſit unguis, viſcera expectans mea. 100
 Nodofa ſortis verba, & implexos dolos,
 Ac triſte carmen alitis ſolvi feræ.

Foc.

93. *Cruentus peſtus infandæ tuli*] Lipſianus & Florent. recte *vatis*. Ovidius lib. 7. & *precipitata jacebat Immemor ambagum vates obſcura ſuarum*. Sophocles Oedipo Tyranno: *Ὅς γ' ἐξέλυ-
 (ας ἀπὸ Κασμείων μῦθων Σκλη-
 ρῆς αἰοῖδ' ἄστυ μὲν ὄν περιεχρίδιμ-
 Gronovius.*

94. *Albens*] Interfectorum, qui ænigma non ſolviſſent. Farnabius.

95. *Cumque è ſuperba rupe,*] Quod ex quibusdam notat Delrius *ſuperna*, præfert optimus librorum. Et profeſto nihil vulgatum eſt, ut cumque fuerint, qui interpretarentur. Gronov. *Prædæ*] Mihi quem ſperabat prædā, Farnab.

96. *Aptaret ales verbera, & caudam*] Lipſius de conjectura: *Aptaret alas, verbera & caudam movens*. Scriverius: *Aptaret alas, verbera & caudam*. Vitrumque editum, cum exſtaret indubitatum Scaligeri: *Aptaret alas verbera, & caudam movens*. Silius lib. 2. *novæ tegmina latus Aptat concutiens humeris*. Gronovius.

97. *Sævi leonis more,*] *Qui viſo caninus hoſte Subſedit dubius, totam dum colligit iram: Mox ubi ſe ſæva ſtimulavit verbera caudæ, &c.* Farnabius. *Conciteret minas;*] Florent. ut olim editum, & Delriani, *conci peret minas*, ut *conci perere verba, concipere preces, concipere juſjurandum, conceptus verbis jurare* dicimus. Notaverat Delrius, ſe non mutare, eſſi Vener. & Herb. con-

cuteret, & notum leones ſciptoſ cauda flagellare, ut iram ſtimulent: cum ſubito agmen inſidorum codicum per Gruterum interpolavit impreſſos, cum egregia nota. Concurſu caudæ minas ſibi ipſi excitabat Sphinx, jam quaſi ſopitas, ut in ſilice flamma. Sic neceſſe habent illudere ingenio ſuo, qui omnes nugæ volunt interpretari. Gronov. 99. *Crepuere*] Frendeſcit. Farnab.

102. *Ac triſte carmen*] Scilicet: *Ἐὰς διπῶν ἐπὶ γῆς καὶ τετραπόδων, ἢ μία φωνή. Καὶ τρίπον, αἰκιδόσθ' ἢ βολῶ μῦθον ὅσ' ἐπὶ γαίῳ. Ἐπιπέτι κινεῖται, αἰνὰτ' αἰθέρος, καὶ πόντον. Ἀλλ' ὁπόταν πεδείροισιν ἐπε-
 γάρμῳ ποσὶ βραίνῃ, Ἐνθα πάλ' ὄ-
 ρμίοισιν ἀφωρῶ πέδον πέλες ἀντῶ-
 id eſt: *Eſt bipes, eſt quadrupes in terrâ (ſolaque vox huic) Atque tripes: mutat vocem ſolum, omnia campis Inter que ſerpunt, quæ cælo & fluctibus errant. Aſt ubi contendit pedibus jam pluribus; illi Deſciant vires, & lentis robora nervis.* Delrius. *Alitis*] Sphingem Echidnæ & Typhonis filiam fabulantur, corpus canis, vultum puella, vocem humanam, alas avium, pedes leoninos habuiſſe; &c. obſeſſo monte Sphincio, Thebanis ænigmata propoſuiſſe, quæ qui explicare non poterant, occidere ſolitam. cum vero ſuum ſolviſſet Oedipus, adeo ægre id monſtrum tuliffi, ut ſe de ſaxo præceps jecerit. copioſè iſta narrat Apollodorus lib. 3.*

Ei.

Foc. C
Licu

Scep

Oed

In no

Perer

Si qu

Bibliot

Palæph

ram fab

gem fac

Athena

dit, al

alſcrip

de hom

quadru

to ſcipi

103.

ſum ell

tunc eſt

hoc me

tem op

104.

ſtoner

Joc. Quid fera mortis vota nunc demens facis?
 Licuit perire. laudis hoc pretium tibi
 Scepterū, & peremptæ Sphingis hæc merces datur. 105
Oed. Ille ille dirus callidi monstri cinis
 In nos rebellat. illa nunc Thebas lues
 Perempta perdit una. jam superest salus,
 Si quam salutis Phœbus ostendit viam.

Biblioth. Higinus in Fab. cap. 151. & Palæphatus, qui docet ex historia natam fabulam, ut & Strabo lib. 9. Sphingem faceret Anaxilas, in Iuvenca, apud Athenæum, lenæ typum esse contendit, alludens ad ænigma paulo ante ascriptum. *Delrius. Solvi*] Docui de homine intelligendum, qui *infans*, quadrupes; *vir bipes*; *decrepitus*, aslumbo Scipione tripes. *Farnabius.*

103. *Quid fera*] Si ita vitæ pettæsum esset, expeditam tamen mortem tunc effugere voluisti; cur nunc regno hoc meque ipsa potius præmiis, mortem optas? *Farnabius.*

104. *Licuit perire.*] Amisisti occasionem fortiter occumbendi, - cum

ænigma Sphingis solvisti. nunc incassum optas mortem. capillatâ fronte, occasio: præterire sivistis, occipitium calvum non potes prehendere. *Delrius.*

105. *Hæc merces*] Se ostendit. nam Iocasta, & cum illâ regnum, merces intererant feræ. *Idem.*

106. *Ille*] Peste hac pœnas reperit quod tum non petierim. *Farnab.*

107. *Lues*] Sphînx. *Idem.*

109. *Phœbus*] Solam sedandæ pestilitatis spem (si qua sit) expectamus ab Apolline, cujus oracula sciscitantum missus est Creon. sed & ipse Apollo λóιμι, ἰνί, ἀχόσι. Solenim aëra rarefacit & expurgat. *Idem.*

C H O R U S.

Luis gravitatem deplorat Chorus à Thebanis.

Sapphici, & Anapæstici, & in fine Jambici.

Occidis Cadmi generosa proles 110
 Urbe cum tota. viduas colonis
 Respicias terras, miseranda Thebe.
 Carpitur leto tuus ille Bacchi
 Miles, extremos comes usque ad Indos,
 Aufus Eois equitare campis, 115
 Figere & mundo tua signa primo.
 Cinnami filvis Arabes beatos

Vi-

110. *Cadmi*] Thebani. Hercul. Fur. vers. 914. & vers. 259. *Farnabius.*

112. *Thebe.*] *Vstiator pluralis, Thebe.* Sed & nomen sumpsisse à veteri illa Thebe Ægyptia, unde Cadmum oriundum asserunt nonnulli, potius

crediderim, quam à Theba, Promethei vel Asopi filia. *Idem.*

116. *Primo.*] Orienti. *Idem.*

117. *Cinnamisiylvas Arabum beatas*] Melius Florentia: *Cinnami silvis Arabes beatos.* Vt Horatio: *parvoque beati.*

Vidit, & versas equitis sagittas,
Terga fallacis metuenda Parthi.

Littus intravit pelagi rubentis.

120

Promit hinc ortus, aperitque lucem
Phœbus, & flamma propiore nudos
Inficit Indos.

Stirpis invictæ genus interimus.

Labimur sævo rapiente fato.

125

Ducitur semper nova pompa Morti.

Longus ad Manes properatur ordo

Agminis mœsti, seriesque tristis

Hæret; & turbæ tumulos petenti

Non satis septem patuere portæ.

130

Stat gravis strages, premiturque juncto

Funere funus.

Prima vis tardas tetigit bidentes;

Laniger pingues male carpsit herbas.

Colla

ti, & Statio: *Parvi beatus rursus honoribus*. Mox scripti illi ad unum omnes, qui habent, *Terga conversi*, ad unum omnes hic certe ineptiunt: neque ex ea scriptura coniectandum. *Fallacis* in optimo est & Vossiano. Ita autem explico: & *versus sagittas equitis Parthi, terga metuenda fallacis*, qui fallit decipitque homines dato tergo, sic vincere putantes, quum ea ipsa terga seu figura Parthorum maxime sint metuenda. *Gronovius*. *Cinnamii*] Aliisque aromaticum speciebus. *Farnabius*. *Silvas hpatas*] Felicis Arabiæ. *Idem*.

119. *Terga fallacis*] *Thyest. v. 383. Id.*

120. *Rubentis*.] *Herc. Fur. v. 902.*

& *Thyest. v. 370.* unde Bacchus vitem in Græciam transtulit. *Idem*.

122. *Propiore*] Vide quæ ad verbum 600. *Thyest. Idem*.

124. *Stirpis*] Milites Bacehi Indiæ victoris. vel pubes Martia ab Harmonia Martis filia Cadmi uxore. vel Sparis oriundi, quos socios in urbe condenda Cadmus sumpsit. *Idem*.

130. *Septem*] Extra urbem enim efferebantur, urebantur, sepeliebantur. *Idem*. Quorum apud Pausaniam in Boeot. hæc nomina: Electrides, Proctides, Netides, Creneæ, Ogygiæ, Homoloides. *Delrius*.

131. *Stat*] Longe lateque patet strages. plenus est stratis cadaveribus locus. *Farnabius*.

132. *Funere funus*.] *Lucret. Idque vel in primis cumulat ab funere funus*, *Delrius*.

133. *Prima*] Recudes prius inficiuntur peste quam homines, quia dejectæ ad passum & in terram prone res voracibus canibus & mulis trahant. & ex his primum quibus odorandi præstantia, ut canes & muli: *ἄσπας & ἀσπαστον ἐπιτοξέε & κούρας δεινός*, vel etiam quod his cerebri major caliditas, quam homini. *Ovid. 7. metam. Strage canum primo volucrumque avisque boumque*, Inque feris subiti deprenta potentia morbi. *Farnabius*.

134. *Male*] In suam perniciem. *Id.*

135. Col.

Colla tacturus steterat sacerdos;

135

Dum manus certum parat alta vulnus,

Aureo taurus rutilante cornu

Labitur segnis, patuit sub ictu

Ponderis vasti resoluta cervix:

Nec cruor ferrum maculavit. atra

140

Turpis è plaga sanies profusa est.

Segnior cursu sonipes in ipso

Concidit gyro, dominumque prono

Prodidit armo.

Incubant pratis pecudes relictae.

145

Taurus armento pereunte marcet.

Deficit pastor grege diminuto,

Tabidos inter moriens juvencos.

Non lupos cervi metuunt rapaces.

Cessat irati fremitus leonis.

150

Nulla villosis feritas in ursis.

Perdidit pestem latebrosa serpens;

Aret,

135. Colla] *Stans hostia ad aram*
Inter cunctantes cecidit moribunda mi-
nistros, &c. Ovid. met. 7. Farnabius.

137. Aureo] *Diis superis immo-*
labantur victima coronata, vittata,
cornibus auratis & frontem bracteis
aureis ornata. Idem. Virgilius: Et
statuam ante aras aurata fronte juven-
cum. Tibullus: Semper in aurato tau-
rus cadit hostia cornu. Iuvenalis: &
auratam Iunoni cædo juvencam. Delr.

138. Patuit sub ictu] *Intelligenda*
hic à fronte particula Si: dein scriben-
dum: Non cruor: & hæc ejusdem peri-
odi sunt. Sin autem, inquit, non est
lupus taurus, antequam caderetur, &
steterit, donec collum ei secaret securis,
non sanguis emicuit ex vulnere: sed
sanies. Vel, Alii steterunt, & ictum
exceperunt: sed tum non profuit
cruor, sanies effusa est. Gronovius.

142. In ipso] *Tremulo medios ab-*
rumpit poplite gyros, &c. Lucan. 6.
& Ovid. Acer equus quondam, magna-

que in pulvere fama Degenerat. Farn.

145. Incubant pratis pecudes] *Flor.*
agri. Gronovius.

149. Non lupos] *Non lupos insidias*
explorat ovilia circum, Nec gregibus
nocturnus obambulat: acrior illum Cura
domat, timidi dama cervique fugaces
Nunc interque canes & circum relictæ
vagantur. Virg. Georg. 3. Farnabius.

151. Nulla villosis] *Vris densita-*
tem cutis & tergoris, ut propriam tri-
buit Seneca lib. 2. de benefic. Quarun-
tur quod non magnitudine corporis aqua-
mus elephantos, velocitate cervos, levi-
tate aves, impetu tauros: quod solidior
sit cutis bellus, densior ursis, mollior fi-
bris: quod sagacitate narium nos canes
vincant; quod acie luminum aquile,
spatio atatis corvi, multa animalia nan-
di felicitate. Delius.

152. Perbibit pestem] *Frustraten-*
tat explicare Gruterus. Perdidit Del-
rui non est supervacua conjectura, sed
manus inculpararum membranarum,
quibus

Extra urbem
antur, sepe
um apud Pat
mina: Ekli
Crenex, G
riu.

onge latege
stratis cadere

y.] Lucres.
labat funes

pecudes pita
homines, qui
in terram p

ev àr usq; ca
quibus odo
& multi p

& naves de
erebui maj

Ovid. 7. m
volucrum que

feris subiti
inabibus

m pernicio

Aret, & sicco moritur veneno.
 Non silva sua decorata coma
 Fundit opacis montibus umbras. 155
 Non rura virent ubere glebæ.
 Non plena suo vitis Iaccho
 Brachia curvat.
 Omnia nostrum sensere malum.
 Rupere Erebi claustra profundi 160
 Turba fororum face Tartarea:
 Phlegethonque sua motam ripa
 Miscuit undis Styga Sidoniis.
 Mors alta avidos oris hiatus
 Pandit; & omnes explicat alas. 165
 Quique capaci turbida cymba

Flu-

quibus accedunt Vossianæ: & præcedentes versus clamant verum esse. Imitatus Prudentius Cathem. 9. de alio angue: & fellis perusti mox venenum perdidit. Gronovius. *Latebrosa*] Sic Maro: *Interit, & curvis frustra defensa latebris Vipera, & attoniti squamis adsstantibus hydi.*

156. *Non rura virent ubere glebæ.*] Si qua me subornaret antiqua manus, facile admitterem, nitent. Virgilius 1. Georg. *interque nitentia culta Infelix lolium.* Cicero 3. in Verrem: *quot ego campos antea collesque nitidissimos viridissimosque vidissem.* Petronius: *ubi domes facta aratro tellus nitet.* Gronovius.

160. *Rupere*] *Savit & in lucem Stygiis emissatenebris Pallida Tiphone morbos agit ante.* 3. Georg. *Farnabius.*

151. *Turba*] *Futiarum agmina.* Hercul. *Fut. vers. 87. Idem.*

162. *Phegethonque*] *Fluv. ardens; Thyest. vers. 73. atque hujus, propter ardorem pestilentia, meminit. Idem.*

163. *Miscuit*] *Miscet terras infernales aquis Thebanis, Cadmus autem è Sidone venit. Herc. *Fut. v. 916. Idem. Styga*] *Venenatis aquis Stygiæ**

paludis, amnes, fontes, puteos infect. sic alii poetæ: Claudianus in Rufin, lib. 1. *Ac velut infecto morbus crudescere cælo Incipiens, primo pecudum depascitur artus, Mox populos, urbesque rapit; ventisque perusti, Corruptos Stygiam pestem diffundit in amnes.* Silius: *Et patulam Cyanem, lateque palustribus undis Stagnantem Stygio Cocyti implevit odore.* Styx, fons Arcadiæ pone Nonacrim, aquam habet, nimio frigore, letalem; adeo corrosivam, ut omne metalli genus perfringat, solâque muli vel asini unguâ queat contineri. testibus Plutarcho in Alexandro, Arriano lib. 7. de gest. Alex. Plinio lib. 30. cap. 16. & Iustino lib. 12. *Stygiam ergo aquam pro ipsâ morte videtur, vel quovis deleterio sumere: & fingit factam hujusmodi commixtionem; quia docet experientia, aquarum corruptione pestilentia vim latissime prosperere. Deltrius.*

165. *Explicat*] *Metaph. vel quod Mors, ut & somnus frater ejus, alata fingitur, ut quæ celeriter & inopinato veniat. Farnabius.*

165. *Quique*] *Charon Stygius portitor, Idem.*

Flum
 Navi
 Brac
 Fessu
 Quin
 Rup
 Erra
 Vag
 Maj

167
 Nescin
 dur, q
 ron. S
 lud pat
 tialis.

Portm
 do: ut
 Navit
 da deo
 quibus
 Deltrius
 dem li
 meret
 ai p

173
 rupisse
 gad Tar
 vers. 5
 runt e
 Tanar
 enecat
 que hu
 produ

173
 Errare
 gatur.
 flis, n
 in Loir
 Ptocep
 Mugiss
 omine
 Trajan
 sis lib.
 plurim
 cedit.

Flumina servat durus senio
Navita crudo, vix affiduo
Brachia conto lassata refert,
Fessus turbam vectare novam.
Quin Tænarii vincula ferri
Rupisse canem fama, & nostris
Errasse locis : mugisse solum:
Vaga per lucos simulacra virûm
Majora viris ; bis Cadmeum

170

175
Nive

167. *Durus senior, Navita crudus,*] Nescire Delrius ait, unde N. illud *crudus*, quum ipse retineat, *Navita Charon.* Sed hoc foede vitiat versum : illud passim occurrit in codd. minus vitiatiss. Gruterus inde speciose : *Navita Porthmeus.* Reperi in Germanico, *crudo* : unde facile conjectu : *durus senio Navita crudo* : vel ob Virgilii, *sed cruda deo viridisque senectus*, & Taciti, quibus *cruda ac viridis senectus* : quæ Delrius adduxit. Inveni postea eodidem literis in Florentino. Lucianus in meretr. *Φαρμακίς, Σύντα το Ἰσοῦ ἀμὴν ἢ συμπεπηγνία.* Gronov.

171. *Quin*] Fama est Cerberum rupisse ferream catenam qua ligatus est ad Tænatum, de quo in Hercul. Fur. vers. 589. cui fabulæ occasionem ferunt dedisse serpentem quandam in Tænato, quem quod morsu è vestigio enecaret *ἀδὲ ρυία* nominatur, atque hunc ab Hercule ad Eurythæum productum. *Farnabius.*

173. *Errasse locis :*] Nec male Flor. *Errare loci.* ut etiamnum fieri intelligatur. *Gronovius.* Hoc tempore pestis, multi credebant contingere, & in Loimographiâ dabimus exempla ex Procopio, Cedreno, Sigilberto. *Delr. Mugisse solum :*] De Mugitus terræ omine, testis etiam Dion, in Tito, in Trajano, & in Severo, & Satisberienfis lib. 1. *Plocratice* in fine. Sane ut plurimum luem hanc terræ motus præcedit. Effici autem sub terrâ sonitus,

qui mugitus imitantur, quod pro portento quidam arripiunt, id naturale esse, & ab inclusis exhalationibus percussis vel percutientibus, provenire docet Aristoteles lib. 2. Meteor. c. 8. *Idem.*

174. *Simulacra virûm*] Vel quod ita se res habeat, vel quod in cladibus publicis metus ipse faciat hujusmodi apparere. Dion, in Tito, auctor est, exundante incendia Vesuvio, homines gigantes magnitudinis interdiu, noctuque per urbes oberrasse. idem confirmat in Trajano. Pro prodigio hoc habuerunt etiam alii. Petronius Arbiter : *Ecce, inter tumulos atque offa arentia bustis, Vmbrarum facies atro stridore minantur.* Lucanus, libro 1. — *venientes cominus umbras.* Item : *Tollentemque caput gelidas Aniens ad undas, Agricola fracto Marium videre sepulero.* Dionys. Halicarnass. lib. 8. sub finem, scribit, Romæ observata multa prodigia, Deorum iram nuntiantia; exauditas ominosæ voces incerto auctore, observatas oculis novas spectrorum facies, & hæc oculis atque auribus hominum sæpe oblata, & L. 10. cælum atfisse, terram cum mugitu tremuisse, varias spectrorum facies horrendasque voces auribus atque oculis hominum frequentè exceptas. *Idem.*

175. *Majora*] Thyest. 671. & quæ seq. à versu 666. *Farnab. Cadmeum*] Thebanum, in quo Cadmus serpentem interfecit, terræ motu tremuisse. *Idem.*

Nive discussa tremuisse nemus,
 Bis turbatam sanguine Dircen:
 Nocte silenti
 Amphionios ululasse canes.
 O dira novi facies leti,
 Gravior leto ! piger ignavos
 Alligat artus languor; & ægro
 Rubor in vultu, maculaeque caput
 Sparsere leves: tum vapor ipsam
 Corporis arcem flammeus urit;
 Multoque genas sanguine tendit.
 Oculique rigent, & sacer ignis
 Pascitur artus. resonant aures
 Stillatque niger naris adunca
 Cruor, & venas rumpit hiantes.

180

185

190

Inti-

177. *Dircen*:] Theb. 20. & 126. manasse fontes sanguine. *Farnabius*.

179. *Amphionios*] Thebanos, ab Amphione. *Hercul. Fur. vers. 260. & 914. Idem.*

180. *O dira*] *Describit pestis notas & symptomata.*

181. *Piger*] Infesto corde, vires omnes præcipuè vitales infringuntur & spiritus languent. *Farnabius.*

183. *Rubor*] *Flammaque latentis* (id est, vehementis caloris morbi) *Indicium rubor est; & ductus anhelitus igni.* *Idem. Maculaeque*] *Pustulae, & exanthemata purpurea, nigra, viridia. Idem.*

184. *Vapor*] Tetti vapores & calidi sublati cerebrum incendunt, gravantque caput, in quo tanquam in arce & specula locavit Deus sensuum organa, mentiisque & rationis sedem. *Idem.*

186. *Multoque*] *Tument disstente sanguine gena.* *Idem. Genas sanguine tingit.*] *Cum Lipsiano optimus; tendit: & verum est. Stadius 1. Theb. Tenditur ac sanie gliscit cutis. Mox idem: jamque amplexu, ut Fabricius. Gronovius.*

187. *Oculique*] *Oculos stupor urget inertes.* *Farnabius. Sacer ignis*] *Erysipelas, Herpes, quem, cum tumor sit è ferventi sanguine ortus, pro peste ponit vel pestis comite. Idem. Virgilius: — contactos artus sacer ignis edebat. Quo loco male Servius putavit, sacrum ignem esse; quem Græcis ἱερός νόσος vocant. cum ἱερός νόσος, teste Hieronymo Mercuriali in variis lection. nihil sit aliud, quam epilepsia: ignis vero sacer apud Latinos idem sit, quod apud Arabes formica, apud Plinium Zoster & circinus, apud Scribonium Zona; de quo Plato egit 2. de legibus. Græcis ἐρπης vocatur; cujus quot sint genera, ex Gortzo petas. Porro sacri ignis, seu herpetis vim optime declaravit Lucretius libro 6. Exurit sacer ignis & urit corpora serpens Quamcumque arripuit partem, respique per artus. Delrius. Sacer ignis] Execranda pestis.*

188. *Resonant*] *Solicite porro pleneque sonoris aures.* *Lucret. Farnab.*

189. *Stillatque*] *It naribus ater Sanguis, propter corruptionem & humorum adulationem, Idem.*

191. Inti-

Intima creber viscera quassat
Gemitus stridens. tunc amplexu

Frigida presso saxa fatigant:

Quos liberior domus elato

Custode finit, petitis fontes,

195

Aliturque sitis latice ingesto.

Prostrata jacet turba per aras,

Oratque mori. solum hoc facilès

Tribuere Dei. Delubra petunt:

Haud ut voto numina placent,

200

Sed juvat ipsos satiari Deos.

Quisnam ille propero regiam gressu petit?

Ad-

191. *Intima creber*] *Imaque longo* *Iliia singultu tendunt*, ob ventriculi convulsionem. *Farnab.* ait Virgilius: *Tum verò ardentes oculi, atque attractus ab alto Spiritus interdum gemitu gravis, imaque longo Iliia singultu tendunt* — *Creber*] Quia teste Hippocrate, *πρὸς ἄνω πύκνον ἰδὴ ἰὸν πόνον σηκκαίει, ἢ φλεγμονῶν οὐ τοῖσι ὑπὲρ τῶν φρενῶν ῥωσεισι.* confirmat hoc Thucydides. *Delrius.*

192. *Tunc*] Interius æstuantem refrigerium petunt, matmora amplexantes, & humi strati. *Non stratum non ulla pati, &c.* *Ovid.* 7. *metam.* *Nec si corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.* *Farnabius.*

194. *Quos liberior*] *Ægri assumpta libertate ex morte moderatorum, qui eos curabant, Fontibus & fluviiis puteisque capacibus harent, Nec sitis est extincta prius quam vita bibendo.* *Id.*

196. *Custode finit. petit is fontes,*] Dupliciter hic peccat *Scaliger*, & distinctione mutata & vocibus. *Hæc enim, Quos liberior, ad sequens membrum pertinent, non ad prius. Quid au domi saxa non erant, quæ possent amplecti? an id prohiberet cultus? Quam bellum vero, petit is fontes? Immo, qui morte custodem liberi possunt evadere ex ædibus, eos ad aquas publicas pro-*

perasse dicit. *Petitis fontes*, ut *Agam.* *Cum Dardana tecta Dorici raperetis ignes.* Et in *Oetæo Nutrix* magicam artem promittens: *Habuerit motum saxa, discussi fores, Vmbra steriis.* *Ite-rumque: qui Pindum ferunt, Aut te, Ossa.* Sic, *petitis fontes*, est, petunt fontes. *Gronovius.* *Ovidius: Fontibus & fluviiis puteisque capacibus harent; Nec sitis est extincta prius, quam vita, bibendo.* *idem Thucydides & Procopius lib. 2. de bello Persico.* *Farnabius.*

198. *Hoc faciles*] *Mori.* *Idem.*

199. *Delubra petunt;*] *Sophocles* ait infinitos antè aras & delubra se prostravisse: & *Lucretius, Omnia denique sancta deum delubra repleat Corporibus mors exanimi, onerataq, passim Cuncta cadaveribus caelestum templa manebant Hospitibus, loca qua comple-rant edituentes.* *Delrius.*

200. *Haud*] *Deplorata* quidem salu-ris suæ spe, sed ut Diis exprobrarent crudelitatem. *Farnabius.*

202. *Quisnam ille propero*] *Hic novam ordiitur scenam liber optimus præfigitque personas: O E D I P U S. C H O R V S. C R E O.* tresque pri-mos versus *Oedipo* assignat, quartum *Adest petitis*, *Choro.* *Eidem* tribuit vers. 212. *Responsa*, & 214. *Ambage.* *Gronovius.*

Adestne clarus sanguine ac factis Creo?

An æger animus falsa pro veris videt?

Adest petitus omnibus votis Creo.

205

203. *Clarus*] Iocastæ frater. *Farn. I* 205. *Petitus*] Suprà vers. 109. *Id.*

ACTUS SECUNDUS.

OEDIPUS. CREON.

Reversus Delphis Creon nunciat jubere Deum ut mors Laij expurgetur, nec prius cessaturam pestem, quam in exilium mittatur interfectorem ejus; de quo, quia non nominatur, ambigitur.

Trimetri Jambici, & Tetrametri Trochaici, & quidam heroïci hexametri.

Oed. **H**orrore quator, fata quo vergant timens,
Trepidumque gemino pectus eventu labat.

Ubi læta duris mista in ambiguo jacent,
Incertus animus scire cum cupiat, timet.

Germine nostræ conjugis, fessis opem

210

Si quam reportas, voce properata edoæ.

Creon. Responda dubia sorte perplexâ latent.

Oed. Dubiam salutem qui dat afflictis, negat.

Creon. Ambage nexa Delphico mos est Deo

Arcana tegere. Oed. Fare; sit dubium licet:

215

Ambigua soli noscere Oedipodæ datur.

Creon. Cædem expiari regiam exilio deus,

Et interemtum Laïum ulcisci jubet.

Non

206. *Fata*] Responsum Apollinis fatidicum. *Farnabius.*

207. *Gemino pectus eventu labat.*] Codex optimus: *gemino pectus afflictu.* Hinc & inde medium pectus affligitur. ac tantum non effligitur. *Gronovius.* *Gemino*] Felici an infelici. *Farnabius.*

212. *Perplexa*] Namque obscuro vera involvens ambages canit Apollo, ab obscuritate & ἀμφιβολοζία responforum Λοζίας cognominatus: quem tamen alii ita dictum autu-

mant ab obliquo solis cursu vel transversis radiis. *Idem.*

214. *Ambage nexa*] *Stattius* 1. *Thebaid.* quos nexis ambagibus augur *Apollo* Ediderat. Et lib. 11. iterumque met oracula necit *In gemitus.* Sed *Florent.* quoque *flexa.* *Cicero* lib. 2. de *Divin.* *Oraculis partim falsis, partim flexilibus & obscuris.* *Stattius* 4. *Thebaid.* *Hac ubi fatur, Labitur & flexa dubios ambage reliquit.* *Gronovius.*

216. *Ambigua*] Quod dudum in *Sphingis* ænigmate feci. *Farnabius.*

219. C8*

Non
Haufr
Oed. I
Que
Creon
Torp
Ut fac
Et pi
Gem
Immi
Ac re
Incip
Et pa

219:
Farnabi
223:
dum.]
manicu
in Vene
horreo.
ditu hor
217:
reus &
que sacri
Montis
pruni fil
ca, qua
mum à
primum
phocles
Παρυνη
στὴν πρὸ
λαϊῶν
Afer
218:
ἤσος
Ἄρα τρω
tem ser
228:
229:
cem Pa
230:
monstr
& deco
sponsum

Non ante cælo lucidus curret dies,
 Haustusque tutos Ætheris puri dabit. 220

Oed. Ecquis preceptor inclyti regis fuit?
 Quem memoret, ede, Phœbus; ut pœnas luat.
 Creon. Sit, precor, dixisse tutum visu & auditu horrida.

Torpor infedit per artus, frigidus sanguis coit.
 Ut sacrata templa Phœbi supplici intravi pede, 225

Et pius, numen precatus, rite summissi manus:
 Gemina Parnassi nivalis arx trucem sonitum dedit,

Imminens Phœbea laurus tremuit & movit domum,
 Ac repente sancta fontis lympha Castalii stetit.

Incipit Lethæa vates spargere horrentes comas, 230
 Et pati commota Phœbum. contigit nondum specum,

Emi-

219. Cælo] Vid. sup. v. 36. & 109.
 Farnabius.

223. Tutum; visu & auditu horridum.] Vossianus, Heinfsianus, Germanicus & meus horrido. Quod cum in Venet. reperisset Delrius, confecit, horreo. Melius Flor. tutum visu & auditu horrida. Gronovius.

227. Gemina] Duo vertices Tithoreus & Hyampeus, qui Phæbo Bromioque sacri. Farnabius. Parnassi nivali] Montis Phocidus, dicti à Parnasso Neptuni filio; vel potius à Deucalionis atca, quam λέωννα vocant, huc primum à diluvio delata. Idem. Proprium hujus montis epithetum. Sophocles νιφέντα vocat: & Panyasis, Περνησσόν νιφέντα θεοῖς Διὸς ποσσὶ περιήσους, Ἰσέλο Κεσσάλιος Ἀγελίδης ἀμύσσειν ἰδδω. Dionysius Afer ἐν τῇ οἰκίῃ. ἀπειρη. Περνησσὸν νιφέντα ἐπὶ πλοχί. Delr. Arx trucem sonitum dedit,] Flor. truem fremitum. Gronovius.

228. Laurus] Suprà vers. 16. Farn.

229. Sancta fontis] Fontis ad radicem Parnassi Musis sacri. Idem.

230. Incipit Lethæa vates] Quid monstri Lethæa? Dira, aiunt, vel sui & decoris oblita. Alii, quia post responsum omnia obliviscabantur. Hoc

sensu ipsi potius sunt Letheï, & minime quid ipsos deceat, considerant, Quis unquam ita locutus? Vitiū quidem manifestarium. Phæbeid non habent nisi mali codices. Etruscus: Incipit loeta vates. Nihil habeo melius, quam quod Nic. Heinfsius conjecit: Incipit repleta vates. Quæ aliis solet dici Plena deo. Lucanus lib. 5. non unquam plenior artus Phæbados irrupit Paanmentemque priorem Expulit, atque hominem toto sibi cedere jusfit Pectore. Gronov. Spargere] Non compta mansere coma, sed pectus anhelum, Et rabie fera cbrda tument; majorque videri, Nec mortale sonans afflata est numine quando iam propiore Dei. Farnabius.

231. Commota] Temulenta spiritu, quem ἀδύμει δαιμόνιος vocant, exhalante è specu Delphico, quo curra pascentes non procul ab ipso specu capras suas correptas lascivire animadvertisset pastor quidam Coretas nomine, & ipse periculum rei facturus accessit, ingressusque afflari & futura præcinere cœpit. atque hinc extructuna est inibi adytum, in quo & pegma, quo inscensu vaticinarentur Phæbades. Innitebatur id triplici basi, propterea illi tripodis nomen est inditum, hinc & Pytlæus

Emicat vasto fragore major humano sonus:

Mitæ Cadmeis remeabunt sidera Thebis,

Si profugus Dirceen Ismenidaliqueris hospes,

Regis cade nocens, Phæbo jam notus & infans.

235

Nec tibi longa manent scelerata gaudia cædis,

Tecum bella gerēs; gnatis quoque bella relinques;

Turpis maternos iterum revolutus in ortus.

Oed. Quod facere monitu cœlitum jussus paro,

Functi cineribus regis hoc decuit dari,

240

Ne sancta quisquam sceptrâ violaret dolo.

Regi tuenda maxime regum est salus.

Queritur preemptum nemo, quem incolumem timet.

Creon.

Pythius dictus, à πύθων, id est, afflatu ex putredine terræ orto. Farnab. Oecumenius in cap. 16. Act. Pythia dicitur mulier quæpiam, quæ insidere solet tripodi Apollinis divaricatis cruribus; deinde hoc modo spiritus pravus inferne ascendens, & per loca mulieris transiens, eam insaniam replebat; & hanc solutis crinibus sub hac bacchari, spumamque ore cogebat emittere, & ita in debacchatione constitutam, insaniam verba profere. Delius.

233. Mitia] Rite autem hoc carminis genere refert Creon responsum. nam Hexametrum Pythio Apollini debetur. hac dicitur per carmina sortes, & ἴω dictum quod hoc carminis genere ἐπονται πρὸς θεῶν ἡρώων τοῖς χρησμοῖς. vel etiam καὶ ἐξοχῶν. Farnabius. Sidera] Suavitas & æris puritas è miti & benigna fiderum configurationatione. supra vers. 36. Idem.

234. Dirceen] Thebas, juxta quas fons Dirce cuius aqua in Ismenum fuit. Idem.

235. Phæbojam notus] Vide Theb. vers. 243. Idem. Propter redditum oraculum Laio, quod explicui supra vers. 16. & cuius mentio apud Proclum in lib. de animâ. Alcinoum cap. 19. & Eusebium lib. 6. Præparat. cap. 6. Euripidis Scholiastes refert

fuisse tale: Λαῖς Λαβδακίδῃ, πατρὶδων ἴψῃ ὄλεσεν αἰτῆς; Δάσω τι φίλον ἦδὲν ἀπὸ τοῦ πατρὸς ὕδρον ἐστὶ δὲ πατρὸς χεῖρας ἔλασεν Φαῖον. Laïs Labdaecida sobolis felix genus optas? Ecce, dabo carum natum: sors at feret olim Illius ut percas manibus, & lumen amittas. Delius.

237. Tecum] Quæ Oedipo evenerunt. namque & ipse sibi oculos effudit; filiiisque duellum ortum est de regno. Farnabius.

238. Turpis] Per incestum matrimonium. videturque hic versus locum habere ante duos versus præced. Idem.

239. Quod facere] Vindicatum, quam oraculo monitus paro, oportuit jam tum sub ipso regis funere peractam fuisse. Idem.

242. Regi] Cadem regis ulcisci, regi & justum & utile. Idem.

243. Queritur] Duo lib. scripti, Querit. Nemo enim subditorum ulcisci solet necem Regis, quem timeverunt; illum non lugent, nec dolent latantur potius, & gaudent se jugo liberatos. hoc amplius regni successibus satagendum, ne inulta regicidia. Quid in hac mente vitii? nec in sequentibus. Nam aptè respondet Creon. Non ea (quam putas) causa omisit ultionis, & officii; sed quod major me-

Creon. Curam perempti major excussit timor. 309

Oed. Pium prohibuit ullus officium metus? 245

Creon. Sphinx & nefandi carminis tristes minæ.

Oed. Nunc expietur numinum imperio scelus.

Quisquis deorum regna placatus vides;

Tu, tu, penes quem jura præcipitis poli;

Tuque, ô fereni maximum mundi decus, 250

Bis fena cursu signa qui vario regis,

Qui tarda celeri secula evolvis rota;

Sororque fratri semper occurrens tuo,

Noctivaga Phœbe; quique ventorum potens

Æquor per altum cœrulos currus agis; 255

Et

tus imminens, excussit illam sollicitudinem. Major hic metus: Sphix Thebas obsidens, & diras illas fortes civibus proponens, quas mox vocat, nefandi carminis tristes minas. *Delr.*

244. Major] Ne, ex oraculo, Laii interfector locastam duceret. *Farnab.*

246. Prohibent nefandi] Lipsium quidem hæc Oedipo dantem & priorum trium versuum personas mutantem merito hic oppugnat, & causam, cur mors Laii vindicata non fuerit, veram adscribit: sed ea istis verbis obsecutus, quam ipsum est oraculum, indicatur. Itaque posteriores in alia ierunt omnia, & carminis nefandi minas majoremque metum interpretantur, ne ex oraculo Laii interfector locastam duceret. At ejusmodi nulla exstabat dictio. Et si exstisset, merendum erat id ludibrium fortunæ, quamdiu ignorabatur ille interfector, neque inquisitum & vindicatum erat id piaculum, quom non posset ab incognito caveri. Accidit huic versui plane contrarium Thebanae fortis, quæ fuit, ut incolium Sphinge qui ænigma solvere non poterant, diræ pænæ subicerentur: hic eadem Sphinge sublata ænigma factus lectores cruciavit. Quare diversam Oedipodi rationem ineuntes auctore unico Mf. restituere nunc il-

lam nos oportet, & posthac legere: officium metus? Cr. Sphinx & nefandi carminis tristes minæ. Sic ille ob hanc quoque correctionem admirabilis codex. Iamque agnoscimus majorem illum metum, qui prohibuit vindicari Laium, fuisse Sphingem obsidentem Thebas & dium ejus carmen: dum scilicet quotidiana suorum funera Thebani lugent, longe illis fuit hæc generosa vindictæ cura. Sophocles: Oi. Καρὸν ἢ ποῖον ἐμπαδὸν τυραννίδῳ. Οὐτὰ πειρασὸς, εἰργε τῶτ' ἐξείδεναι; Κο. Ἡ ποικιλῶδὸς Σφίγγις πῶς αἴσῃ ποσὶ σκοπεῖν. Μένοντας ἡμῶς τ' ἀφωνή, αἰσσεῖ γέβ. Plinius lib. 7. cap. 39. quam quidem injuriam lucrifecit ille, mercatus in luctu civitatis, quando arguere nulli vacabat. Tacitus lib. 4. annal. Neque senatus in eo cura, an imperii extrema debonestarentur: pavore internus occupaverat animos, cui remedium adulatione quærebatur. Homerus Od. λ. Κατελείποδον ἡμῆς Ἀκλωπὸν ἐν ἀειπῶν, ἐπεὶ πότῳ ἀλλῶ ἐπειγῆ. Gronovius.

249. Tu, tu,] Iupiter. *Farnabius.*

250. Tuque,] Phæbe. *Idem.*

253. Sororque] Vide quæ à v. 834. Thyest. Id. Occurrens:] Ibid. 836. Id.

254. Quique] Neptunus, non Æolus. *Idem.*

Et qui carentes luce disponis domos,
 Adeste. cujus Læius dextra occidit,
 Hunc non quieta tecta, non fidi lares,
 Non hospitalis exulem tellus ferat.
 Thalamis pudendis doleat & prole impia, 260
 Hic & parentem dextera perimat suas;
 Faciatque (num quid gravius optari potest?)
 Quidquid ego fugi. non erit veniæ locus.
 Per regna iuro, quæque nunc hospes gero,
 Et quæ reliqui; perque Penetrales deos: 265
 Per te, pater Neptune, qui fluctu brevi
 Utrimque nostro geminus alludis solo,
 Et ipse nostris vocibus testis veni
 Fatidica vatis ora Cirrhæa movens.
 Ita molle senium ducat, & summum diem 270
 Se-

256. *Qui carentes*] Pluto. Farnab.

258. *Hunc non quietum tecta,*] Sic in Pall. esse notaverat Comelinus: inde receperunt. Prius edebatur *quieta*: & huic calculum suum apponit Florentinus. Gronovius. Hunc] Quas inscius interfectori Læii imprecatur in suum ipsius caput ceciderant, vel etiam casura erant omnes hæc dira. Farnab.

259. *Non hospitalis*] Nec enim admiserunt eum Athenienses, ut habet Sophocles in Oedip. Colonæo. Idem.

263. *Quidquid*] Parricidium & incestum quæ se effugisse credit, supra vers. 12. Idem.

264. *Per regna iuro,*] Mss. o, quos vidi, *gero.* quod si retineas, pro *regna*, malim *sceptra*, per sceptra enim iurate solebant reges. *Commel.* Græterus sic dici notat *imperium gerere*: sed addit nec diversa valde modo Tacitum: *si bi duxissent provincias.* Immo valde diverso: nam *ducere* ibi est fortitri, forte ducere. Tamen & sic Florentinus: *hospes gero.* Videturque esse dictum, ut *regnum agere* Floro, lib. 1. de Tullio: *regnum dolo partum sic egit industrie, ut iure adeptus videretur.* Et sequenti cap.

potestatem non melius egit, quam acquisserat. Solere autem ab antiquis hæc verba interdum promiscue usurpari ostendimus 4. Obs. 14. Gronovius.

265. *Penetrales Deos:*] Penates. Farnabius.

266. *Pater Neptune,*] Lucilius: *Vt nemo sit nostrum, quin pater optimus Divum, Vt Neptunus pater, &c.* Pater dicitur Neptunus, quia aquam significat, & ex aqua orti cuncta quidam Philosophi voluerunt: ideo Homerus, *Νεπτεωός δ', πατήρ Ἰσπερος πέντεσσ τετρικτες.* & Virgilius noster: *Occanumque patrem rerum.* Claudianus in Panegyri. de Theodosii consulatione: *Hic confudit aquis, hic procreat omnia flammis.* Idem tradidit Epiphani. lib. 3. contra hæreses, quod & Cicero in Academ. prodidit. *Delrius.*

267. *Virumque*] Isthmo in quo Corinthus, suam, ut credidit, solum. Farnabius.

269. *Cirrhæa*] A Cirrha Phocidis oppido, ubi Apollinis oraculum, id est, ipse Apollo veni testis, per te iuro. Idem.

270. *Ita molle*] Sic pater meus (ut puta-

Secu
Sola
Ut n
Secu
Men
Cree
Cal
Tri
Secu
Uno

putav
tur,
avun
baa)
nupt
inter
diem
morte
Sum
Guto
27
hic L
ceru
forte
quæ
tæ se
adder
nam
Gern
quib
quod
caur
iaqu
cus fi
rur di
mam
hanc
maru
derit
minis
pro te
Senec
& in
nonc
tim.

Securus alto reddat in folio parens,
 Solasque Merope noverit Polybi faces,
 Ut nulla fontem gratia eripiet mihi.
 Sed quo nefandum facinus admiffum loco est,
 Memorato. aperto Marte, an infidiis jacet? 275
Creon. Frondifera sanctæ nemora Castaliæ petens,
 Calcavit arctis obfitum dumis iter;
 Trigemina qua se spargit in campos via.
 Secat una gratum Phocidos Baccho solum,
 Unde altus ima deserit, cœlum petens 280
 Cle-

putavit) Polybus non à me interficiatur, imo in longum feliciter extendat ævum: & Merope (quæ & aliis Peribæa) mater non mihi nupta, sola sciat nuptias Polybi, ut ego non peperero interfectori Laji. *Idem. Summam diem*] Certe summus dies hæc est dies mortis, quemadmodum & Martiali: *Summus nec metuas diem, nec optes. Gruterus.*

271. *Alto degat in folio*] Multum hic Lipsius amico suo debet, à quo doctetur, quid sit *degere in alto folio*. Sed forte non hoc ignorabat ille, verum quærebatur, an non melior huic sententiæ scripta lectio, reddat. Nunc hoc addendum, novitium esse *to degat*: nam in Mss. Gruteri novem, duobus Germ. Vossiano & nostro, *regat*: in quibusdam olim vulgatis *regnet*, in quodam *redat*. Gruterus nescit, an dicatur Latine *reddere summum diem*: itaque inclinatur suspicari, *cludat*. Etruscus firmat Lipsianum *reddat*: & videtur dictum, ut *vitam, spiritum, animam reddere*. Cicero pro Sulla: *lucis hanc usuram eripere vis plenam lacrimarum atque maroris? libenter reddiderit adempta ignominia sædisimi criminis*. Ovidius lib. 10. *Atque utinam pro te vitam tecumque liceret reddere*. Seneca Nat. quæst. 6, 1. *in luce hunc & in aperto spiritum reddam*. Agamemnonis: *fratrem reddat, aut animam statim*. Hercule Oetæo. *exigam panas*

tibi Reddamque vitam. Nascentes lucem & diem accipimus, morientes igitur reddimus atque dimitimus: imo quotidie, cum illucescit, accipimus diem, ubi advesperavit, reddimus. *Reddit igitur summum diem*, qui dimittit non recepturus. Troadibus: *Cum confusus oculis imposuit manum, supremusque dies salibus obstitit*. Gronovius.

274. *Quo nefandum facinus*] Immo *nefundum*: sic optimus cum Lipsiano: sic & olim voluit Delrius. *Idem*.

276. *Frondifera*] Laurifera, supra vers. 16. *Farnabius. Sanctæ*] Supra vers. 229. *Idem. Petens*] Lajus ad oraculum Delphicum proficiscens, qua trivium ducit Thebas, Corinthum & in Atticam & dicebatur *oxygon*. *Id.*

277. *Calcavit altis obfitum dumis*] Melius Florentinus, *arctis*. hoc est, arctis sive densis, nam ita fere semper in libris antiquis hæc vox scribitur. *Gronovius.*

280. *Unde altus ima deserit*,] Sane optimus quoque *arva*: ut Lipsii Melisseus & Delrii Moguntinus, qui duo, est posteroiem valde recentem dicat, qui vidit, optimi sunt omnium, quos ante nos & Florentinum viti docti adhibuerunt. Nec quia tertio post versu vox eadem repetitur, suspētis potius libris me dare velim, qui alterum ostentant. *Idem. Ima*] Valles, planitiem. *Farnabius.*

Clementer actō colle, Parnassos biceps.

At una bimares Sisyphi terras adit,

Olenia in arva. tertius trames cava

Convalle serpens tangit errantes aquas,

Gelidumque dirinit annis Elei vadum.

Hic pace fretum subita prædonum manus

Aggressa ferro facinus occultum tulit.

In tempore ipso, sorte Phœbea excitus,

Tiresia tremulo tardus accelerat genu,

Comesque Manto luce viduatam trahens.

285

290

OEDI-

281. *Parnassus*] Sup. v. 227. *Farn.*

282. *Sisyphi*] Corcyram in Isthmo primum condidit Sisyphus Iatro, Æoli filius; deinde aucta ab Ephyre Oceani filia, *Ephyra* dicta est: ad summum à Corintho Marathonis filio, *Corinthus* nominata. *Idem.*

283. *Olenia in arvis.*] Mira hic Senecæ Geographia. Olenus non potest esse Bœotiæ, quam faciunt: nam Corinthus contraria Bœotiæ via aditur. Est ergo Olenus Achaïæ, quam intelligit Seneca. Sed quid sibi vult hic *amnis Eleus*, quem nisi Alpheum interpretari non possumus. At eadem via, quæ è Phocide Corinthum ducit, etiam ducit in Elidem, in remotiore Peloponnesi parte positam. Pausanias *Σχισμῶν* vocari ait viam, in qua Laius occisus, & sic dirimi, ut alia in Bœotiam, alia Corinthum, alia in Atticam vertatur. Ergo Atticæ nominari hic amnis debet, & aut fallor, aut is est *Ilissus*: ut scripserit forsitan: *amnis Ilissi vadum*. Cujus errantes dicit aquas, quia & in Hippolyto Mæandro eum comparaverat. *Mss.* quidam non *Elei*, sed *Elidis*, vel *Ellidii*. Valde autem vereor, ne *Ilissum* acceperit pro *Cephisso*, in quo *ἡ Φυγὴ* & *ἡ Φυγισσι*. *Gronovius.* *Olenia*] Bœotiam, ubi Olenus urbs. *Farnabius.*

286. *Pace*] Atque ita paucis stipatum. *Idem.*

287. *Facinus*] Cædem regis. *Idem.* *Occultum*] Sine indicio. *Idem.*

288. *Sorte*] Oraculo Phœbi monitus & iussus. *Idem.*

289. *Tremulo tardus accelerat gradus*] *Optimus: accelerat genu.* Et notat idem ex quibusdam *Comelinus*. *Lævius* apud *Gellium*: *Corpore peccoreque undique obeso, Ac mente exsensa, tardigenulo senio oppressum.* *Gronovius.*

290. *Comesque*] Filiaque patrem dicens. *Farnabius.* *Manto*] Filia *Tiresiæ*, à cuius lacrymis denominatam *Claron*, sacram *Apollini*, ex scriptore *Thebaidis* refert *Scholias*. *Apollonii* in lib. 1. vers. 308. etsi *Nearchus* & *Theopompus* aliter, ut refert idem *Schol.* rara quædam adferens. vide etiam *Pausan.* in *Achaic.* qui prodit: cum *Thebas* *Thersander* *Polynicis* filius & *Argivi* cepissent; inter captivos *Delphos* abductam *Manto*, cum ejus pater *Tiresias* ad *Haliartum* in viâ fato fuisset functus. Iussit ab oraculo captivi in *Asiam* *Coloniam* ducere, eo transmissere; ad *Claron* inde positus castris, *Cretenses* cum exercitu occurrere, eosque ad *Rhacium* deduxere; qui *Manto* sibi in conjugem accepit; & ex ea *Mopsam* genuit. *Delr.* *Luce viduatam*] *Tiresiam* cœcum fuisse nemo negat, sed in cœcitatibus causa tradenda dissentiant *Callimachus* in hymno *εἰς Ἄρτεμιν τὴν Πυθιάδα*, *Homeri* *scholias* *Odyss.* 2. *Nonnus* *Dionys.* 6. *Lucian.* in *Astrol.* *Apoll.* l. 3. *Bibl.* *Ovid.* in *metam.* vide *Politianum* in *Miscell.* c. 89. & *Falckenburg.* in *Nonnum.* *Id.*

291. 84

OEDIPUS. TIRESIAS. MANTO.

Tiresias per aruspicium eruere Laii interfectorem tentat, sed re propter tristitia extispicia infecta ad necromantiam se convertit.

Oed. **S**acrata Divis, proximum Phœbo caput,
Responſa ſolve; fare, quem pœnæ petant.

Tireſ. Quod tarda fatu eſt lingua, quod quærit moras,
Haud te quidem, magnanime, mirari addeçet;
Viſu carenti magna pars veri latet.

295

Sed quo vocat me patria, quo Phœbus, ſequar.
Fata eruantur. ſi foret viridis mihi

Calidusque ſanguis, peçtore exciperem Deum.

Appellite aris candidum tergo bovem,
Curvoque numquam colla depreſſum jugo.

309

Tu, lucis inopem, gnata, genitorem regens,
Maniſta ſacri ſigna fatidici refer.

Mant. Opima ſanctas victima ante aras ſtetit.

Tireſ,

291. *Sacrata*] *Ω πάλιν νομῶν Τειρησία δίδου τε, ἀπὸ τοῦ τ' ἐοχθία τε, &c.* Sophoc. in *Oedipo tyranno*, unde pleraque hujus Traged. deſumpta ſunt. *Farnabius. Proximum*] In divinatione Apollini ſecundum. nam & *Tireſia* oraculum fuit. *Idem.*

292. *Fare*] Divinare quis ſit ille *Laii* interfector, quem fata ad pœnas poſcant. *Idem.*

293. *Quod tardo fatum*] Non necelle eſt quærere, quid ſit tardare fatum. *Optimus* tamen cum *Voffiano* & *Cruſeriano*: *Quod tarda fatu eſt lingua, quod quærit moras.* *Gronovius. Excusat ſe vates per ſenium & cæcitate* non valere vaticinio, velle autem exquirere per extiſpicia.

295. *Viſu carentem magna*] *Flor. Voffian.* meus duoque *Germanici*, *carenti*: & ſic legiſſe *Gellium Bernardinum* docent ejus commentarii. *Plautus* ſane *Varroque* & *Cicero* ita loquuntur. *Quibus* addimus *Silium l. 12.* *hoſtisque propinquo Roma latet.* *Nec ſpernendum alterum, quo nunc ſpe-*

quentius utimur: *Latet me*: nam ſic & alibi *Varro*, *Ovidius*, *Virgilius*, *Iuſtinus*: ſed relinquentium aut reſtituendum cuique quod placuit. *Gronovius.*

296. *Phœbus*,] *Sup. v. 288.* *Phœbi* oraculum. *Farnabius.*

228. *Pectore excuterem Deum.*] *Fl. Voff.* & omnes *Deltii*, *exciperem*: quod non eſt, cur ſequamur, inquit ille: reſpexit enim *Seneca* illud *Virgilii*: *magnum ſi peçtore poſſet Excuisse Deum.* Sed aliud voluit *Virgilius*, aliud *Seneca*: ille oſtendit laborem vatis vix ferentis incumbentem vim numinis, hic promptam voluntatem Superis ſe, ſi fieri poſſet, præbituri. *Lucanus lib. 1.* *nec ſite peçtore vates Accipiam.* *Lib. 5.* *& inſuero concepit peçtore numen. Medea: Cum jam recepto Manas inſanit deo.* *Herc. Oetæo*: *conceptum ferens Manas Lyaum.* Longe aliud alterum *Agememnone*: *dum excutiat deum.* *Excuterem deum* non eſt vaticinari, ſed furere ac vaticinari deſinere. *Gronovius.*

303. *Opima*] *Herc. Fur. 908.* *Farn.*

Tires. In vota superos voce solenni voca,
Araeque dono thuris Eoi extrue.

305

Mant. Jam thura sacris cœlitum ingeffi focis.

Tires. Quid flamma, largas jamne comprehendit dapes?

Mant. Subito refulsit lumine, & subito occidit.

Tires. Utrumne clarus ignis, & nitidus stetit,

Rectusque purum verticem cœlo tulit,

310

Et summam in auras fufus explicuit comam?

An latera circa serpit incertus viæ,

Et fluctuante turbidus fumo labat?

Mant. Non una facies mobilis flammæ fuit:

Imbrifera qualis implicat varios sibi

215

Iris colores, parte quæ magna poli

Curvata picto nunciat nimbos sinu.

Quis

Stetit] Placida, non reluctans, inf.
¶ *ercl.* 336. *Farnabius.*

304. *In vota superos voce solenni voca,*] Virgilio: *cessus in vota preces-
quo, Troj, ait, Anea?* Nempe deos
vocare. Quod proprie est, orare ut
suscipiant, quæ illis vovemus, nos-
que votorum compotes faciant. Sic
ipse supplet lib. 7. *divosque in vota vo-
cavit.* Et lib. 12. *Opemque dei non casta
in vota vocavit.* Gronovius.

305. *Thuris Eoi*] Sabæi. *Farnab.*

306. *Ingefi*] Dedi, ut loquitur
Herc. Fur. 917. Plinius lib. 12. cap. 14.
ingere thura aris dixit. utrumque sol-
lemne vocabulum. *Deltrius.*

307. *Largas*] An carnes impositas
avide depasta est? quod latum signum.
Farnabius.

308. *Subito refulsit lumen*] Floren-
tinus, *lumine.* nempe ipsa flamma.
Gronovius. *Signum triste Oedipo por-
tendens, subitam ruinam è statu regio,
quo subito evellet fuerat.* *Farnabius.*

309. *Utrumne clarus ignis,*] Habes
in iis quæ sequuntur Pyromantiæ,
Capnomantiæ, & Hieroscopiæ accu-
ratissimam descriptionem, cui simi-
lem apud alios scriptores non invento.
Pyromantiæ divinationis genus, quod

à flammâ capiebatur: *Capnomantia*
aliud, quod à fumo: *Hieroscopia*, ex-
tispicium est, de quibus vanissimis su-
perstitionibus, quid sentiendum, &
quam execrabilis sint, docere te po-
terunt D. Isidorus lib. 8. Origin. cap.
de Magis, Rhabanus lib. de præsiti-
giis Magorum. Ioan. Sarisberienfis
lib. 1. Polycratici cap. 12. & lib. 2.
à cap. 17. Gaudentius Merula in Me-
morabilium libris, & fufissime Mi-
chael Medina lib. 2. de verâ fide cap. 2.
Deltrius.

310. *Rectusque, &c.*] Haud nauci
est aliorum *Recensque*; neque eis quis-
quam accedit exemplarium nostro-
rum. Optimi erat auspicii, recta in cœ-
lum evolans flamma cum fumo. *Grut.*

311. *Comam,*] Flammæ. *Farna-
bius.*

313. *Fluctuante*] Non recta ascen-
dente. *Idem.*

315. *Imbrifera*] Pluviæ prænuncia
nube, jam in pluviam resolvi parata.
Idem. *Varios*] Puniceum, viridem,
cœruleum. *Idem.*

317. *Curvata*] In arcum curvata se-
micirculo minorem, cuius ratio est,
cum roseidus humor quasi subiectum,
cum solis quasi efficientis superior

pats,

Qu
Cæ
San
Sec
Dis
Dis
Lib
Am
Ipse
Et
Qu
Int
Qu
Sol
Qu
Iter

pats,
Farn
31
Opti
abit.
la, a
pro p
provi
Flam
guitu
Oedip
32
fatre
vis di
cubiti
neut
nus li
& ost
Scina
ne su
Deltri
324
tices
nurs
32
pnom
Idem
pats,

Quis desit illi, quisve sit, dubites, color.
 Cærulea fulvis mista oberravit notis,
 Sanguinea rursus; ultima in tenebras abit. 320
 Sed ecce pugnax ignis in partes duas
 Discedit, & se scindit unius sacri
 Discors favilla. genitor, horresco intuens,
 Libata Bacchi dona permutat cruor,
 Ambitque densus regium fumus caput. 325
 Ipsosque circa spissior vultus sedet,
 Et nube densa sordidam lucem abdidit.
 Quid sit, parens, effare. *Tires.* Quid fari queam
 Inter tumultus mentis attonitæ vagos?
 Quidnam loquar? sunt dira, sed in alto, mala. 330
 Solet ira certis numinum ostendi notis,
 Quid istud est, quod esse prolatum volunt,
 Iterumque nolunt, & truces iras tegunt?

Pu

pars, quorum utrumque pyramidale.
 Farnabius.

320. *Ultimum in tenebras abit.*]
 Optimus elegantius: *ultima in tenebras
 abit.* Ut apud Terentium *prima fabu-
 la*, apud Ciceronem *prima provincia*
 pro primis partibus vel locis fabulæ &
 provinciæ. Gronovius. *In tenebras*]
 Flamma hæc nigra apparet vel extin-
 guitur, quod Pyromantice cecitatem
 Oedipo prædicat. Farnabius.

321. *In partes duas*] *Quod designat
 fratres Eteoclem & Polynicem in vi-
 vis discordes, mutisque vulneribus oc-
 cubituros, atque ubi eidem rogo impo-
 nentur flammam se divisuram.* Luca-
 nus lib. 1. — *Vestali raptus ab ara Ignis,
 & ostendens confectas flamma Latinas
 Scinditur in partes, geminoque cacumi-
 ne surgit Thebanos imitata rogos* —
 Delrius. Farnabius.

324. *Libata*] *Horrendum dictu la-
 tices nigrescere sacros, Fusæque in obscuro
 se vertere vina cruorem.* Farnab.

325. *Ambitque*] Hoc etiam è Cap-
 pnomantia, regi cæcitatem portendit.
 Idem.

328. *Effare.*] Divinando. *Idem.*
Quid fari queam] Male interp. *fari*,
 exponunt, loqui, est enim hic *ωεφω-
 τειν*. Varro lib. 5. de ling. Latina,
 ita scripsit; Qui divina prædivinando
 solent fari, *fatidici* dicti. Ennius; *Ar-
 que Anchises doctus Venus quem polstra
 dearum Fari donavit, divinum & pe-
 ctus habere.* Delrius.

329. *Inter tumultus mentis attonitæ
 vagos?*] Idem, *vagus*. Ego nimirum
 vagus & incertus, ubi consistam, quid
 statuam, quid teneam. Gronovius.

330. *Sed in alto,*] Sed obscurita-
 tis caligine tectâ nec eruenda facile.
 Farnabius.

331. *Solet ira*] Iram Deorum per
 exta, eorumque indicia denotari exi-
 stimabant. Statius 4. Thebaid. — *aut
 verum spirantibus extis.* Tibullus lib. 1.
eleg. 9. fibræ vocat Deorum consciam,
 & eleg. 11. Deorum nunciam. Del-
 rius.

333. *Iterumque*] Sequentia enim
 signa offuscant priora. & huc referri
 potest illud vers. 320. *ultima in tene-
 bras abit.* Farnabius.

Pudet Deos nescio quid. huc propere admove,
Et sparge falsâ colla taurorum mola.
Placidone vultu sacra & admotas manus
Patiuntur? *Mant.* Altum taurus attollens caput,
Primos ad ortus positus, expavit diem;
Trepidusque vultum solis & radios fugit.

Tires,

334. Nescio quid.] *Incestus innuitur Oedipi cum matre.* Farn. Propere] Riturum sacrificandi sic accurate Dionys. Halicarnass. lib. 7. *Consules sacerdotisque quibus fas erat, lotis manibus, & lustratis aquâ purâ victimis, molaque conspersis earum capitibus, votisque punciupatis, ministros eas mactare jubebant: quorum alii stantem tum etiam hostiam recte feriebant in tempora, alii cadentem cultris excipiebant; mox directo tergere, concidebant membratim, delibataque ex singulis extis, aliisque membris primitias, farre obvolutas, in canistris offerrebant sacrificantibus; qui aru impostas succendebant, & vinum insuper adfundebant, quæ singula in sacrificiis Græcorum sacrificari solita, apud Homerum licet videre. (mox subiungit Homeri loca) eaque etiam etate meâ Romanis in sacris observare comperi. Hac ille. Delirius. Admove] Ante aram statue. rituale vocabulum, ut docet Briffonius, & alii. Idem.*

335. Sparge salsa, &c.] Ab hoc ritu victimæ dicebantur immolari, auctore Servio in 4. & in 10. An. Glossar. Græco-Latin. *molacio ἀλισγο. molator ἀλισγής.* num forte rectius legamus, *ἀλισγο* & *ἀλισγής*; nam *ἀλισ* salugo & *mola* in sacrificiis salsa, quid *mola* sit, docet Festus: *Immolare, est molâ, id est, farre molito & sale hostiam perspersam sacrare.* Vult Briffon. *molam* vocari far molicum & salitum; addere potuit & *tostum*, hoc est, ador seu adus ex eodem Festo & Anfonio. Verum quia hic non Romanum, sed Græcænicum sacrificium describitur, opinor Senecæ *molam* accipiendam de farre non fieso, sed integris frugibus.

Scribit enim Turnebus lib. 7. ad verfar. cap. 13. Græcis in more positum fuisse, hostiis fruges integras, non tritas nec molitas inspergere: & argumento esse, quod eorum molæ vocentur *ἐλοι* seu *ἐλοχύται*, quæ erant hordeæ integri, & frugum cum sale admixto: usos autem Græcos, ut Theophrastus prodidit, in sacris hordeo non molito, in prisca vitæ memoriam, quando homines, solidis, non contulis, aut fractis frugibus vescebantur. Frons ergo victimæ à Græcis solido farre perspergebatur: postquam tamen mactata & in partes erit divisa, singulæ partes adolendæ, polline, quemadmodum apud Romanos, conspergebantur, ut ex Homero Dionys. lib. 7. affirmavit. Homer. Odys. 8. *Και τὴν ἰδὴ ἐν πύλαι βάλει, πάλιν αὖτε ἀλφι.* Et partem quidem in ignem jecit, miscens farinæ flori. Idem.

336. Placidone] Sacrum ingratum censebatur, si hostia artis admota refugeret, reluctaretur, mugitum iccta daret, aut non placide & recte caderet. Farnabius.

338. Expavit] Hoc etiam Hierosolymio, regis cæcitas prædicitur. Idem.

339. Trepidusque vultum solis & radios] Hoc quidem à Lipsio: & subscribit Florentinus. Tamen hoc mihi magis suspectum, quam quod antea vulgabat: *vultum obliquat & radios fugit.* Primum ipsum hoc non est tale, ut indocti correctoris videatur. Sic Thyeste: *Obliquatque oculos oraque comprimit.* Deinde videtur sublatum ab illis, qui radios non putabant intelligi, si vox solis abesset. Non enim hoc plebejum. Ovidius lib. 7. metam. cen-

Tires. Unone terram vulnere afflicti petunt?

340

Mant. Juvenca ferro semet imposito induit,

Et

traque diem radiosque minantes Oblinquantem oculos. Stautius prima Thebaid: inatpēctos caelo radiisque penates. In epichalamio Stella: Excludunt radios silvis decussa vetustis Robora. Audacius etiam Graeci, ἀκτῖνα. Aristophanes Ορησιν. Οδδ' αὖτ' ἤμερμὴ πύργος ἢ μέγας Ἀκτῖς τηλαυγῆς Πάλπη. Libanius decl. 6. ἡδὺ μὲν, ἠ βεβλή, τ' ἀκτῖν' ἀπὸ δπλαύειν κ' τρυφῶν. Idem in Iuliani necem: γεμυρωμένε μέσθ' ἡμέρας εὐ μεσημέρῳα ταῖς ἀκτῖσι πικρῶνδρον. Gronovius.

340. Vnone] Quoto mallei icū cadunt victimæ? hoc enim observatum in aruspicina.

341. Invenca] Sic Iocasta uno vulnere se occidit. Factitibus. Ferro semet imposito induit,] Lipsii liber, imposito: non male, ait ille, de securi: vulgata tamen recta, de cultris quibus cadentem excipiebant & jugulabant. Nimirum versus sequentes videntur significare non se securi desuper perfactum collum, ut alias solebat, sed jugulum præfectum. Gruterus nihil mutandum esse ait pluribus demonstratum sibi in libro peculiari de expositionibus infantum. Tamen & Delr. Flor. Voss. imposito. Et credible est ad certiorē popæ icūm præbandum, ut nunc quoque sit mactandis bubus, victimas τετραχελίδες & resupinatas, (interdum utique quum superis diis sacrificarent, ut voluit Delrius) ut ita erecto & aperto jugulo tam bene impositum ferrum quam suppositum dici possit pro applicito. Homerus vocat αὐτῆρῃν primo & secundo Iliados. Ad priorem locum Eusthathius: Εθ' Ἐλληνικῶν, εἰ μὲν τοῖς αἰῶν ἐθῶν ἀνακλῶν τ' ἔῃ ἱερεῖς τετραχελὸν, ὡς τε ἀφορῶν ὡς εἰς ἕρανδόν, ἔῃ ἐλερέθ' τῆσ' αὐτῆρῃν εὐ παρῆσ' ἔσ' δύο λέξων, ἢ αὐτῆρῃν εὐ συνησῆσ' κτ' ὅφεν. τῆσ' ἐστὶν ὀπίσσω ἔλκειν κ' ἀναφέρειν εὐ τῶ ἀνακλῶν. ὁ δὲ

ἑρμηνεύειν δοκεῖ Σοφοκλῆς, εὐ τῶ αἰῶν τῆσ' αὐτῆρῃν ἐσφάξεν. Εἰν ἄλλοις ἤρωσιν ἢ ὅλων τοῖς κρησικαυδοῖς ἐ- ἦσον, κῆτω τῶ ἱερείον δ' ἀποβλέπων ἐσφάξεται. Scholiastes Apollonii ad lib. 1. v. 165. Οταν ἐν λέγῃ ἐπὶ τῶ ἡλακτικῶν ἐρύσει τῶ λῖνα, τῆσ' αὐτῆρῃν, ὅτι μέγχα ἔ ἀκροατῆς μέερος ἔ ἰσθ' ἀνείκκωσιν τῶ ἰσθῶ. Quo adjuvatur vis ejus verbi. Nam quod addit Gruterus, non videre se quomodo juvenca induat se cultro imposito, facilis est responsio, subfultando aut impellendo se & irruendo in ferrum, antequam id victimarius urgeat. Lactantius ad 4. Thebaidos: Sacerdotum consuetudo talis est, ut aut ipsi percutiant victimas, & Agones appellantur, aut sic tenentis cultrum alter impingat. Gron. Opposito induit,] M. f. meus, imposito. Virg. 3. Georg. Ἄε vix suppositi tinguntur sanguine cultri. Sed hæc contraria sunt: nequaquam. Nam à Cleone 1. Argonaut. sī Natali in Mytholog. credimus, proditum fuit, veteres superis sacrificantes, resupinatarum jugulum sursum convertisse; cum inferis faciebant, eartumdem collum deorsum terram versus deprimere solitos. quod & Mytilus docet his verbis; εἰάθασιν ἱερεῖς τῶ ἐντομῶ τοῖς κῆτω θεοῖς ἐναγικῶνδρον εὐ τῆ γῆ δασοτέμενεδ' πῖς κρηαλάς. ἔτω ὅδ' ἦσ' τοῖς τετραχελίοις. τοῖς ἢ ἕρανίοις αἰῶ ἀναερίφασι τ' ἱερείων τ' τετραχελὸν (σφάξαστες. Recte ergo Virgilius dixit suppositi, cum loquatur de inferorum sacrificio, quo culter quodammodo victimæ jugulo supponebatur: quare & lib. 6. Aneid. Συρποννυτ αἰῖι cultros — recte etiam noster dixit imposito, cum agat de superiorum sacrificio, quo culter hostiæ collo quasi imponebatur. Vnde apparet verissimam esse optimi mei cod. scripturam. Delrius.

Et vulnere uno cecidit: at taurus, duos
Perpessus ictus huc & huc dubius ruit,
Animamque fessus vix reluctantem exprimit.

Tires. Utrum citatus vulnere angusto micat,

345

An lentus altas irrigat plagas cruor?

Mant. Hujus per ipsam, qua patet pectus, viam

Effusus amnis: hujus exiguo graves

Maculantur ictus imbre. sed versus retro

Per ora multus sanguis atque oculos redit.

350

Tires. Infausta magnos sacra terrores cient.

Sed ede certas viscerum nobis notas.

Mant. Genitor, quid hoc est? non levi motu, ut solent,

Agitata trepidant exta; sed totas manus

Quatiunt: novusque profilit venis cruor.

355

Cor marcet ægrum penitus, ac mersum latet:

Liventque venæ; magna pars fibris abest;

Et felle nigro tabidum spumat jecur.

Ac,

342. *At taurus,*] Oedipus binis vulneribus oculorum cecus erravit, & vix tandem apud *σεμνός θεός* mortem oppetiit. *Farnabius.*

347. *Vivus per ipsam,*] Quum sic aut *Vnius* aut *Hujus* in libris invenisset *Gruterus*, quamquam non abhorrens ab ultimo, medium pejus elegit. *Flor. Hujus.* *Gronovius.* *Viam*] *Vulnus.* *Farnabius.*

348. *Amnis:*] *Copia sanguinis.* *Id. Exiguo*] *Modico cruore.* *Idem.*

351. *Infausta*] *Terruit ipse color vatem,* &c. *Lucan.* 1. *Et animosa hac exta.* *Idem.*

353. *Non levi motu,*] *Hanc inspectionem rite fieri putabant, si adhuc vivæ pecudis utero erepta exta, palpitaient, strepidarentque, ut patet ex Atrobio lib. 7. adv. gent. hic dicit; non levi motu, quia ingentes tumultus instabant.* *Delrius.* *Vt solent,*] *Quando læta nunciunt.* *Idem.*

354. *Extæ;*] *Thyest.* vers. 763. *Ex visceribus, propriè cor, jecur, & pul-*

mo vocantur exta; quia hæc maximè exstantia Diis profecabantur. *Idem.*

355. *Novusque*] *Juvenum Eteoclit & Polyneis.* *vel lege novusque, id est, non solitus & usitati coloris.* *Farnab.*

356. *Cor marcet ægrum*] *Oedipus.* *Idem.* *Iam enim Haruspices Græci cor inspiciebant, quod Romani demum post Pyrrhi ex Italiâ discessum facere cœperunt. Plinius lib. 11. cap. 7. Delrius.*

357. *Liventque venæ;*] *Plena est hæc Senecæ ominosorum extorum descriptio: cum qua videtur certate voluisse Lucanus lib. 1. quem fuerit non inutile cum eâ conferre. Terruit ipse color vatem, nam pallida terrii viscera tincta notis, gelidoque infecta cruore Plurimus asperso variabat sanguine livor. Cernit tabe jecur madidum, venasque minacet Hostili de parte videt. Idem. Magna] Fratrum concordia desicit. Farnabius.*

358. *Felle nigro*] *Odio fratrum.* *Id. Probatur hoc versiculo inspectoribus*

etiam

Ac, semper omen unico imperio grave,
 En capita paribus bina confurgunt toris;
 Sed utrumque cæsum tenuis abscondit caput
 Membrana latebram rebus occultis negans.
 Hostile valido robore infurgit latus,
 Septemque venas tendit. has omnes retro

360

Pro-

etiam atræ bilis folliculum curâ fuisse: quem suo hic loco, nempe in jecore, cui adhaeret, posuit. *Delrius.*

359. *Semper omen*] Duos enim Principes, & de Principatu contentionem minatur. *Idem. Vnico*] Huic maximè, omni tamen imperio minax. quare hujusmodi extra Livius lib. 27. & Valerius lib. 1. cap. 6. *minus lata*, vocant. M. Marcello Cos. duo jecinoris capita visa, eo qui necem præcessit die, affirmant, Livius, Valerius, Plinius, & Plutarchus. *Idem.*

360. *Capita bina*] In extis observabantur maximè summitates fibrarum, *τὸν κρυπτόν* & jecoris caput, quod ex natura unum, si quando duo reperirentur, ominosum illud & præter naturam. *sed & imaginaria erant capita, de quibus mox.* Farnabius.

361. *Sed utrumque*] Sed utrumque caput jecinoris delitescens in membrana involucris, cum triste sit ostentum, velle Deos hæc in præsens celari significat, veram parvo interjecto tempore, nota fore patricidium & incestum Oedipi. *Idem. Abscondit*] Exultabant jecinoris caput non apparens grave Imperatori aut Reipubl. infortunium portendere. Iul. Obsequens in lib. de prodigijs, Q. Metello, & T. Didio consulibus, apud ædem Apollinis Decemviris immolantibus, caput jecinoris non apparuisse. accidit hoc ipsum Postumio, Catoni, Herennio, & Lucilio Lupo. Artianus lib. 7. hist. Alex. scribit Pythagoram, antequam Alexander obiret, hostiam immolasse, & sine capite jectur inventum; idemque illi contigisse pro Hephæstione & Perdica sacrificanti; qui omnes statim

post mortui sunt. Non cæsum modo caput erat, sed etiam in membrana ejusdem involucris delitescens, ut vix potuerit magnâ curâ & diligentî investigatione inveniri. exempla producit Barnabas pag. 26. & 27. Ego etiam nonnulla prior Adversar. *Delr.*

363. *Hostile*] Atuspices quidem mente & imaginatione dividebant exta duas in partes; hanc amicis tributam *Familiarem*, illam inimicis *Hostilem* vocabant deinde ex utriusque partis habitu eventura conjiciebant. hic itaque ariolatur vires adversæ partis. scil. Polynicis cum sex aliis ducibus, quos *septem vena denotant.* Farnab. Vnde jam manifestum cur Livius lib. 8. tradiderit; *caput jecinoris, à familiari parte cæsum haruspex dicitur ostendisse;* & Lucanus *hostilem partem;* noster *hostile latus* nominatim. Ad duplex istud latus, partem, seu caput, videbatur consequi etiam duplex *fissum*, unum hostile & noxium, alterum propitium & amicum. *Fissum*, puto vocasse, lineam seu cratitem quandam imaginariam, exta & fibras bipartito dividentem & interfecantem; quem frustra quæras in corporis verâ dissectione, meminisse Cicero in lib. de Divinat. & de Nat. Deorum. *Fissum* hoc dividebant etiam in *familiare & vitale*, ut notat Turnebus lib. 4. cap. 18. & *vitale* dictum putat ceterorum extorum; *familiare*, tantum jecoris: & nititur auctoritate Lucani; & Ciceronis, qui inquit: *Fissum familiare & vitale tractant.* *Delr.*

364. *Septemque venas*] Præterdit venas salientes & celeri (ut ait Lucanus) pulsus motas; quod hostilium præcliorum signum. *Idem.*

365. Li-

Prohibens reverti limes obliquus fecat. 365
 Mutatus ordo est. sede nil propria jacet;
 Sed acta retro cuncta. non animæ capax
 In parte dextra pulmo sanguineus jacet.
 Non læva cordis regio. non molli ambitu
 Omenta pingues viscera obtendunt sinus. 370
 Natura versa est. nulla lex utero manet.
 Scrutemur unde tantus hic extis rigor.
 Quod hoc nefas? conceptus innuptæ bovis,
 Nec more solito positus, alieno in loco
 Implet parentem. membra cum gemitu movet. 375
 Tremulo rigore debiles artus micant.
 Infecit atras lividus fibras cruor;
 Tentantque turpes mobilem trunci gradum:
 Et inane surgit corpus. ac sacros petit

Cornu

365. *Limes*] Fissum, seu linea commentitia ex mente aruspici, extra bipartito dividens. *Farnab. Obliquus*] Hostilis, vel transversus cum sit, ostendit hostes non reversuros. *ceciderrunt autem duces ante Thebas ad unum Adrastum. Idem.*

366. *Mutatus ordo est.*] Lege Vesalius, & alios Anatomicos, & videbis adcuracionem nostri etiam in istis. *Delrius.*

367. *Retro cuncta.*] Inversa. *Farn. Animæ*] Spiritus & aëris vitalis capax. *Idem.*

369. *Non læva cordis regio;*] Florentiæ habetur, *cordi.* Puta, integra vel salva est. *Idem viscera,* ut voluit Scaliger. *Lucanus: produuntque suas omenta latebras. Gronov. Non molli*] Manu tentans viscera ex diftento & rigido utero concepisse fordam juvencam miratur. *atque hæc intellige de Iocasta partu ex illicito concubitu. Farnabius.*

370. *Omenta*] Sic fatiscunt, ut quæ debebant obnubere viscera, rimis suis illa potius prodant, sic *Lucanus* interpretatur. *addit, non molli ambitu, so-*

lent esse tactu mollia, ut pingua: sed nunc sunt rigida & aspera. *Aliena ab hoc loco,* quæ de carnibus immolatiis omento regendis referuntur à *Turnebo lib. 7. advers. cap. 13. Delrius.*
 372. *Tantus hic extis rigor.*] Abieci personam *Tiresiæ,* ut ipsa adhuc loquatur *Manto,* accingarque se ut exploret causam rigoris. *Gruterus.*

373. *Conceptus infausæ bovis,*] *Libet, innuptæ bovis.* Atque ita sanæ duplex monstrum: quod nec suo loco factus, quod nec in vaccâ. *Suprajuvencam* appellavit: & solent tales eligi ad facta. *Lipsius.* Non aliter *Florentinus.*

377. *Infecit arctas*] Admiserunt alii *atras,* quibus non adjicio calculum, nam si *fibra atræ,* non utique potuit apparere in iis livor. *Gruter.* Sed adjicit illis calculum *Florent.* *Atras* autem dicit non natura sua, sed propter ipsum illum cruorem lividum. *Gron.*

378. *Tentantque*] *Vicimæ* femineces surgere & effugere conantur, sed frustra. *Farnabius.*

379. *Et inane*] Iam extractis extis. *Delrius.*

Cornu ministros. viscera effugiunt manum. 380

Neque ipsa, quæ te pepulit, armenti gravis

Vox est, nec usquam territi resonant greges:

Immugit aris ignis, & trepidant foci.

Oedip. Quid ista sacri signa terrifici ferant,

Exprime: voces aure non timida hauriam. 385

Solent suprema facere securos mala.

Tires. His inuidebis, quibus opem quæris, malis.

Oedip. Memora, quod unum scire cœlicolæ volunt,

Contaminarit rege quis cæso manus.

Tires. Nec alta cœli quæ levi penna secant, 390

Nec fibra vivis rapta pectoribus potest

Ciere nomen. alia tentanda est via,

Ipse evocandus noctis æternæ plagis

Emissus Erebo, ut cædis auctorem indicet.

Referanda tellus. Ditis implacabile 395

Numen precandum. populus infernæ Stygis

Huc extrahendus. ede, cui mandes sacrum.

Nam

381. *Nequa ipsa,*] Nec mugitus quem audis boum est, sed sanguinis in aris. *Farnabius.*

383. *Immugit ara segnis,*] Et hoc è pravorum codicum turba subjectum. *Pisæ* editiones: *Immugit aris ignis & trepidant foci*: idque totum habet optimus liber. *Abeant ara segnes cum crepitantibus focis.* *Gronovius.*

386. *Solent*] Extrema mala timorem tollunt, desperatosque reddunt. *Farnabius.*

387. *Hu inuidebis,*] Non sunt hæc extrema mala, verum ea imminent, quæ si presentibus conferantur, bona sunt, habeasque cur his inideas. *Idem.*

388. *Memora,*] Effare tantum quod otaculum patesceri vult, quis Laium interfecerit. *Idem.*

390. *Alta cœli*] Augurium. *Id.* *Penna qua levis secat,*] Recte hanc scripturam improbaverunt viti sum-

mi. Alia namque & verior est in *Flor.* *Nec alta cœli qua levi penna secant.* Itaque duo codices in Germania nobis visi, & *Vossiani* & *Heinsianus* alter minore forma, quem nunc demum adhibere incipio: nisi quod hi *secat.* Quæ secant nempe animalia volucra, vel volucres. Nec necesse tum viro docto: *qua levis penna secant.* *Gronovius.*

391. *Fibra*] *Aruspicina.* *Farnabius.* *Vivis rapta*] Sic *Thyest.* *A. Q. 4. v. 753.* *Erepta vivis extra pectoribus tremunt.* Rapi illa consuevissent, ut spirantia & palpitantia consulerentur, *Arnobii,* *Virgilio* & aliorum testimoniis probat *Barnabas* pag. 23. *Delrius.*

392. *Nomen.*] *Regicidæ* nomen. *Farnabius.*

393. *Ipse*] Per necromantiam, vel sciomantiam evocandus est ab inferis *Laius,* vel umbra *Laii.* *Idem.*

396. *Populus*] *Umbra.* *Idem.*

Nam te, penes quem summa regnorum est, nefas
 Invisere umbras. *Oedip.* Te Creo hic poscit labor,
 Ad quem secundum regna respiciunt mea. 400
Tires. Dum nos profundæ claustra laxamus Stygis,
 Populare Bacchi laudibus carmen sonet.

398. *Nam te*,] Nota Regibus non licuisse interesse sacris inferorum; quibus manes invocantur. Nam inferos adire (secundum poëtas) *Aneas*, & *Vlyses*. Fortassis tectum quid & ingeniosum hic latet, & in adulationem Principis; quem negat fas adire inferos. Mos enim invaluerat, mortuos Imp. numero Deorum ascribere. An etiam respexit ad Dialis flaminis conditionem? cui certe non licuit locum, in quo bustum erat, unquam ingredi, neque mortuum attingere, ut *Gellius* refert. Sed prius illud amplius placet. *Delr.* Commentatores quærunt causas, nec explicant. Ego puto simpliciter, quia haud licitum regibus videre

aut tractare feralia, non magis quam imperatoribus *auguratu vetustissimæ ceremoniæ præsidiis*, ut loquitur *Tacitus* lib. 2. *Annalium*. De quo more ego plura in libellis *Suspicionum*. *Græterus*.

399. *Te Creo*] Sufficit huic negotio *Creonta*. *Farnabius*.

402. *Populare*] Pop. Thebano peculiare & solenne. nam & *Bacchus Thebanus*. Hymnus Thebanis peculiaris, & solitus. Festus: *Popularia sacra sunt (ut ait Labeo) quæ omnes civitates faciunt, nec certis familiis attributa sunt.* *populare* ergo quod totius populi. *Ennius Annal.* *Quam de tuas omnes legiones ac populares.* *Delrius*.

C H O R U S.

Canit Chorus dithyrambum, qui Bacchi gesta & inventa continet.

Effusam redimite comam nutante corymbo,
 Lucidum cæli decus, huc ades votis,
 Mollia Nisæis armatæ brachia thyrsis,

405
Quæ

403. *Redimite*] O Bacche redim. com. atque hac transpositis præferenda vulgata lectioni, ubi Chorus populares seque invicem hortantur. *Farnabius*. Bacchi legem iussisse, ut comites ejus nigra hederæ foliis & corymbis coronarentur, docet *Dionys.* *Aster*, & *Bacchum* comatum pingi constat. *Delrius*.

404. *Cæli decus*,] Bacchus enim idem cum Sole, qui *crinitus* scil. radiis perpetuo juvenis. quia in cursu constans & omnia vivificans; *firmosus*, quippe omnia illustrans. Et hic rite invocatur, quia *λοιζεύει*, ut *supr.* *verf.* 36. & 109. *Farnabius*.

405. *Nysæis*] Decem *Nysæ* sunt. quoties autem nullo adjecto restringitur, Indica illa intelligenda est, prope quam in antro Bacchus à nymphis est enutritus. *Farnab.* *Armatæ brachia thyrsis*,] Satis commode videntur transpositi versus, & sic mutatum pro *armati*, quod editi scriptique fere habent libri. Dubium tamen me reddit optimus codex, qui & versus pristino loco servat & exhibet *armatus*: quasi tam hunc quam primum versus choti de ipso Baccho velit intelligi: eum vocari *redimitum effusam comam nutante corymbo & armatum mollia brachia Nisæis thyrsis*. Neque enim minus Bacchi

Quæ tibi nobiles Thebæ, Bacche, tuæ
Palmis supplicibus ferunt.

Huc adverte favens virgineum caput,
Vultu sidereo discute nubila,
Et tristes Erebi minas, 410
Avidumque fatum.

Te decet vernis comam floribus cingi,
Te caput Tyria cohibere mitra;
Ederave mollem baccifera
Religare frontem. 415

Spargere effusos sine lege crines,
Rursus adducto revocare nodo.
Qualis iratam metuens novercam
Creveras falsos imitatus artus,
Crine flaventi simulata virgo, 420
Luteam vestem retinente zona.

Inde

chi quam Thebaidum *mollia* brachia.
Gronovius. *Thyrsis*.] Thyrsus erat
lancea hederæ frondibus occultata, ut
hederæ amicis metum tolleret; hosti-
bus, dolosa cuspis lanceæ vulnus inflig-
geret. ab hoc thyrso Bacchus *thyrsifer*,
Bacchæ *thyrsifera* Latinis: Nævius
Lycurgo: *Pergite thyrsifera Baccha*,
Bacchico cum schema. Græcis *θύρσο*
λόχοι, quæ vox dolosam illam cu-
spidem indicat. Athenæus auream
thyrsolanceam in manu habuisse docet
Liberum, cum de illo inquit: *εἶπεν*
ὁ παῖς ῥησὶ ῥευσὲν θύρσολοχόν.
Delrius.

408. *Virgineum*] Hæc. Fur. v. 473.
Farnabius.

409. *Vultu sidereo*] Formoso.

410. *Triites*] Suprà vers. 160. &
deinceps. *Farnabius*.

411. *Avidumque*] Mortem insatia-
bilem. *Idem*.

412. *Floribus*] Vnde *ἄνθη* di-
ctus. *Idem*.

413. *Tyria*] Purpurea, vel Lydia.
Hæc. Fur. vers. 470. *Idem*. *Mitra*.]

κνήμις *Mitra* autem vox Syriaca tam
matrum quam virginum ornamen-
tum, quo caput vinciebant, signifi-
cans; Latine, *vitra*. *Propertius*: *Cin-
xit & acceptas altera vitra comas*. Delr.

414. *Ederave*] Hederæ, quæ co-
rymbos nigros fert, se Bacchus coro-
navit; vel propter similitudinem quam
habent folia & fructus cum vite; vel
quod corollæ hederæ infusa frigidi-
tate vaporis resistunt, viniq; poten-
tiam sistant. *Farnab. Baccifera &c.*] *Sic*
omnino legendum. Haud recte qui
substituere *Baccifera*, atque interpreta-
tantur, quæ fertur à Baccho & Bac-
chis. Requiro enim exemplum similis
compositionis; quippe composita hu-
jusmodi activa sunt, non passiva. *Gru-
terus*.

417. *Adducto*] Collecto in nodum
& in terga rejecto. *Farnabius*.

418. *Qualis*] Qualis infestam pel-
licibus Iovisque filiis Iunonem me-
tuens, virginis os habitumque gerens
larebas in anatro Nyfæo. Suprà v. 408.
Idem.

Inde tam molles placuere cultus,

Et sinus laxi, fluidumque syrma.

Vidit aurato residere curru,

Veste cum longa tegetes leones,

425

Omnis Eoæ plaga vasta terræ,

Qui bibit Gangem, niveumque quisquis

Frangit Araxen.

Te senior turpi sequitur Silenus aſello,

Turgida pampineis redimitus tempora fertis.

430

Condita laſcivi deducunt orgia myſtæ.

Te Baſſaridum comitata cohors,

Nunc Edoni pede pulſavit

Sola

422. *Vnde tam molles placuere*] Tolle interrogationis notam, & ſcribe cum Flor. Mog. & Cruſer. *Inde tam molles*. Hinc, inquit, ex hac fabula, quod metu noverca: latuiſti diſſimularis habitu puellari, hinc, inquam, eſt quod hodieque tibi, quamvis forti & bellatori, molles cultus placent. Mox Florent. *Frangit Araxen*. non *Araxem*. Gronov. Origenes lib. 3. contra Celſum, tradit Bacchum muliebri habitu amicum eſſe, vocatque Manalam. *Deltrius*.

423. *Laxi*,] Diſcincti. *Farnabius*. *Syrma*] Hercul. Fur. verſ. 474. *Idem*.

425. *Veſte*] Cum ſymate tegetes leones curru tuum trahentes, ut & tigres & lynces. *Idem*.

426. *Omnis*] Orientales mundi partes; India maxime & Scythia. *Suprà* verſ. 114.

427. *Gangem*,] India fl. *Farnab.* *Niveumque*] Armenia fluv. nivibus auctum; vel frigidum. addit enim *Frangit*. vel, gelu conſtrictum; vel rariſus ſecat. vel reſpicit ad nomen fluvii, ab *ἀργεῖος* frango. *Idem*.

429. *Silenus aſello*,] Alumnus & nutritor Bacchi. *Idem*. Ovid. *Metamorph.* 4. — *Baccha Satyrique ſequuntur*, *Quique ſenex ſerula titubantes ebrius artus ſuſtinet*, & pando non for-

riter hæret aſello. Sileni Mythologiam docet Natalis lib. 5. Mytholog. cap. 8. Silenos Nicandri ſcholiaſtes in *Alexipharm.* dici tradit *δρόψ* & *σιλαίνης*, ὁ ἐστὶ *λοιδορεῖν*, & eoſdem appellari ſatyros: cui repugnat Nonnum, eos diſtinguens his verbis. *Καὶ λασίων Σατύρων κεντρειδὸν αἶμα φηδύλης. Σιληνῶν τε φάλαγξαι*, &c. *Deltrius*.

430. *Turgida*] *Inflata heſterno ut ſemper Iaccho*. *Farnabius*.

431. *Condita*] Nonniſi inſtituta: velanda; variis obſita frondibus; non ſub dium rapienda. *Idem*. *Orgia*] Bacchanalia, ab *ὄργης* furore; vel *τῶν ὄρων* montibus qui reſonant nocturno Bacchantium clamore; vel *δρόψ* & *εἰργεῖν* ab arcendo à myſteriis profanos. *Idem*. *Myſtæ*.] Myſteriorum periti, inſtituti ſacris, à *μύς*. *Idem*.

432. *Baſſaridum*] Bacchi miniſtrum, *δρόψ* & *βαίρειν* à vociferando: vel à vulpinis pellibus quibus cingebantur: Baſſares enim Thracibus ſonant *vulpes*; (qua ratione & ſecutum deducitur, & Baſſaris pro meretrice ſæpe uſurpatur) *alii* à demiffa & talarum veſte qua induebantur Bacchi miniſtri, *Idem*. Harum nomina habes apud Nonnum *Dionyl.* 18. *Deltrius*.

433. *Nunc Edonii pede*] *Scribe*, *Edoni*

Sola Pangæi; nunc Threicio
 Vertice Pindi; nunc Cadmeas 435
 Inter matres impia Mænas
 Comes Ogygio venit Iaccho,
 Nebride sacra præcincta latus,
 Tibi commotæ pectora matres
 Fudere comam : thyrsumque levem 440
 Vibrante manu, jam post laceros
 Pentheos artus Thyades œstro

Mem-

Edoni. Sunt enim Ηδωνοί. Staius lib. 5. Edonas hiemes Arctonque fremmentem Excipere, iam monuit G. Fabricius. Flor. Edono. quod esset, Edonorum more. Sed quod sequitur, quomodo cohæret? Lege: nunc Threicio Vertice Pindum. In altissimo Thraciæ loco. Neque enim ausim rescribere, etsi blandiatur. Nunc Edono pede pulsari Sola Pangæi; nunc Threicio Turbine Pindum. Vt chororum modi significentur. Gronovius.

434. Pangæi;] Thraciæ promontorii Macedoniam versus. Farnabius.

435. Cadmeas] Thebanas. Idem.

436. Mænas] Baccha. à μαινέειν. Idem.

437. Ogygio] Thebano, ab Ogyge rege. Idem. Iaccho,] Baccho Διὸς Ἰακχίου, à vociferatione ebriorum. Idem.

438. Nebride] Hinnuli pelle Baccho sacra, qua ipse amiciebatur : unde νεβροδύς dictus, & νεβροδόπτω. Idem.

439. Matres] Thebaid. vers. 17. Idem.

442. Thyades] Bacchico furore percitæ : à ἤρα, feror impetu. Bacchæ Thebanæ. Thyades (ait Pausan. in Phoc.) sunt Attica femina, qua in Parnassum quotidie venientes, cum Delphicis mulieribus arcana Libero patri sacra peragunt. sed poetæ latius sumere cor sineverunt. Deltrius, Oestro] Latine asflus, Græce οἶστρο. Virgilius Georg. 3. Est lucos Silari circa, illici-

busque virentem Plurimus Alburnus volitans; cui nomen asflo Romanum est, astrum Graii vertere vocantes, Asfler, acerba sonans, quo tota exterrita silvis Dissugiunt armenta: —

Romanum nomen suo iam tempore periisse, & Græcum tantum in usu fuisse scribit Seneca epist. 59. Oestrum quidam cum tavano confundunt, quem Græci μύωπα vocant, in quibus Plinius lib. 11. cap. 28. & Apollonius l. 1. ubi cum de œstro ageret, dicit : ὄντε μύωπα βοῶν κλειέται νομῆες, que in tavano vocant bubulci. & glossarium Latino-Græcum; Asflis μύωγν βῶων κὶ σκορπίων. Græco-Latinum : οἶστρο ὁ μύωπ. Tabanus, asflis. Aristotel. in animal. hist. docet οἶστρον circa fluvios, μύωπα in silvis nasci. vide Scholiast. Apoll. in lib. 1. v. 205. & Wottonum lib. 9. de differ. animal. cap. 213. Obtinuit, ut μείλαθορμῶς furiosi dicantur Oestro perciti, ab Eutipide, apud Galenum lib. 3. de siccipoc. & Platoni. dogmar. cap. 4. & Latinis passim Philostratus in Imag. Penthei pingit. Bacchum τῆς οἶστρον ἀεζοβαρχύσαντος πῆς γυναικῶν. œstro pungentem & furiantem mulieres. Aelianus quoque lib. 3. var. hist. refert Lacænas, Sicyonias, & Thebaides olim hoc Bacchi œstro infestatas, tresque Minyades, Leucippem, Alcippem & Alcithoem eodem asflo stimulas, infantulum Leucippes, quem hinnuleum putabant, discerpisse. Quam flebiliter Pentheum Agavæ mater luterit,

Membra remissæ, velut ignotum
Videre nefas.

Ponti regna tenet nitidi matertera Bacchi, 445
Nereidumque choris Cadmeia cingitur Ino.

Jus habet in fluctus magni puer advena ponti
Cognatus Bacchi, numen non vile, Palæmon.

Te Tyrrhena puer rapuit manus,
Et tumidum Nereus posuit mare, 450

Cærulea cum pratis mutat freta.

Hinc verno platanus folio viret,

Et Phœbo laurus carum nemus:

Garrula per ramos avis obstrepit.

Vivaces ederas remus tenet. 455

Summa ligat vitis carchesia.

Idæus prora fremuit leo.

Tigris puppe fedet Gangetica.

Tum

xerit, ita describit Nonnus lib. 46. Dionys. ut vix queat mœstius & lacrymabilis. *Delrius.*

443. *Velut*] Sanæ menti restitutæ lugebant faciinus, quod furiatæ admisisissent.

445. *Matertera*] Ino. Thebaid. vers. 23. *Farnabius.*

446. *Cadmeia*] Sic Claudianus: *Cadmeia ludis Leucothoë.*

De Ino seu Leucothoë multa Pausanias in Atticis. *Delrius.* Ino.] Ino Athamanti Melicertam peperit, cum quo mariti furorem fugiens, in mari submersa, credita marinorum Deorum numero addita Græci *Leucothoë*; Latini *Matutam*, filium illi *Palæmonem*, hi *Porcumnum* nuncupant. latè hæc Nonnus lib. 8. & 9. Pausan. in Attic. & Mellænic. Plutarchus in Camillo. Apollod lib. 3. Biblioth. Ovid. lib. 1. & 4. Metam. & 6. Fast. sed alia longè narrat Aristides in Isthmica 1. quem legat, qui multa de Leucothoë & Palæmone volat. vide etiam vers. 22. Thebaid. *Idem.*

448. *Cognatus*] Sobrinus Palæmon,

factus Deus maris Porcumnus. *Ibid.* *Farnabius.*

449. *Te Tyrrhena*] Piratæ Tyrrheni rapuerant Bacchum in navim, dumque ipsum ligare vellent, Bacchus piratas in furorem vertit; quo correptis, mare visum est pratum floribus & arboribus confitum; mali in vites verti, remi in serpentes, jamque leo visus est proram obsidere, tigris puppim, quo attoniti dejiciunt se in mare & Delphines facti sunt. *Idem.*

450. *Et tumidum Nereus*] Flor. & nostræ membranæ, *timidum*. quasi reverentia Bacchi. Inferius: *Divite Pæctolos*, non *Pæctolus*. Gronovius.

453. *Laurus*] Suprà vers. 16. *Farnabius.*

455. *Vivaces*] Quæ jure virentes, ne hieme quidem decus suam amittunt. *Delrius.*

456. *Carchesia*] Summam mali partem. *Farnabius.*

457. *Idæus*] Horrendus, qualis in Ida monte Phrygiæ. *Idem.*

458. *Gangetica*] Indica à Gange fluvi. *Idem.*

451. Bra-

Tum pirata fieto pavidus natat;
Et nova demersos facies habet. 460

Brachia prima cadunt prædonibus,
Illisumque utero pectus coit.

Parvula dependet lateri manus,
Et dorso fluctum curvo subit:

Lunata scindit cauda mare, 465

Et sequitur curvus fugientia carbasa delphin.

Divite Paçtolos vexit te Lydius unda,

Aurea torrenti deducens flumina ripa.

Laxavit victos arcus Geticasque sagittas

Lactea Massagetes qui pocula sanguine miscet. 470

Regna securigero Bacchum sensere Lycurgi.

Sensere terræ te Dacum feroces:

Et quos vicinis Boreas ferit

Arva mutantes: quasque Mæotis

Alluit

461. *Brachia prima*] Hoc carminis genere usus fuit Pomponius Secundus, apud Terentianum, his verbis: *Pendead ex humero dulcis chelys Et numerus edat varios; quibus Assonet omne virens late nemus Et tortis errans qui flexibus.* Delrius.

463. *Parvula dependet*] Ovidius Metam. 3. hanc rem fusius expresseit, hoc modo: *In spaciū vestire manus breve vidit, & illas Iam non esse manius, jam pinnas posse vocari.* Idem. *Manus.*] Pinna loco manuum. *Farn.*

464. *Curvo*] Ex hominibus facti Delphines incurvi. *Idem.*

465. *Lunata*] *Falcata* novissima cauda est, *Qualia dimidiæ sinuantur cornua Lunæ.* Idem.

467. *Paçtolos*] Paçt. Lydiae fluv. vexit te rectorem unda autifera. *Idem.*

470. *Massagetes*] Scythiæ pop. qui lac commisitum potant cum sanguine equino. *Idem.*

471. *Regna*] Thracia, vid. Herc. Fur. vers. 902. *Idem.* *Securigero Lycurgi.*] Lycurgus, Dryantis F. rex Thraciæ, Bacchum omnî, quâ potuit

injurîa affectis, bello superavit, egit in exilium, interfecit, ut scribit Iul. Firmicus lib. de myteriis & erroribus prophan. relig. cap. 6. Verum ehmici finxerunt contraria, victum Bacchi artibus Lycurgum contemta religionis gravissimas penas dependisse. Plutarchus in lib. de poet. leg. scribit eum, cum vites omnes è Thracia conaretur excindere, sibi crura secuti incidisse; huc noster respicit. Higin. cap. 132. tradit furore correptum, uxorem & liberos trucidasse, & à Pantheris, quas Dionysus immiserat, in Rhodope læceratum. Apollodorus lib. 3. Bibliothec. ab equis in Pangæo discerptum; Homerus excæcatum dumtaxat; alii sibi manus intulisse. multa Eustathius ad 6. Iliad. *Delrius.*

472. *Te Dacum*] Vide Thyest. 369. sic Horat. *te Dacus, te profugus Scythæ.* *Farnabius.* In emendationibus Solini cap. 52. num. 3. monui, hic legendum esse *Sacarum.* in qua sententia adhuc sum. male in v. l. continetur *Zadacum.* *Delrius.*

474. *Arva*] Herc. Fur. v. 532. *Farn.*
X 4 *Mao-*

Alluit gentes frigida fluctu:

475

Quasque despectat vertice summo

Sidus Arcadium, geminumque plaustrum.

Ille dispersos domuit Gelonos:

Arma detraxit trucibus puellis:

Ore dejecto petiere terram

480

Thermodontiacæ graves catervæ;

Positis tandem levibus sagittis,

Manades factæ. facer & Cithæron

Sanguine inundavit,

Ophioniaque cæde.

485

Præcides silvas petiere: & Argos

Præsente Bacchum coluit noverca.

Naxos

Maotis] Scythiæ palus. *Farnabius.*

475. *Alluit gentes frigida fluctu:*] *Quidam frigidò.* Florent. *rigido.* Infra: *frigore aeterno rigens.* Martiali *rigens Dirœnna placabit frim,* & *aquam portare rigentem.* Columella lib. 9. 14. *recentissimi rigoris aqua infusa.* Gron.

476. *Quasque*] Et si qui directe subjacent utris, laderibus Borealibus. Hercul. Fur. vers. 6. & 128. *Farnabius.*

478. *Gelonos:*] Sarmatiæ pop. Hercul. Fur. 538.

479. *Trucibus*] Amazonibus. Hippolyt. vers. 397. *Farnabius.*

480. *Ore;* Mortem oppetiere. Hercul. Fur. vers. 895. *Idem.*

481. *Thermodontiacæ*] Hercul. Fur. vers. 245. *Idem.*

483. *Levibus sagittis, Mitæ factæ.*] Vulgares libri syllaba adaugent: *Mites sânt factæ.* Sed præclare optimus codex: *Positisque tandem levibus sagittis Manades factæ.* Hoc est, omisso habitu & armatu Amazonio nebridem & thyrsum sumpsere & inter Mænades Bacchum veneratæ ac secutæ sunt. Mox pro *Ophioniaque* Grotius ad marginem: *Echioniaque cæde.* Pentheus enim Echionides. Flor. etiam: *Sanguine undavit.* Gronov. *Cithæron*] Mons prope Thebas. *Farnabius.*

486. *Ophioniaque*] Thebana, ab Ophione superstite ex iis, qui è serpentis dentibus nati sunt. Herc. Fur. 259. *Hoc est* Penthei & comitum Bacchi contemptorum sang. *Idem.*

486. *Præcides*] Cum Præci Argivorum regis filia Lunonis formæ, suam præferrent, eademque Bacchum colere recusarent, injicit iis furorem Liber, ut sibi yaccæ visæ in sylvas fugerent & impleverit falsis mugitibus agros. hæc ultio Iunoni usque adeo grata, ut deinceps privigno conciliata faveret. *Farn. Et agros Præsidentem Bacchum*] Priscæ editiones & scriptorum vulgatum manus omnis, *Præsidentem.* quod ratione carminis, ut putat, habita delevit Fabricius, & supposuit, *Præsidentem.* Delirius malit, *Vindicem,* aut *Præsidentem* jubet intelligi Naxi. *Quid* autem, quod Bacchum noverca coluisse dicitur? Nempe, aiunt, ultio de Præci filiabus adeo grata fuit Iunoni, ut deinceps reconciliata privigno faveret. At ille non in Iunonis gratiam, sed proprio dolore Præcidas in furorem egit. Pulcre & vere liber optimus: *Præcides silvas petiere: & Argos Præsente Bacchum coluit noverca.* Hoc est, ipsi Argivi, tam manifesto numine Bacchi commoti, quamvis peculiatu Iunonis in turba essent, eamque

Naxos *Agæo* redimita ponto
 Tradidit thalamis virginem relictam,
 Meliore pensans damna marito. 490
 Pumice sicco
 Fluxit *Nyctelius* latex.
 Garruli gramen secuere rivi,
 Combibit dulces humus alta succos,
 Niveique lactis candida fontes 495
 Et mista odoro *Lesbia* cum thymo.
 Ducitur magno nova nupta cælo.
 Solemne *Phæbus* carmen
 Edit infusus humero capillis.
 Concutit tedas geminus *Cupido*. 500
 Telum deposuit *Juppiter* igneum,
 Oditque *Baccho* veniente fulmen.

Lucida

eamque novercam scilicet illius præ-
 sentem haberent, nihil offensam deæ
 veriti, coluere & ipsum honoremque
 ei habuere. Ne quis versus modulum
 repugnare putet, par est huic similif-
 que inferius: *Oditque Baccho veniente*
fulmen. Nam & sic *Florentinus Gron.*

488. *Naxos*] *Hippolyt.* vers. 757.
Farnabius. *Cyclades* insulæ in *Agæo*
 sunt, *Andros*, *Myconos*, *Tenedos*,
Naxos, *Delos*, *Seryphus*, *Gyaros*,
Rhenia, omnium altissima *Naxos*,
 quæ etiam *Dia*, teste *Callimacho*, &
Strongyle & *Dionysias* vocata, teste
Plinio lib. 4. cap. 12, à vinearum ferti-
 litate. quare à *Papinio* in *Achilleid.*
Bacchica dicitur, ut *Baccho* sacra.

Delius. *Agæo*] *Theb.* 313. *Farn.*
 489. *Virginem relictam*] *Ariadne*
 à *Theseo* in *Naxo* deserta, ibidem *Baccho*
 nupsit: qua in re tamen non satis
Plutarchus in *Theseo* & *Nonnus.*
Dionyl. 207. conveniunt. *Delius.*

492. *Fluxit*] *Bacchus* è terta aquam
 elicit, lac, vinum, mel. *Eurip.* *Pei* 3.
ῥαλαχὰ πένθ, Pei 4. *οἶνον, Pei*
5. μέλιστον Νέκταρ. *Farnabius.*
Fluxit Nyctelius latex.] *Scribe, Ny-*

ctelius, ὄπῳ Νυκτελεῖν. *Ovid.* lib. 4.
Nycteliusque Eleleusque parens & Lac-
chus & Euan. *Gronovius.*

493. *Garruli*] *Dulci labentes mur-*
mure rivi. *Farnabius.*

495. *Niveique lactis candida fontes*]
Florent. candidos: ut & *Vossianus*
Heinsianusque minor & notat è qui-
 busdam *Comelinus.* *Gronovius.*

496. *Lesbia*] *Fragrantia* vina è
Lesbo inf. *Ἀέθριον & Ἀδὴν νέκταρ*
ἀρῆ. Ἀμβροσία ὄμοιον. *Farnabius.*

497. *Nova*] *Ariadne* *Baccho* nu-
 pta & in cælum relata. *Idem.*

498. *Carmen*] *Epithalamium, ἡ-*
τοιχομηνίον. *Idem.*

500. *Concutit tedas*] *Faces* nuptia-
 les (de quibus *Thebaid.* 263. & 407.)
 præferbat. *Idem.* Ex ritu antiquo
 egregie liber, *Concutit.* Scis in nuptiis
 faces præferri solere, & plerumque à
 pueris. Huc respiciens vult *Bacchi* &
Ariadnes cætui preluxisse *Cupidinem*
 utrunque. *Lipsius.* Pro *concutit*, alii
 concinit. *Geminus*] *Mutuus*: vel ut
 vers. 274. *Hippolyt.* *Farnabius.*

502. *Oditque*] *Semeles* infautique
 concubitus memor. *Idem.*

Lucida dum current annosi sidera mundi,
 Oceanus clausum dum fluctibus ambiet orbem;
 Lunaque dimissos dum plena recolliget ignes; 505
 Dum matutinos prædicet Lucifer ortus;
 Altaque cæruleum dum Nerea nesciet Arctos;
 Candida formosi venerabimur ora Lyæi.

503. *Lucida*] Semper itaque Bacchum venerabimur. *Farnabius.*

504. *Oceanus*] Terram insulæ modo comprehendi ab Oceano, & cingi omnem significat. sic Dionysius Afer: *ἡ γαίης Ωκεανὸς ἀπὸ δὲ θόρυγος γαίης ἀπὸ πύλων.* quod, teste Strabone, primus Homerus fuit commentus, ceteri Geographi quoque postea sunt secuti: adeo ut Ethicus affirmet Senatui compertum, orbem terrarum mari, ut limbo quodam cingi. nata opinio, quod terram per se globum efficere & rotundam putabant. *Delrius.*

505. *Lunaque*] Luna cum plena

fuit, paullatim lucem deperdit, & obscuratur, donec Novilunium seu Neomenia sit: tum se recolligens rursus & corniculans, paullatim amissam recuperat: & primo *Menocides*, mox *Dichotomos*, deinde *Amphicyrtos* effecta, tandem rursus *Panfelenos* seu plena apparet, & sic dimissos plena ignes recolligit. docet Aristoteles & Græci ejus interpretes in lib. 2. de cælo cap. 11. *Idem.*

507. *Altaque &c.*] *Thyest.* v. 476. *Farnabius.*

508. *Lyæi.*] *Α λυω*, ut Liber. *Quod curâ solvat corda, Lyæus erit.*

ACTUS TERTIUS.

OEDIPUS. CREON.

Indicat regi Creon ex necromantia, seu maris sciomantia, intellexisse se interfectorem Læi Oedipum fuisse, ille fretus opinione sua de Polybo patre negat, & post jurgia Creontem in carcerem conjici jubet.

Oedip. **E**t si ipse vultus flebiles præfert notas,
 Expone cujus capite placemus deos. 510

Creon. *Fari jubes, tacere quæ suadet metus.*

Oedip. *Si te ruentes non fatis Thebæ movent,*

At sceptrâ moveant lapsa cognatæ domus.

Creon. *Nescisse cupies, nosse quæ nimium expetis.*

Oedip. *Iners malorum remedium ignorantia est.* 515

Itane

510. *Expone cujus capite*] *Florent. Expreme.* Gronovius.

512. *Si te ruentes*] *Si non publicæ salutis causa, mihi tamen qui fororem tuam duxerim tuæque familiæ hoc tri-*

bue, cui frustra erit regnum, ubi perierunt omnes subditi. *Farnabius.*

515. *Iners*] *Ignavum vel inops, neque enim qui ignorat malum, remedium curat.* *Idem.*

521. *Vile]*

Itane & salutis publicæ indicium obrues?

Creon. Ubi turpis est medicina, sanari piget.

Oedip. Audita fare; vel malo domitus gravi,

Quid arma possint regis irati, scies.

Creon. Odere reges dicta, quæ dici jubent.

520

Oedip. Mitteris Erebo vile pro cunctis caput,

Arcana sacri voce ni retegis tuâ.

Creon. Tacere liceat. nulla libertas minor

A rege petitur. *Oedip.* Sæpe vel linguâ magis

Regi atque regno muta libertas obest.

525

Creon. Ubi non licet tacere, quid cuiquam licet?

Oedip. Imperia solvit, qui tacet, iustus loqui.

Creon. Coacta verba placidus accipias, precor.

Oedip. Ulline pœna vocis expressæ fuit?

Creon. Est procul ab urbe lucus illicibus niger,

530

Dircæa circa vallis irriguæ loca.

Cupressus altis exerens silvis caput

Virente semper alligat trunco nemus;

Curvosque tendit quercus & putres situ

Annosa ramos. hujus abruptit latus

535

Edax vetustas: illa jam fessâ cadens

Radice, fulta pendet aliena trabe.

Amara baccas laurus; & tiliæ leves;

Et

521. *Vile*] Velut devorum Diis
Manibus pro salute publica. *Farnabius.*

523. *Nulla libertas minor*] Florent.

per interrogationem: *ulla libertas mi-*
nor A rege petitur? Gronovius.

525. *Muta*] Tacendi libertas. *Farn-*
nabius.

527. *Imperia*] Impetium detestat
& non patet. *Idem.*

531. *Dircæa*] Dircesfontis, The-
baid. vers. 20 & 126. *Idem.*

533. *Alligat*] Amplectitur nemus
semper virens trunco. *Idem.*

534. *Situ*] Lanugine, musco. *Id.*

535. *Annosa*] Vivax.

536. *Ulla jam fessâ cadens Radice,*]

Florent. *spissa.* Vtrum, *non spissa?* an
intelligit omnium etiam effœtatum
hujus generis arborum radices spissas?
quasi sit: Illa jam casura, si naturali
relinquatur libertati, vixque hærens
spissa illa & multiplici, quam omnes
quercus habent, radice, stat tamen su-
spensa alia arbore, cui innititur. *Gron.*

537. *Fulta*] Proxima arboris trun-
co innixa. *Farnabius.*

538. *Amara baccâ laurus;*] Flor.
Amara baccas. Vt & mox: & magno
ambitu *Dissusa ramos.* non ramis. *Gro-*
novius. *Amara baccâ*] *Δαφνίδες,*

testibus Dioscoride, Matthiolo, &

Ruellio, desiccant & excalfaciunt, eo-
que

Et Paphia myrtus; & per immensum mare
 Motura remos alnus; & Phœbo obvia
 Enode Zephyris pinus opponens latus.
 Medio stat ingens arbor, atque umbra gravi
 Silvas minores urget; & magno ambitu
 Diffusa ramos, una defendit nemus.
 Tristis sub illa lucis & Phœbi inscius
 Restagnat humor, frigore æterno rigens.
 Limosa pigrum circuit fontem palus.
 Huc ut sacerdos intulit senior gradum,
 Haud est moratus. præstitit noctem locus.
 Tunc fossa tellus, & super rapti rogis
 Jaciuntur ignes. ipse funesto integit
 Vates amictu corpus, & frontem quatit.

540

545

550

Lugu-

que potentius quo sunt amariore. ideo Columella; Rutaga; Palladia bacca; victura saporem. tunc enim ruta excellit, cum amarissima est. *Delrius.*

539. *Paphia*] Veneti (quam Paphii religiosissime post Assyrios colunt) delicatissima; Deæ arbutula perpetuo virore spectabilis, foliorum specie odoreque suavissimo præstantissima, sacrata. *Farnabius.*

540. *Motura*] Navigiis apta. *Alnus amica fretis.* Idem. *Obvia*] Densissimo cacumine sylvis solem præcludens. *Idem.*

541. *Enode*] Rectum, nullis nodis, vel flexibus deformatum. *Delrius.*

543. *Silvas*] Arborea. *Farnabius.*

545. *Lucis*] Nec lucem, nec solem excipiens. *Idem.*

546. *Humor*] Fons. *Idem.*

548. *Sacerdos*] Tiresias. *Idem.* *Senior*] Volunt Tiresiam tres ætates vixisse. *Delrius.*

549. *Noctem*] Diis superis sub nascentis solis ortum, inferis sub occidit solis sacra fiunt. *Farnabius.*

550. *Fossa*] Diis superis in acis extructis, terrestribus in terra; inferis in terra effossa, sacra faciebant. *Idem.*

Rapti] Sacra infernalibus igne tantum è rogis raptis accendere moris erat. *Idem.*

551. *Ipsè funesto integit Vates*] Non videtur necessarium, ut *Ipsa* faciamus, & Manto interpretemur cum Grutero, Neque agnosco, quod ille fingit hic τρωχολόγην. Et si enim præcesserit Tiresia funesto amictu tegi corpus & pallam lugubrem sive pullam distincti pedes ferire, tamen belle sequitur: *Squallente cultu mœstus.* non enim vestimentum ejus notat hic versus, sed quæsitam tristitiam frontis & illuviem impexamque barbam. *Infra: Pedore sædo Squallidam obtentus comam.* *Palla* autem non semper muliebris: Nam & Apollinis Arionisque & citharedorum commemoratur palla, Manto non nominat ille quidem, sed quia nihil sine illa Tiresias, intelligendam relinquit. Sufficit infra notari v. 595. *Ipsa, quæ ritus senis Artesque morat, stupuit.* Gronov. *Ipsè funesto*] Nigro, impuro; ut contra, Diis superis operantes candido, puro. *Farnabius.*

552. *Frondem*] Funestam, feralem, utpote taxum seu cupressum, vel lege *Frontem quatit.* quod mœsti & irati solent, infra vers. 555. & 913. *Idem.*

556. Ni-

Lugubris imos palla perfundit pedes.
 Squallente cultu mœstus ingreditur fenex.
 Mortifera canam taxus astringit comam. 555
 Nigro bidentes vellere atque atræ boves
 Retro trahuntur. flamma prædatur dapes,
 Vivumque trepidat igne ferali pecus.
 Vocat inde Manes; teque, qui Manes regis,
 Et obsidentem claustra letalis lacus: 560
 Carmenque magicum volvit, & rabidò minax
 Decantat ore quidquid aut placat leves
 Aut cogit umbras. sanguinem libat focis,
 Solidasque pecudes urit, & multo specum
 Saturat cruore. libat & niveum insuper 565
 Lactis liquorem; fundit & Bacchum manu

Lævâ,

556. Nigro bidentes] Diis inferis non nisi furvæ hostiæ immolantur, tristes scil. & luctuosæ. Virgilius lib. 4. Aeneid.

557. Atræ boves Retro trahuntur.] Quid Homero sit αὐ ἐρύειν, jam diximus. Ei quomodo oppositum esse possit, retro trahere, nulla ratione possum adsequi. Ita nulla invidia est Criticos hoc siluisse. Immo ipsum αὐ ἐρύειν est retro trahere. Ιλ. Θ. ἦ δὲ αὐ ἡγροβαίοντο Ἐκείνη Ἀὐ ἐρύοντο, scil. nervum arcus, qui retro trahitur in emitenda sagitta. Quemadmodum igitur victimæ, quæ statuuntur capite versus terram inclinato, possunt dici retro trahi? An retro est ἡγροβαίοντο, ut Cacus traxit Herculis armenta. Nam quæ inferis fiebant, ea oportebat omnia esse contraria ei ritui, quo fiebat superis. Ad horum aras duci oportebat sistique volentes & quietas victimas: ad istas igitur nirum non est trahi averfas & invitas. Nisi tamen contempto discrimine superorum & inferorum deorum simpliciter dixit, Retro trahuntur, pro αὐ ἐρύειν. quod sit, maclantur, parte actionis po-

sita pro tota actione per Synecdochen. Omne erat, quod in versu Homericò. Αὐ ἐρύειν ἰδὲ ἰαχῆτι, ἡ ἐσφαζέω ἡ ἔδειρα, &c. Gronovius. Retro trahuntur.] Hoc, quemadmodum superiorum pleraque, nec non sequentia fere omnia, ab Homero Odysl. λ. mutatus videtur. Delrius.

558. Vtrumque] Infra vers. 564. Farnabius.

559. Manes;] Umbras. Idem. Qui Manes] Summane. Pluto. Idem.

560. Obsidentem] Cerberum. Idem.

561. Volvit,] Immurmurat, revolvit carmina magica. Idem.

563. Irrigat sanguis focos.] Absque turba Pall. fuisset, sequeretur Gruterus Regiomontani codicem Fabricio laudatum, in quo, sanguinem libat focis. Nunc spernat illos tiro licet. ita enim & Etruscus. Gronovius.

564. Solidasque] In facris inferis integra & solida hostia comburebatur. Farnabius. Multo specum] Sanguine, lacte, & vino fossam perfundit, aquam addit Hom. Odysl. λ. ἰαχῆτι μελικρήτω, μετέπειτα ἡ δὲ οἶνω, τὸ τελεῖον αὐτῶν ἴδρα. Idem.

566. Fundit & Bacchum manu] Hanc aquam veteres vocarunt, arse-

triam,

Lævâ, canitque rursus, & terram intuens,
Graviore Manes voce & attonita ciet.

Latravit Hecates turba. ter valles cavæ

Sonüere mœstum. tota succusso solo

570

Pulfata tellus. audior, vates ait,

Rata verba fudi. rumpitur cœcum chaos,

Iterque populo Ditis ad superos datur.

Subsedit omnis silva, & erexit comam.

Duxere rimas robora; & totum nemus

575

Concussit horror. terra se retro dedit,

Gemuitque penitus. sive tentari abditum

Acheron profundum mente non æqua tulit:

Sive ipsa tellus, ut daret functis viam,

Compage rupta sonuit: aut irâ furens

580

Triceps catenas Cerberus movit graves.

Subitò

riam, adferiam & adferias, ut docent Festus & glossæ veteres. Vinum autem victimæ bis supertinfundebatur, primum ad explorandum an esset idonea, ut docent Servius in 4. Æneid. & Plutarch. lib. 1. de defect. oracul. postea vero victimæ in frustra concisæ, ut fit apud Homerum Iliad. x'. & Odyss. 10'. & Apollon. lib. 1. Argon. *Delrius*.

567. *Lævâ*,] Inferis scilicet utpote malis invergens; superis contra & bonis dextra. *Farnab. Canitque rursus*,] Cum primo carmine non advenissent. *Idem. Terram*] Dejecto in terram vultu, non oculis, cum cœcus fuerit Tiresias. *Idem*.

568. *Voce & attonita ciet*.] Flor. citat. Gronovius.

569. *Hecates*] Canes. *Sub pedibus mugire solum, & juga capta moveri Sylvarum, visæque canes ululare per urbem, Adventante dea*. id est, Hecate. de qua vers. 311. Hippol. Huic autem deæ canes immolarunt præci, quod ipsorum latratu incantationes solvere & monstrosas visiones credebantur. Ipsa itaque Lycophroni *Ἡὲ καὶ κύνων φάλαξ*. & Canis *Εὐνοῖης δεινὸν οὐδὲ*

cebatur. *Farnabius. Ter valles cavæ*] Lectio sincera nec obstat quod Ascensius adfert, inferis non imparem, sed patem numerum sacrum esse. nollet Poëta namque ea in re non valde religiosus fuit, in Thyeste & Medea, quemadmodum nec Virgil. Georg. 4. *Delrius*.

571. *Audior*,] Impettravi. *Farnab.*

572. *Rata verba fudi*.] Non inrita vel cassâ, sed efficacia & impetratoriâ. Vide Beiffon. lib. 1. de Form. cap. 111. *Delrius. Chaos*,] Herc. Fur. vers. 609. Thyest. vers. 830. *Farnabius*.

573. *Populo*] Manibus, umbris. *Id.*

574. *Subsedit omnis sylva*,] Puto, *Subsedit*. Florent. etiam, *erexit comam*. Gronovius *Comam*.] Folia, Metaphræ horrore scilicet. *Farnabius*.

575. *Duxere rimas*] Diffindebantur. *Idem*.

576. *Se retro*] Recedit hiatus factura. *Idem*

578. *Acheron*] Rex vel leges Acher. id est, inferni. *Idem*.

579. *Functis*] Mortuis defunctis. *Id.*

581. *Triceps*] Hesiodus Cerbero quinquaginta capita tribuit, Horatius

& Ilâ-

Subitò dehiscit terra, & immenso sinu
 Laxata patuit. ipse pallentes deos
 Vidi inter umbras: ipse torpentes lacus
 Noctemque veram. gelidus in venis stetit 583
 Hæsitque sanguis. sæva profilit cohors,
 Et stetit in armis omne vipereum genus
 Fratrum, catervæ dente Diræo satæ,
 Avidumque populi Pestis Ogygii malum.
 Tum torva Erinny's sonuit, & cæcus Furor, 590
 Horrorque, & una quidquid æternæ creat
 Celantque tenebræ; Luctus evellens comam,
 Ægreque lassum sustinens Morbus caput,
 Gravis Senectus sibimet, & pendens Metus.
 Nos liquit animus. ipsa, quæ ritus senis 595
 Artesque norat, stupuit. intrepidus parens,
 Audaxque damno, convocat Ditis feri
 Exfanguè vulgus: illico ut nebulæ leves
 Volitant, & auras libero cælo trahunt.
 Non tot caducas educat frondes Eryx; 600
 Nec

& Ifacius centum. Seneca Sophoclem, Apollodorum, Ciceronem, Tibullum, & alios sequitur. *Deltrius*.
 583. *Pallentes*] Plutonem & Proserpinam. *Farnabius*.
 584. *Ipsè*] Cocytum. Herc. Fur. vers. 685. & Styga. ibid. v. 712. *Idem*.
 586. *Hæsitque*] *Coit formidine sanguis*. *Idem*. *Cohors*,] Furiarum, ut v. 590. & draconigenum fratrum. *Id.*
 589. *Avidumque populi Pestis*] *Draco*, inquit, in nemore ad fontem Diræen. Alii summi viti pestem hic censent *Κοιτασποσειδά* & majuscula notandum esse. At illa pestis, quam vocat hic auctor, meo iudicio, non pestilentia est, sed ipsa Sphinx, quæ multa Thebano populo acerba objecit funera, ut in alia re Plautus loquitur. Hypallage: quasi esset *Ο ογυγία pestis, avidum populi malum*. Ovidius quoque sic vocat, ut alibi emendamus.

Gronov. Ogygii] Thebani, ab Ogyge rege. *Farnabius*.
 590. *Erinny's*] Vide Thyest. v. 96. & Hercul. Fur. vers. 93. & deinceps. *Idem*.
 592. *Evellens*] Hippol. vers. 1179. *Idem*.
 594. *Pendens*] Anxius, suspensus, in dubio. *Idem*.
 595. *Ipsa*,] Scil. Manto.
 597. *Audaxque*] Tiresif. orbitate oculorum audacior, nec timens quæ non vidit: timuisset enim & ipse si ea vidisset.
 598. *Nebula*] Leves umbra. *Farn.*
 599. *Libero*] Non incluso, ut suo inferno. *Idem*.
 600. *Non Μυθίαι ὄσσε τε Φυλάκα κ' ἄνθεα*. Hom. β. *Idem*. *Educatur frondes Eryx;*] *Tò Eryx* correctorum est, inquit Scaliger: veteres habent, *Oeta*: traiectione igitur restitue:

Nec vere flores Hybla tot medio creat.
 Cum examen alto necitur densum globo;
 Fluctusque non tot frangit Ionium mare;
 Nec tanta gelidi Strymonis fugiens minas
 Permutat hiemes ales, & cœlum secans
 Tepente Nilo pensat Arctœas nives:
 Quot ille populos vatis eduxit sonus.
 Pavidæ latebras nemoris umbrosi petunt
 Animæ trementes. primus emergit solo
 Dextrâ ferocem cornibus taurum premens
 Zethus; manumque sustinens lævâ chelym,
 Qui saxa dulci traxit, Amphion, sono.
 Interque natos Tantalus tandem suos

605

610

Tuto

tue: Oeta frondes educat. Intercedit Florentinus, qui sine suspitione præstat vulgatam. Et certe numerus ejus $\tau\epsilon\gamma\gamma\iota\kappa\omega\tau\epsilon\varsigma$ Gronovius. Sequitur autem Seneca illorum sententiã, qui magicis artibus Manes evocari credebant. At D. Isidor. lib. 8. ita scribit: Necromantici sunt, quorum incantationibus videntur resuscitati mortui divinare, & ad interrogata respondere (rex $\rho\theta\varsigma$ enim Græce mortuus, $\mu\epsilon\gamma\iota\lambda\epsilon\iota\alpha$ divinatio nuncupatur.) ad quos suscitandos cadaveri sanguis adjicitur. Nam amare demones sanguinem dicunt. ideoque quoties Necromantia fit; cruor aquâ miscetur, ut colore sanguinis facilius provocentur. ait videri suscitatos, quia censuit esse tantum phantasiæ illusiones. Vide Hercul. Oetæum vers. 460. *Delrius.*

601. *Hybla*] Mons Siciliæ thymo & salicibus abundans, apibus itaque nobilis. *Farnabius.*

602. *Globo*] $\beta\omicron\tau\epsilon\upsilon\delta\delta\upsilon\nu$, cum in morem uvæ conglobatâ ramo defluunt, solentque lentis uvam demittere ramis. *Idem.*

604. *Nec tanta*] Nec tot grues (sive aves alia) hyeme regionibus frigidis fugiunt ad auras tepidiores. *Ingenti clangore grues æstiva relinquunt Thra-*

cia, cum tepido permutant Strymona Nilo. *Idem.* Strymonis] Fluv. Macedonia à Thracia dividens. *Idem.*

607. *Populos*] Umbras populorum præcipuè Thebanorum. *Id. Sonus.]* Incantatio. *Idem.*

610. *Dextrâ*] Thebaid. vers. 20. *Idem.*

611. *Manuque sustinet læva chelym.]* Rectius Flor. *sustinens læva chelym.* Vt ante, premens. Ovidius lib. 11. *Distinctamque lyram gemmis & dentibus Indus sustinet à læva.* Suetonius Nerone: *intravit ordine suo simulque præfetti prætorii citharam sustinentes.* Gronov.

612. *Amphion,*] Herc. Fur. v. 260. *Farnabius.*

613. *Interque natos*] Vt Homerus & Propertius, duodecim; ut Euripides. Lazus Hermioneus, Apollodorus, Antipater Sidonius, & noster Seneca, quatuordecim; ut Sappho, octodecim; ut Mimnermus, Bacchylides, Pindarus, & teste Apollodoro, Hesiodus, viginti; ut idem Hesiodus, sibi contrarius, (nisi si forte illa non sunt Hesiodi; ut putat Ælianus) novemdecim; ut Alcman, decem; ut alii, teste Gellio, tradiderunt, tres; ut apud Apollodorum, Herodotus, quinque. *Delr. Tantalus*] Niobe Tantalii filia. *Farn.*

614. *Tuto*]

Tutò superba fert caput fastu gravi,
 Et numerat umbras. pejor hac genitrix adest 615
 Furibunda Agave; tota quam sequitur manus
 Partita regem. sequitur & Bacchas lacer
 Pentheus, tenetque fœvus etiam nunc minas.
 Tandem, vocatus sœpe, pudibundum extulit
 Caput, atque ab omni diffidet turba procul, 620
 Celatque semet. instat & Stygias preces
 Geminat sacerdos, donec in apertum efferat
 Vultus opertos Laius, fari horreo.
 Stetit per artus sanguine effuso horridus,
 Pœdore fœdo squalidam obtentus comam, 625
 Et

614. Tutò] Secuta de liberis, quibus non potest amplius orbari. Farnab. Fert caput fastu gravi,] Flor. & Heinsianus minor: grave. Gronovius.

615. Vmbras.] Liberos, etiam umbris eorum gaudens ipsa umbra, namque affectus nec ipsa in morte relinquunt. Farnabius. Pejor.] Quæ filium suum interfecit. Idem.

616. Agave;] Thebaid. vers. 17. Idem. Manus] Bacchantium multitudo. Idem.

617. Partita] Discerpens Penthea. Idem. Sequitur & Bacchas lacer Pentheus,] Florent. Bacchi. five conjungas cum verbo, per hellenismum, ἐπεδούρι. five cum τῆς lacer. nam per eas erat laniatus. Gronovius.

618. Pentheus,] Thebaid. vers. 17. Farnabius. Sævus] Austerus, abstemius, Thebanis Bacchi cultum interdicens. Idem.

619. Extulit] Sunt qui putant extulit vix heic habere locum ob frequentiam; itaque tentant, occultit. Non erat necesse. Nam hæc elatio capitis referenda ad productionem Laii ab inferis, vi carminum factam. At verò ubi dicitur, celare semet, spectat conscientiam jam emerit, minime sustinentis erigere caput præ pudore. Gruterus.

620. Ab omni diffidet turba] Lege-

batur hic olim, diffidet: quum Lipsius: illustra & scribe, desidet, cum meo libro. velle enim, Laium, qui invitus & vi violenta carminis protractus ad fuperos procul se remosse ab aliis & solum resedisse. Id receperunt omnes, initio per amicum ejus facto. Resedisse ait Laium credo, fatigatum, quia magnus labor fuerat Phlegerhonte ab imo petere longinquum aethera. At mox ipse Seneca: Stetit. Quomodo igitur resedit? Nam quod ait procul se remosse, id vero significat Dissidere, non desidere. Propertius. Tam multa illa meo divisa est millia lecto. Quantum Hypanis Veneto diffidet Eridano. Cicero 2. de offic. fugere temeritatem, quæ à sapientia diffidet plurimum. Virgilius: terram sceptris quæ libera nostris Dissidet. Thyeste: Et portus geminos & mare diffidens. Sumpsit ab Homero, qui Od. λ. Οἷν εἰς Αἰεὺς Ἐνὶ Τελεμωνίεσσιν Νόσφιν ἀΨεῖν. Gronovius.

621. Stygius] Exorcismos, adjurationes infernas vel per Seyga. Farnab.

624. Stetit] Laius stetit horridus, effuso sanguine per artus. Idem.

625. Squalidam obtectus comam,] Scribe cum optimo: squalidam obtentus comam. Sic Mog. Delrius, sic Mss. fere omnes habere notavit Comelinus,

Et ore rabido fatur: O Cadmi effera,
 Cruore semper læta cognato domus,
 Vibrate thyrsos. entheâ gnatos manu
 Lacerate potius. maximum Thebis scelus
 Maternus amor est. patria, non irâ deûm,
 Sed scelere raperis. non gravi flatu tibi
 Luctificus Auster, nec parum pluvio æthere
 Satiata tellus halitu sicco nocet:
 Sed rex cruentus; pretia, qui, sævæ necis,
 Sceptra, & nefandos occupat thalamos patris,
 Invisa proles. (sed tamen pejor parens
 Quam gnatus: utero rursus infausto gravis,)
 Egit qui in ortus semet; & matri impios
 Fætus regessit; quique vix mos est feris,

630

635

Fra-

& nos in Germanico & Heiniano codice legimus. In Hercule Fur. Megara *tristi vestis obtentu caput Velata*. Silius lib. 10. *insani quamquam contraria venti Exarmat vis, atque obrendit pulvere lucem*. Gronovius.

626. *O Cadmi*] O Thebani, etiam à draconigenis fratibus qui mutuis se vulneribus peremerunt, in vestros sævi, Bacchico furore perciti, occidite potius filios propria manu (ut Agave aliæque impia: Mænades in Orgiis) quam permitatis ut vivant in privatam vestra domus perniciem & publicum malum, quod fecit Oedipus, meus filius. *Farnabius*.

628. *Entheâ*] Numinis furoris Bacchici impetu afflata, adacta. *Idem*.

629. *Maximum Thebi scelus*] Accumen est ab Ovidio lib. x. *Metamorph.* — *Scelus est odisse parentem. Hic amor est odio majus scelus*. Gruterus.

630. *Maternus*] Iocastæ in filium. *Farnabius*. *Patria*] O patria. *Idem*.

631. *Non gravi*] Suprà vers. 36. *Id.*

634. *Premia, qui, sævæ necis*] Olim hic legebatur sine mente, *prima*. Viti docti quum veram & inculpatam scripturam in promptu haberent, maluerunt versum vitare, quam restituere.

Est autem: *pretia qui sævæ necis*. Restituimus & Livio Iustinoque simili mendo contactis. In Phœnicistis: *abjeci necis Pretium paterna Sceptum*. Gronovius.

635. *Nefandos*] Majus enim scelum liberos è matre suscepisse, quam patrem interfecisse. *Farnabius*.

638. *Egit qui in ortus*] Flor. *Egit que in ortus*. Et certe alterum illud datum. Sic accipe, quasi præcedentes duos versus cum exclamandi vel admirationis acrimonia incluseris parenthesi: qui obtinet regnum & lectum patris (scelustus ille quidem, sed sceleratior incesti lecti socia mater, quæ non modo illum nefandum peperit, sed etiam procreavit rursus detestabile patrum) & uterum, quo natus est, scedavit. *Gronovius*. *Matris concubitus qui semet in ortus Vertit* & indignam regerit sua pignora matri. *Farnabius*.

639. *Quique nec mos est feris*] Omnes illi Mithæ præferentes, quique nec mos, ab antiquissimo abeunt; unus sui, quique vix mos, cum habet auctorem. Sed, inquit, Deltius, illud efficacius & Gruterus hoc intricatum est præ altero, quo nihil evolutius. Non video, cur minus efficax sit, quod in re, quæ quoti-

Fratres sibi ipse genuit : implicitum malum ;
 Magisque monstrum Sphinge perplexum sua.
 Te te, cruenta scepra qui dextra geris ;
 Te pater inultus urbe cum tota petam,
 Et mecum Erinny's pronubas thalami traham ;
 Traham sonantes verbera : incestam domum
 Vertam, & Penates impio Marte obteram.
 Proinde pulsus finibus regem ocuis
 Agite exulem. quodcumque funesto gradu

Solum

quotidie fit in muris & irationalibus, tamen luctam quasi rationis & naturalis instinctus cum appetitu indicat, quam quod negat ordinaria & omnibus nota. Deinde utrum evoluitus intricatusve: qui matri foetus regessit, & (qui vix feris mos est) sibi genuit fratres: an, qui matri foetus regessit, & (qui nec feris mos est) fratres sibi genuit? Vtramcumque enim particulam recipias, eodem modo, & sic, ut, diximus, accipienda est oratio. Male distinxerunt: *quique (vix mos est feris) Fratres*. Parenthesin intellectui servari jubet enclitica. Gronovius.

640. *Implicitum*] Enigma magis implicitum, quam illud Sphingis, quod ipse solvit. Thebaid. vers. 137. *Farnabius*.

641. *Magisque monstrum*] *Magis perplexum*, nota comparativi circumscripti. De Sphinge monstro fati's Palsephatus. Ejus imagine pro insigni usi sunt Pardenopæus rex Arcadiæ, ut est apud Eschylum: Augustus Cæsar, ut nummus quidam æneus declarat. *Fabritius*. *Sphinge*] Thebaid. v. 505. *Farnabius*.

644. *Erinny's pronubas thalami traham*,] Sic Scaliger pro *Erinnes*. Flor. tamen: *Erinny's pronubam*. Significat: *Erinny's pronubam thalami traham*, *Traham sonantem verbera*. Gronovius.

645. *Verbera*:] Flagella. Theyll. vers. 96. *Farnabius*. *Incestam domum*] *Mff*. non pauci *incertam*; ubi nescitur quis sit maritus, quis filius: quæ sit

uxor aut quæ mater, inquit Interpret. *Commelin*.

646. *Impio*] Inter fratres Polynic. & Etheoc. *Farnabius*.

648. *Quodcumque funesto gradu*] *Languida & coacta lectio* videtur Grutero. Mihi veto nihil rotundius aut magis vividum. Etiam displicuisse Delrio ait, qui aliter distinxerit. At ego tam injuriosus in Delrium esse nolum, ut distinctionem potius illius quam operarum esse putem: sic invenerant in Lipsienfi Fabricii. Gruterus igitur *quocumque*, ut & Fabricius edidit. Quid si vidisset in Florentino: *quocumque*. At quanto angustius hoc quam *quodcumque*. Illud viam vel semitam aut tramitem, qua iturus est, alterum omnem regionem & tractum significat: si cavillari vellemus. Dein, *Reparabitur herba*. Taceo intolerandum versus vitium: Illud mihi consideret aliquis Latine peritus, annon elegantius *solum* dicatur *reparare herbas*, quam ipsa *herba reparari*? Quin & *vitam autam* malo dare *spiritus puros*, quam *spiritum vitalem puras autas*, etsi parum inrerfit. Cæcero lib. 2. de nat. deor. *Aër spiritu ductus alit & sustentat animantes*. Et iterum: *cusus cæli tenuitate & calore temperatus aër vitalem & salutarem spiritum præbet animantibus*. Quod solum relinquet, id recreabit viriditas, in eo aër vitales & salubres dabit spirationes, &c. Longe absum à primis Criticorum, quibus ille judicium defert:

Solum relinquet, vere florifero virens
 Reparabit herbas. spiritus pueros dabit 650
 Vitalis aura. veniet & silvis decor.
 Letum, Luesque, Mors, Labor, Tabes, Dolor,
 Comitatus illo dignus, excedunt simul.
 Et ipse rapidis gressibus sedes volet
 Effugere nostras: sed graves pedibus moras 655
 Addam, & tenebo. repet incertus viæ,
 Baculo senili triste prætentans iter.
 Præripite terras, auferam cælum pater.
 Oedip. Et ossa & artus gelidus invasit tremor.
 Quidquid timebam facere, fecisse arguor. 660
 Tori jugalis abnuet Merope nefas
 Sociata Polybo. sospes absolvit manus
 Polybus meas. uterque defendit parens
 Cædem, stuprumque. quis locus culpæ est super?
 Multo ante Thebæ Laium amissum gemunt, 665
 Bœota gressu quam meo tetigi loca.
 Falsus ne senior, an deus Thebis gravis?
 Jamjam tenemus callidi socios doli.

Men-

sed nec inter profanum vulgus detrudi
 me patiar. Sed maneat, iudices, quos
 ille edidit. Causa nihil metuo. *Gron.*

650. *Spiritus pueros dabit*] Non
 corruptos & pestilentes ut nunc. Vide
 suprâ vers. 36. *Farnabius.*

651. *Decor.*] Frondes, folia. *Idem.*
 654. *Sedes*] Thebas, vitamque
 ipsam. *Idem.*

655. *Moras*] Senium, lassitudinem,
 cœcitatem, natam, quæ mori non li-
 nat. *Idem.*

658. *Præripite terras,*] Flor. *Eripi-
 te.* Quod sequitur, *Auferam cælum
 pater,* est, lucem adimam, & eo redi-
 gam, ut excæcet sese. Haud scio, num
 intellexerit, qui interpretatur, arcebo
 cælo. *Gronovius.* *Præripite*] Vos ô
 Thebani ejicite eum terra, ego pater
 ejus arcebo cælo. *Farnabius.*

661. *Tori jugali*] Sententia est: ma-

trem non duxi, quia Merope, (quam
 matrem suam esse credebat) adhuc
 matrimonio juncta est Polybo (cum
 patrem suum opinabatur esse) qui quo-
 niam adhuc vivit, patrem non interfe-
 ci, ac ne Laium quidem, qui diu mor-
 tuus fuit, priusquam Bœotiam vidi.
 Mentitur ergo Tiresias. at cur men-
 tiatur vir fide dignus? quia, inquit, à
 Creonte ad id inductus fuit, ut me re-
 gno pulso, ipse Creo rex fiat. *Delrius.*

664. *Culpæ*] Superest culpæ. *Ana-
 strophe.* *Farnabius.*

665. *Multo*] Et longe ante quam
 ego Thebas advenerim, Laius est in-
 terfectus. *Idem.*

667. *Falsusne*] Numnam deceptus
 est Tiresias? an ultra pestem etiam
 Thebæ debent offensus Deo seditionem
 ex concitatione in regem? *Idem.*

668. *Socios*] Tiresiam & Creonta. *Id.*
 669. *Præ-*

Mentitur ista præferens fraudi deos

Vates, tibi que scepra despondet mea.

670

Creon. Egon' ut sororem regia expelli velim?

Si me fides sacrata cognati laris

Non contineret in meo certum statu;

Tamen ipsa me Fortuna terreret, nimis

Sollicita semper. liceat hoc tuto tibi

675

Exuere pondus, ne recedentem opprimat.

Jam te minore tutior pones loco.

Oedip. Hortaris etiam, sponte deponam ut meâ

Tam gravia regna? *Creon.* Suadeam hoc illis ego,

In utrumque queis est liber etiam nunc status.

680

Tibi jam necesse est ferre fortunam tuam.

Oedip. Certissima est regnare cupienti via,

Laudare modica, & otium ac somnum loqui.

Ab

669. *Præferens*] *Prætexens.* *Farn.*

674. *Fortuna*] *Regni,* præcipue
Theban. *Herc. Fur. vers. 385. Idem.*

675. *Semper.*] *Deponete regnum*
jam tutius est, quam nimis tarde recedentem ab eo opprimi. *Idem.*

676. *Ne recedentem opprimat.*] *Fl.*
nec. ut totum sit voti. *Gronovius.*

679. *Suadeam*] *Dubiis rebus in-*
venta est oratio suadens, necessario manet tua fortuna. *Farnabius.*

682. *Certissima*] *Satis callide*
regnum ambis, qui (quod faciunt ambiciofi, segnitium laudantes & in otium simulatum recedentes, donec occasionem rei gerenda repererint) vitæ quietæ studium præterfets, imperium tamen captas. *Idem.*

683. *Otiuum ac somnum sequi.*] *Præ-*
stat multis partibus *Lipshani* loqui, id est, crebro in ore habere, præ se ferre, quam aliud mente animoque habet. *Petronius: loquatur aurum & argentum fundoque mendaces.* An necesse o' d'eva cur hic alii velint loqui. At sciret ita in optimo codice repertum, & insecutum esse illud præ hoc tam delirato. Sed & *Gruterum* turba pejo-

rum librorum & inanis cavillatio transversum egere. Scilicet simulatio illa non in nuda voce, sed in tota vita. Nempe dixerat alter, parum esse regnum & alia sermone detrectare, nec illud tam facile re adsecuturos, nisi ipso instituto & factis segnitium simulent. Hæc sophistarum sunt. Nam loqui non sermonem nudum & destitutum reliqua omni specie congruente verbis significat: sed prorsus est dictis & factis apparentibus simulare. *Ἡδὲς γὰρ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπων λόγος.* Quod loquuntur homines credimus, donec diversum liqueat: nec quisquam magis sermoni fidem agendo quærat, quam qui non agit, quod agit. *Ac sequi otium ac somnum,* non est simulare, sed bona fide desiderem & inerte esse. *Terentius Adelphis: Ego hanc clementem vitam urbanam atque otium sectatus sum.* Cicero pro *Muræna: qui remoti a studiis ambitionis, otium ac tranquillitatem vite secuti sunt.* *Cornelius Nepos Pelopida: non quo sequerentur otium, sed ut quemque ex proximo locum fors obtulisset, eo patriam recuperare niterentur.* *Phædrus: Quin etiam reficiet &*

Ab inquieto sæpe simulatur quies.

Creon. Parumne me tam longa defendit fides? 685

Oedip. Aditum nocendi perfido præstat fides.

Creon. Solutus onere regio, regni bonis

Fruor, domusque civium cœtu viget;

Nec ulla vicibus surgit alternis dies,

Qua non propinqui munera ad nostros lares 690

Sceptri

sequente orium, Ne defuisse noceat, reputant ultimi. Nemo autem ignavia factus immortalis. Denique ne longius verba perdam, loqui, non sequi, liber optimus. Gronovius.

685. *Tam longa defendit dies?*] Hic quoque non, ut debebat, valuit Lipsiani libri auctoritas sequiorum libratorum phalange obruta. Est qui interpretatur. Quasi negaverit Lipsius aliquem ex vulgata posse sensum exculpi. Notarat ille in Mss. bonæ notæ, fides, adideratque eum se libenter audite. Ecce & Gruterus cum sua dialectica, quam dies æque experimentum sit hominum quam fides, immo dies & ipsam exploret fidem, non audere ait sollicitare vulgatum. Hoc argumentum vincit aliquo modo tolerari posse non dies; non tolerari debere, contra melius, commodius, expressius. Nam si nihil aliud, illud dies sententiam non explet, sed desinit. Non quævis longa dies defendit. nam & fur diu potest tenuisse, quem tamen longa dies non defendit, sed rei furtivæ ex lege Atinia æterna est auctoritas. Ergo sententia desiderat aliquid explicans illam longam diem: nempe qua fidus & quietus sui. Atrocius & plenissimum: *Parumne me tam longa defendit fides?* Nihil prorsus hic desiderari potest. Sed, inquit, nemo facile probaverit, Creontem sæpe insignia nescio quæ fidei exhibuisse documenta: vixit enim in otio, ubi rarior producendæ fidei occasio: exeritur magis in negotio, cum quis provinciæ præficitur, cum exercitibus. Itane? Ergo non possunt exhibere documenta fidei, nisi summæ rei-

publicæ & status administræ, & præfecti exercituum ac provinciarum? Immo fidem imperanti populo vel principi præstant omnes maximi minimi, qui aut semper fuerunt in fide aut in fidem venerunt, cum in fide manent. Fides est etiam non rebellare, non querere res novas, contentum esse præfenti statu, parere jussis & legibus. Fides, obsequium omne superiori debitum. *Concussa fides*, rebellio. Milites ita usurpant Romani scriptores. Et hoc dicit Creon: tot annorum obsequium, tam diurna patientiâ, quam præstiti imperio tuo, annon me satis liberat à tali suspitione? *Idem.*

686. *Aditum*] Imo nocendi occasionem & viam ministrat perfido fides habita. *Farnab. Perfido præstat dies.*] Credo equidem: non perfido tantum, sed omnibus faciendi opus suum aditum dies præstat: nam tempus agit rem: qua ratione nihil fit ante diem. Sed hoc non est proprium huic loco. Fidem suam jactaverat Creon: eam ipsam fidem diu servatam, perfidis servire ad obrependum responderet Oedipus. Livius lib. 18. *Fraus fidem in parvis sibi præstruit, ut quum opera pretium sit, cum magna mercede fallat.* Recte ergo Melisseus Lipsii & Florentinus utrobique fides, non dies. Gronovius.

687. *Solutus*] Hoc argumentum, quo Creon conatur Oedipo fidem facere à regnandi cupiditate alienum esse se, à Sophocle in Oedipo tyranno translatum est. *Delrius.*

689. *Vicibus*] Noctem subsecuta, vel alterna dies. *Farnabius.*

690. *Propinqui Sceptri*] Affinis re-

Sceptri redundant; cultus, opulentæ dapes,
Donata multis gratiâ nostrâ salus.

Quid tam beatæ deesse fortunæ rear?

Oed. Quod deest. secunda non habent unquam modum,

Creon. Incognitâ igitur ut nocens causa cadam? 695

Oedip. Num ratio vobis reddita est vitæ meæ?

Num audita causa est nostra Tiresiæ? tamen
Sontes videmur, facitis exemplum; sequor.

Cr. Quid si innocens sum? *Oed.* Dubia pro certis solent

Timere reges. *Creon.* Qui pavet vanos metus, 700

Veros meretur. *Oedip.* Quisquis in culpa fuit,

Dimissus odit omne, quod dubium putat.

Creon.

gis, id est, munera à rege propinquo.
Farnabius.

694. Quod res secunda] Acutius
Etruscus: Quod deest. secunda non ha-
bent unquam modum. Quartis, quid
tam beatæ tuæ fortunæ deesse possit
rerit? Hoc ipsum, quod revera deest.
nempe diadema & sceptrum, quod rex
non es. quod infra regem es: quod ali-
quod addi potest tibi ad primum gra-
dum. nam in secundis quis modera-
tus? quis non ultra pergere tendit?
Gronovius.

696. Num ratio] Expurgavi me
apud vos criminis, & tamen parricidii
& incestus me infimulatis, *Farnabius.*

698. Facitis exemplum; sequor.]
Flor. ut sequar. Epist. 7. Ne hoc quidem
intelligitur, mala exempla redundare in
eos qui faciunt. Possit etiam legi: fa-
citis exemplum sequor. Sed Fabius
decl. 260. Vnus fuit primo, qui sollici-
taret hanc nimiam liberalitatem: hic
fecit exemplum. Qui annotant; vos
etiam si infontes condemno: volue-
runt dicere, inauditores. *Gronov.* Faci-
tis] Præbistis mihi legem & exem-
plum quod sequar. vos itaque etiam si
infontes condemno. *Farnabius.*

701. Veros fatetur.] Flor. melius:
Veros meretur. Causam facit, cur ali-
quando non vana, sed vere meruenda

ei superveniant. Suetonius Claudio;
Nulla adeo suspicio, nullus auctor tam le-
vis exstitit, a quo non mediocri scrupulo
infecto ad cavendum ulciscendumque
compelleretur. Ergo ex vano metu spe-
cie cavendi multa crudelitas: ex cru-
delitate odia & conjurationes, veri
metus. Meretur hic non, dignus est,
sed dignus fit, acquirit, adipiscitur.
Gronovius. Quisquis in culpa fuit,
Dimissus odit] Exemplum Roscellus
Ægusque Allobroges apud Cæsarem
lib. 3. de bello civili cap. 59. & 60. &
liberti præfectique prætorii Caligulæ
apud Suetonium cap. 56. Quod sequi-
tur, satis commode vulgo. Fl. tamen:
quod obvium est, eat. An legendum:
odit omne, quod dubium est, eat. Vt rō
eat, fit idem quod pereat. Vt apud Li-
vium: Sic eat, quacumque Romana
luxerit hostem. Nam Lipsii conjectu-
ram, omne quod dubium, puta, facile
ipsa refutat obscuritas. *Idem.* Quis-
quis] Sensus, quisquis verè noxius, &
deprehensus, falso tamen in nocentem
se esse simulans, impune tulit, nun-
quam vere reconciliatur ignoscenti:
quia, dubius ipse vel fictus amicus
cum sit, idem sibi de alio persuadet,
ita fit ut eum odio persequatur, quem
sibi dubium, non certum, amicum cre-
dit. *Delvius.*

Creon. Sic odia fiunt. *Oedip.* Odia qui nimium timet,
Regnare nescit. regna custodit metus.

Creon. Qui sceptrâ duro sævus imperio regit, 705
Timet timentes, metus in auctorem redit.

Oedip. Servate fontem saxeo inclusum specu:
Ipse ad penates regios referam gradum.

703. *Odia*] Thebaid. vers. 654. | 705. *Qui sceptrâ*] Necessè est mul-
& Hercul. Fur. vers. 352. *Farnabius.* | tos timeat, quem multi timent. *Idem.*

C H O R U S.

*Excusat Oedipum Chorus transferendo culpam in mala Thebarum fata,
quæ ab ipsa inauspicata bove Thebanos usque vexarint.*

Non tu tantis causa periclis,
Non hæc Labdacidas premunt 710
Fata: sed veteres deûm

Iræ sequuntur. Castalium nemus
Umbram Sidonio præbuit hospiti,
Lavitque Dirce Tyrios colonos:
Ut primùm magni natus Agenoris, 715
Fessus per orbem furta sequi Iovis,
Sub nostra pavidus constitit arbore,
Prædonem venerans suum;

Moni-

709. *Non tu*] Non tu Oedipe. *Farnabius.*

710. *Non hæc Labdacidas premunt*] *Florent. petunt.* Gronovius. Nectantum Labdaci progeniem, Laium, Oedipum, &c. *Farnabius.*

712. *Castalium*] Cadmus fil. Agenoris regis Phœnicum, quorum præcipuæ urbes Tyrus & Sidon, missus à patre quæsitum Europam, à Iove sub specie tauri raptam, appulsi Phocidem confeditque non procul à Parnassò, Vid. supr. vers. 112. *Farnabius.*

714. *Dirce*] Hunc fontem, apud quem serpens iste Marti sacer degebat, Euripid. in Phœniss, semper *Dircen*, Apollon. lib. 3. Argonaut. *Aretiadam* nominat. *Dirce* Pausaniæ in Bœot. seu lib. 9. est amnis. *Delrius.*

715. *Natus Agenoris,*] Totus iste Chorus ex Ovidii 3. Metam. commo-
de poterit explicari. *Delrius.*

716. *Furta*] Sororem à Iove raptam. Hippol. 302. *Farnabius.*

717. *Sub nostra ramis*] Flor. *Sub nostra pavidus constitit arbore.* Gron. *Nostre arbore*] Nemore jam Thebano. *Farnabius.*

718. *Prædonem numerans suum,*] Quidam legit *prædones*, & interpretatur, socios suos: alios legere ait *prædonem*, quod sit, serpentem, qui deprædatus fuerat socios: alios *memorans*, & tunc intelligi Iovem. *Quidam*, *numerans* spatia à se emensa *prædonem* insequuto: alios leg. *memorans*, id est, ubinam inveniret *prædonem*. Non potest nisi inepte, explicari: itaque cautius illi, qui

Monituque Phœbi, jussus erranti
 Comes ire vaccæ, quam non flexerat 720
 Vomer, aut tardi juga curva plaustris,
 Deseruit fugas, nomenque genti
 Inauspicata de bove tradidit.
 Tempore ex illo nova monstra semper
 Protulit tellus. aut anguis imis 725
 Vallibus editus, annosa supra
 Robora sibilat, supraque pinus,
 Supra Chaonias celsior arbores
 Cæruleum erexit caput,
 Cum majore sui parte recumberet, 730
 Aut fæta tellus impio partu
 Effudit arma.
 Sonuit reflexo classicum cornu,
 Lituusque adunco stridulos cantus

Elifit

qui transeunt silentes. Quid moror le-
 ctorem? Scribe cum unicis membra-
 nis: Prædonem venerans suum. hoc est,
 Iovem, Europæ raptorem, adorans.
 Ovidius lib. 3. met. in eadem fabula:
Sacra Iovi facturus erat. Et mox: Sil-
va vetus stabat. Habes arborem, ha-
bes Iovem, quem ignorans prædonem
sum Cadmus veneratus est. Grono-
vius.

719. *Monituque Phœbi,*] Oraculo
 Phœbi jussus urbem condere in quo
 loco juvenca in jugis, quam sequeba-
 tur, consideret, Thebas condidit. Vi-
 de supra vers. 112. *Farnab.* Ovidius:
Bas tibi, Phœbus ait, solis occurret in
arvis, Nullum passa jugum, curvi-
que immnis aratri: Hac duce carpe
viam, & qua requieverit herba, Mæ-
nia fac condas, Bœotiæque illa vocato.
 Delrius.

722. *Nomenque*] Sequitur eos, qui
 Bœotiam à Cadmi bove nominant,
 bove inquam Cadmi duce, ut Euripi-
 des & Castor. sed Euphotion & Ni-
 cocrates dictam volunt, à Bœoto Ar-

nes & Neptuni filio, alii à Deucalioni-
 s filio; alii aliunde. Vide Leonicum li-
 bro 1. var. histor. cap. 95. Nec unum
 dumtaxat Bœotiæ nomen: dicitur
 Aonia, Messapia, Ogygia, Cadmeis,
 auctore Stephano in *Boiwtia. Idem.*

725. *Anguis*] Draco, serpens quem,
 cum Cadmi comites aquatum missos
 interfecisset, ipse Cadmus occidit.
Farnabius.

726. *Annosa*] *Ac media plus parte*
leves erectus in auris Despicit omne ne-
mus. Ovid. 3. met. unde fabulam hanc
petas, Idem.

728. *Supra Chæonias*] Quercus al-
 tas, quales alunt Chæoniæ nemora
 glandifera. *Idem.* Ovidius: *Ac me-*
dia plus parte leves erectus in auris De-
spicit omne nemus —

732. *Arma.*] Armatos homines,
 qui ut primum terra nati sunt bella sibi
 indixere, mutuisque vulneribus perie-
 re omnes ad quinque, Herc. Fur. 259.
Farnabius.

734. *Lituusque*] Lituus incurvus
 abeneus. *Idem.*

Elisit ære. ante non linguas
 Agiles & ora vocis ignotæ
 Clamore primum hostico experti,
 Agmina campos cognata tenent.
 Digna que jactō semine proles
 Uno ætatem permensa die,
 Post Luciferi nata meatus,
 Ante Hesperios occidit ortus.
 Horret tantis advena monstribus
 Populique timet bella recentis:
 Donec cecidit sæva juvenus;
 Genitrix que suo reddi gremio
 Modò productos vidit alumnos.
 Hac transferit civile nefas:
 Illa Herculeæ norint Thebæ
 Prælia fratrum.
 Quid Cadmei fata nepotis,

735

740

745

750

Cum

735. *Ante non linguas Alias & arma*] Duo viri illustres, Rutgerus, *Anthedon linguas Alias & arma Phocis ignota*: Grotius, *Agenorei linguas*, & *arma vocis* interpretatur verba. Sed scribendum cum Flor. *ante non linguas Agiles & Ora vocis ignotæ Clamore primum hostico experti*. Nempe terrigenæ isti nunquam ante linguas erant experti: & quæ prima miserunt verba, fuerunt bellici clamoris. Recte *Agiles*: nam id necessarium ad loquendum. Sic *volubilitas lingua*. Et in contrarium *obligatio nodique lingua* mutorum, quæ in Aristotele Batto Cyrenes conditore agnoscit Iustinus lib. 13. Iul. Firmicus lib. 9. *Aliorum etiam obligata lingua balbum vocis sonum efficiet*. Gellius 5, 9. *oris vinculo solutus*. Lucanus: *excitataque lingua Palpitat, & muto vacuum ferit acra motu*. Gronovius. *Ante*] *Lingua sua voceque tum primum experti usque in bellica acclamatione* *ἐλελθ'.* Farnabius.

738. *Cognata*] Terra nati fratres. *Id.*

739. *Semine*] Serpentis dentibus, Hercul. Fur. 259. *Idem.*

743. *Advena*] Cadmus advena Tyrius. *Idem.*

744. *Recentis*:] Lugdunens. ferme soli, *ruentis*, non placet. *Delrius.*

746. *Genitrixque*] Terra filios cæcos recepit. *Farnabius.*

748. *Hac transferit*] Atque utinam hic finis sit intestinis & civilibus Thebanorum bellis! *Idem.*

749. *Herculeæ*] Natus Thebis jam tum erat Hercules, sed nondum regnarat. Megaram enim duxit post obitum Polynicis & Eteoclis. *Idem.*

751. *Cadmei fata*] Actæonis, quem, quod in fonte Dianam nudam vidisset, Dea in cervum convertit, unde præda suis canibus factus est. *Farnabius.* Ovidius 4. metam. & Nonnus lib. 5. Dionys. & Callimachus in Lavacro Palladis. Venationis studio, nimia canum multitudine, decoxisse bona Actæonem, & inde natam fabulam, voluit Palæphatus, & Higynus. *Delr.*

752. *Viva*

Cum vivacis cornua cervi
 Frontem ramis texere novis,
 Dominumque canes egere suum?
 Præceps silvas montesque fugit 755
 Citus Actæon, agilique magis
 Pede per saltus & saxa vagus
 Metuit motas Zephyris plumas,
 Et, quæ posuit, retia vitat:
 Donec placidi fontis in unda 760
 Cornua vidit vultusque feros,
 Ubi virgineos foverat artus
 Nimum sævi Diva pudoris.

752. *Vivacis &c.*] Ovidius : *Dat sperfo capiti vivacis cornua cervi.* Virgilius : — *Ramosa Micon vivacis cornua cervi.* Aufonius, eidyl. 9. *Ter binos deciesque novem superexit in anno: Iusta senescantum quos implet vita virorum: Hos novies super at vivendo garrula cornix, Et quater egreditur cornicis secula cervus.* de cervorum ætate vide Plinium lib. 7. cap. 48. & Solinum c. 22. *Delrius.*
 758. *Motas plumas,*] Lineam, formidinem. Vide Hippol. v. 45. *Farn.*
 759. *Posuit*] Nuper ipse venator. *Id.*
 763. *Nimum*] Pudoris sui nimis læva index, quæ quum erratum tam crudeliter ulta sit, graves in Thebanis iras deorum arguit. *Idem.*

ACTUS QUARTUS.

O E D I P U S. J O C A S T A.

Suspiciari jam incipit Oedipus, ne ille forte, quem olim Delphos petens occidisset, Laius fuerit: quærit itaque à Iocasta de Laii ætate, necis tempore, & aliis circumstantiis.

Oed. CURAS revolvit animus, & repetit metus.
 Cobiisse nostro Laium scelere autumant 763
 Superi inferique. sed animus contra innocens,
 Sibique melius quam deis notus, negat.
 Redit memoria tenue per vestigium
 Cecidisse nostri stipitis pulsu obvium

Datum-

765. *Superi*] Apollo, vel homines in superis. Tiresias & Creon. *Farnab.*
Inferique.] Laius seu umbra Laii inferis evocata. *Idem.*
 768. *Tenue*] Per objectum leve. *Id.*
 769. *Stipitis*] Clavæ. Iocasta tamen ensẽm fuisse dicit *inf.* vers. 1034. atque ipse in Thebæide. *Idem.*

770. Da-

Datumque Diti, cum prior juvenem senex

770

Curru superbus pelleret, Thebis procul,

Phocæa trifidas regio quæ scindit vias.

Unanima conjux, explica errorem precor,

Quæ spatia moriens Laius vitæ tulit.

Primone in ævo viridis, an fracto occidit?

775

Joc. Inter senem juvenemque; sed propior seni.

Oedip. Frequensne turba regium cinxit latus?

Joc. Plures sefellit error, ancipitis viæ;

Paucos fidelis curribus junxit labor.

Oedip. Aliquisne cecidit regio fato comes?

780

Joc. Unum fides virtusque consortem addidit.

Oedip. Teneo nocentem. convenit numerus, locus.

Sed tempus adde. *Joc.* Decima jam metitur seges.

770. *Datumque*] Demissum Orco, id est; interfectum. *Farnabius.*

772. *Phocæa trifidas*] Suprà 277. *Id.* Istud *Oedipi* & *Iocastæ* colloquium magnâ ex parte à *Sophocle* in *Oedipo* tyranno accepit. *Delrius.*

774. *Qua spatia*] *Qua spatia vitæ*, id est, quam ætatem? *Farnabius.*

776. *Propior*] Μέγας χροιάζων, &c. *Idem.*

781. *Vnum fides*] Polyphontem præconem. *Idem.* *Virtusque*] Ἀνδρεία fortitudo, unica quondam virtus habita. *Idem.*

782. *Nocentem.*] Με scilicet. *Idem.*

783. *Decima*] Ante annos decem. *Id.*

SENEÆ. OEDIPUS.

E *senæ* à *Merope* & *Corinthiis* missò, qui *Oedipum* de *Polybi* morte edocet, rogetque, ad gubernacula regni suscipienda veniat, discit *Oedipus* se non vere esse *Polybi* filium; nimia itaque curiositate sua veros invenit parentes.

Sen. Corinthius te populus in regnum vocat

Patrium. quietem *Polybus* æternam obti-

Oed. Ut undique in me sæva *Fortuna* irruit? (net. 785)

Ediflere agedum, quo cadat fato parens.

Sen. Animam senilem mollis exfolvit sopor.

Oedip.

786. *Vndique*] Ludificando me & ambiguum tenendo. vel secundum jam regnum pertinaciter mihi ingerendo. *Farnabius.* Vel luctum indicendo novum.

788. *Animam senilem*] Quia, ut

ait *Sophocles*, Ἰνῆσσε ἢ οἷς ὑπὼ δεδμενῶσι. & *Μικροῦ παλαιὰ σώματ' ἀνάξει πόση.* *Themistius:* κενωμένη ἢ εἰσεν ὁ μεγάλῃς τινάσι. *Ἐσολή* ἢ κενωμένη ἐστὶν ὁ πῶς νέων. *Cato* apud *Ciceronem* in *Dia-*

logo

Oedip. Genitor sine ulla cæde defunctus jacet.
 Testor, licet jam tollere ad cælum pie
 Puras nec ulla scelera metuentes manus,
 Sed pars magis metuenda fatorum manet.
Sen. Omnem paterna regna discutient metum.
Oedip. Repetam paterna regna, sed matrem horreo.
Sen. Metuis parentem, quæ tuum reditum expetens
 Sollicita pendet? *Oedip.* Ipsa me pietas fugat.
Sen. Viduam relinques? *Oedip.* Tangis, en, ipsos metus.
Sen. Effare, mersus quis premat mentem timor.
 Præstare tacitam regibus soleo fidem.
Oed. Connubia matris Delphico admonitu tremo.
Sen. Timere vanâ define, & turpes metus
 Depone. Merope vera non fuerat parens.
Oedip. Quod subditivi præmiun gnati petiit?
Sen. Regnum. superbam liberi adstringunt fidem.

Oedip.

logo de senectute; *Quid est autem tam secundum naturam quam senibus emori? quod idem contingit adolescentibus, ad versus ante & repugnante natura. Itaque adolescentes mori mihi videntur; ut cum aqua multitudine vis flammæ opprimitur; seves autem; sicut sua sponte, nulla adhibita vi, consumuntur ignis exstinguitur. Et quasi poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur; si matura & cocta, decidunt: sic vitam adolescentibus vis aufert; senibus maturitas.* Delrius.

791. Puras] Parricidium non metuentes. Quibus manus à sordibus (illuvie, sanguine, Venere) mundæ non erant, eos Græci Latiniq; à saceris arcebant. Vide Bisslon princip. Formular. & quæ Hercul. Fur. act. 4. sc. 1. Delrius.

792. Pars] De incestis matris nuptiis. Farnabius.

797. Tangis,] Rem tetigisti, tetigisti ulcus. hoc enim est quod metuo, ne fato ductus eam viduam ducam. Idem.

799. Præstare] Quod fecerat prius

in Oedipi genere velut regio simulando & celando. Idem.

800. Delphico monitu tremo.] Sic Mll. Pal. habere, non admonitu, quod occupet editiones alias, notat Gruterus. Sed antiquissimus, admonitu ergo retineatur. Gronovius.

803. Quod] In quem finem ascivit me filium supposititium parens? Farn.

804. Regnum. superbam liberi] Quicquid habeant octo aut plures Mll. non recentiores, modo quidam, sed & omnium vetustissimus: *Regum superbam.* At vellet Gruterus, commentatores id aliqua interpretatione aperte evolvisent. De sententia quidem constat: & illustrat Suetonius in Galba cap. 17. *Despectui esse non tam senectutem suam quam orbitatem ratus.* Quod & Nerva expertus, felicitior remedio. Plutarchus de Ageo in filii ejus vita: *ἰαυρὸς ὅδ' ἐδιδίκευ τὴν Πυθίαν τὴν ἐπιτολῶν ἄλλοις αὐτῶν ἡ Διὸς τῶν ἀπαιδῶν ἡγεῖα φερόμενος.* Sed num illa satis commode utrovis modo exprimitur, vehementer dubito. Si antea non erat regina Merope, facta est

770

775

780

ucus.

res.

phonem

Idem.

ecem. II.

orte edi-

it Oedi-

na rivis

obiti-

785

Oedip.

in Dia-

logo

Oedip. Secreta thalami, fare, quo excipias modo. 805

Sen. Hæ te parenti parvulum tradunt manus.

Oedip. Tu me parenti tradis? at quis me tibi?

Sen. Pastor nivoso sub Cithæronis jugo.

Oedip. In illa temet nemora quis casus tulit?

Sen. Illo sequebar monte cornigeros greges. 810

Oedip. Nunc adice certas corporis nostri notas.

Sen. Forata ferro gesseras vestigia,

Tumore nactus nomen ac vitio pedum.

Oedip. Quis fuerit ille, qui meum dono dedit

Corpus, requiro. *Sen.* Regios pavit greges. 815

Minor sub illo turba pastorum fuit.

Oedip. Eloquere nomen. *Sen.* Prima languescit fenum

Memoria, longo lassâ sublabens situ.

Oedip. Potestne facie noscere ac vultu virum?

Sen.

est autem ope vel gratia subditi vni-
gnati, sit sine suppositionis præmi-
um regnum. Sed iam dudum regnabat illa,
& in spem successione filium quæ-
rebat. *Superbam fidem* dici vult subiectos
superbos. Possumus ergo ita interpre-
tari veterem scripturam: *Regum libe-
ri adstringunt fidem subiectorum super-
bam*, hoc est, minacem, ita parentium,
ut videantur velle frenum mordere, &
excutere jugum illius, qui nullis libe-
rorum munimentis infilit. Ut tamen
verum fatear, non valde mihi placet
illa *superba fides*. Fecerunt etiam: *Re-
gnum superbum. liberi*, &c. *Manus il-
lustris: Regnum super nam liberi*. Quid
si, *Regno superbo*, vel *Regno superbo*:
hoc est, regibus liberi firmiorem fa-
ciunt subiectorum fidem. *Superbum*
interdum vocatur omne regnum, non
vitii notatione, sed speciei & majesta-
tis. Agamemnone: *hoc sedent alii toro*,
Quibus superba sceptrâ gestantur manu.
Hercule Octavo: *quod superba non ha-
bent unquam domus, Fidele semper re-
gibus nomen*. Pincenissis: *regia frater
meus Habitat superba*. Gronov. *Liberi*]
Quo firmius retinere tyrannidem,

quam firmat certa successio, retinetque
populum in fide, ne quando interfecti
regis liberi sint ultores. *Farnabius*.

805. *Quo excipias*] Vnde tu notis
me esse subditum? *Idem*.

806. *Hæ te parenti*] Tradiderunt
te meæ hæc manus parv. pa. *Id.* Hæc
quoque & sequentia pene omnia qui
cum Sophocle, in *Oed. tyranno*, con-
tulerit, non aliunde sumpta deprehen-
det. *Deltius*.

813. *Tumore*] *Οιδίω τὸ πρὸς ἐκ-
ὄθεν τὴν ἑξῆς ἀνομιαν Οιδίω τὴν*
Farnabius.

815. *Regios*] Regios pastor sum-
mus. *Idem*.

817. *Prima*] An prima inter ani-
mæ potentias deficit, cum ætas illa in
continuo deflexu rerum species ne-
queat retinere? an primo quidem ob-
jectum non agnoscit, postea autem re-
miniscitur. ut ait vers. 820. *Idem*.
M. Seneca lib. 1. *Contr. memoria, rei
ex omnibus partibus animi maxime de-
licata & fragilis, in quam senectus pri-
mum incurrit*. *Deltius*.

819. *Facie*] Distinguantur facies,
& vultus. *Sallust. prorsus in facie vul-
tuque*

Sen. Fortasse noscam. sæpe jam spatio obrutam
Levis exoletam memoriam revocat nota.

Oedip. Ad sacra & aras omne compulsum pecus
Duces sequantur. ite propere, arcessite,
Famuli, penes quos summa consistit gregum.

Sen. Sive ista ratio, sive fortuna occulit,
Latere semper patere quod latuit diu.
Sæpe eruentis veritas patuit malo.

Oedip. Malum timeri majus his aliquid potest?

Sen. Magnum esse, magna mole quod petitur, scias.

Concurrit illinc publica, hinc regis salus, 830

Utrimque paria. contine medias manus,

Ut nil lacecias, ipsa se fata explicant.

Non expedit concutere felicem statum.

Oedip.

tuque recordia inerat. Vultum fingere
possimus, faciem non possimus. No-
ninus: *Vultus est voluntas, quæ pro motu
animi in facie ostenditur. Facies, ipsa
oris species.* significat, vultum esse il-
lam faciei & oris compositionem,
quam pro lubitu moribus animi ac-
commodamus. Aliam differentiam
Fronto tradidit, vultum hominum
propriè, os omnium, faciem plurimum
esse. sed hoc huc non pertinet. *Delr.*

822. *Ad sacra*] Sub prætextu sa-
cificii, veluti eximendæ sint egregiæ
victima, pastores accersit. *Farnabius.*

824. *Famuli,*] Pastores & babulci.

Idem.

825. *Sive*] Suadet senex ne nimis
curiose id scrutetur, quod notum in
malum suum redire possit. *Idem.*

828. *Majus his*] Parricidio & in-
cestu. *Idem.*

831. *Utrimque patria.*] Flor. *paria.*
Studio videntur obscurata verba, ut &
senis sententiam explicent, & conveni-
ant etiam in aliam rem, quæ cum
maxime negotium Oedipo facessebat.
Senex Corinthius dicit: Pugnare videntur
salus publica Corinthiorum & tua:
illa vult, ut sine ulla inquisitione acci-
pias delatum regnum, nec alterius te

quam Polybi filium feras; hæc, ut re-
sciscas, quorum hominum sis quosque
vitare metu parricidii & incesti de-
beas: utriusque vis ingens: medium
igitur ferè: accipe primum & firma re-
gnum: dein per otium inquire aut ex-
specta venientia fata. Eadem tamen
ambiguitate verborum monetur Oedi-
pus, quid Thebis ei faciendum sit. Ibi
quoque divertebant salus publica &
regis: si non inquireret in interfecto-
rem Laii, videbatur negligere populi
Thebani salutem; si inquireret, eum-
que deprehenderet, suam: difficile
erat in utramvis partem eotum descen-
dere: erant enim *utrimque* etiam *pa-
ria*, hoc est, æque graves causæ, quæ
& huc & illuc traherent: quare me-
lius, ut medium se teneret, & neutri
dederet, servando speciem inquisitionis,
non omnem exsequendo. *Græ-
novius.*

832. *Ut nil lacecias, ipsa se fata ex-
plicant.*] Flor. *Nihil lacecias: ipse se
fata explicant.* Idem. *Ut nil*] Etiam si
nihil moveas, fatum (quod series est
& connexio quædam causatum, qua
fit quidquid fit) se declarabit. *Farn.*

833. *Non expedit*] Το κινεον δε
κειμενον ε κινητεον. *Idem.*

Oedip. Tutò movetur quidquid extremo in loco est.

Sen. Nobilius aliquid genere regali appetis? 835

Ne te parentis pigeat inventi, vide.

Oedip. Vel pœnitendi sanguinis quæram fidem.

Si nosse libeat. ecce, grandævus senex,

Arbitria sub quo regii fuerant gregis,

Phorb. referne nomen aut vultum senis? 840

Sen. Arridet animo forma. nec notus fatis,

Nec rursus iste vultus ignotus mihi.

Regnum obtinente Laio famulus greges

Agitasti opimos sub Cithæronis plaga?

834. *Tuto*] Sed meum statum infelicissimum puto, movebo itaque ut certum sciam. *Farnabius.*

835. *Regali*] Polybi enim filius jam crederis. *Idem.*

837. *Nec pœnitendi sanguinis*] Vnde scire poterat hoc *Oedipus*, non pœnitendum fore sanguinem suum? Quin jam ipse satisperceperat, se quærere, cuius inventi pœnireret? Legit igitur cum optimo: *Vel pœnitendi sanguinis quæram fidem, Si nosse libeat.* Sic quoque non, *Sed nosse certum est.* Hoc multo magis decet vel potentia vel desiderio

impotentem. Et si certo sciam, fore ut me pudeat pœniteatque natalium, tamen animo morem geram, & ubi incesserit libido eos noscendi, haud desinam inquirere. *Sophocles* ita dicentem facit *Oedipum.* *σὺ μὲν γὰρ εἶπες, ἀντὶ τείρης ἐγὼ Μητρὸς Φανὼ τείδου λῶν, ἐμφρωνὴ κερῶν.* *Gronovius.*

840. *Phorb.*] Alii *Ithimales* dictus. *Farnabius.*

843. *Regnum obtinente*] Videntur hi duo versus *Oedipo* assignandi, ne hero præsentis servi præcedat oratio. *Gronovius.*

PHORBAS. SENEX. OEDIPUS.

Phorb. **L**ætus Cithæron pabulo semper novo 845
Lætiva nostro prata summittit gregi.

Sen. Noscisne memet? *Phorb.* Dubitat anceps memoria.

Oedip. Huic aliquis à te traditur quondam puer?

Effare. dubitas? cur genas mutat color?

Quid verba quæris? veritas odit moras. 850

Phorb. Obducta longo temporum tractu moves.

Oedip. Fatere, ne te cogat ad verum dolor.

Phorb.

846. *Summittit*] Suppeditat. *Farn.*

850. *Veritas*] Vera relatuero ad manum verba sunt. nec mora est opus. *Idem.*

852. *Cogat ad verum dolor.*] Et Colon. *Mc.* notavit *Comelinus*, ad *verum.* quod adeo placuit viro docto, ut non dubitavit hoc pro germano

& ge-

Phorb. Inutile isti munus infantem dedi.

Non potuit ille luce, non cœlo frui.

Sen. Procul sit omen. vivit, & vivat precor. 855

Oedip. Superesse quare traditum infantem negas?

Phorb. Ferrum per ambos tenue transactum pedes

Ligabat artus. vulneri innatus tumor

Puerile feeda corpus urebat læ.

Sen. Quid quæris ultra? fata jam accedunt prope. 860

Oedip. Quis fuerit infans, edoce. *Phorb.* Prohibet fides.

Oedip. Huc aliquis ignem. flamma jam excutiet fidem.

Per tam cruentas vera quarenti vias

Ignosce quæso, si ferus videor tibi,

Et impotens, parata vindicta in manu est. 865

Dic vera. quisnam, quoque generatus patre,

Qua matre genitus? *Phorb.* Conjuge est genitus tua.

Oedip. Dehiscet tellus. tuque tenebrarum potens,

In Tartara ima, rector umbrarum, rape

Retro

& genuino recipere. Plautum aut Te-
tentium aut alium socco humilem,
non cohurnatum Senecam verari se
credidit. Eadem opera reposuisset, ad
pitrimum. Sequenti versu liber opti-
mus, insanius. Gronovius.

853. *Inutile*] Non diu victurum,
fancium scil. plantis perforatis. *Farnabius*.

855. *Procul sit omen.*] Felicia omni-
a aiebant se accipere. ut apud Virgil.
Aeneas: mala averfabantur, & drabant
Deos ut ea averterent, ut in Philip. Ci-
cero & alii passim, vel ut in hostium
capita converterentur. *Deltius*.

859. *Læ.*] Putredine. *Farnabius*.

861. *Quis fuerit*] Quibus parenti-
bus ortus. *Idem*.

862. *Huc aliquis*] *Cruciatum & tor-
menta* minuitur. *Idem*.

865. *PHORB.* *Im parata vindicta*]
Sic personas descripsit *Deltius*, idem-
que monuit in *Mog. legi*, *parata*, pro
jam parata, probavitque. Quod bene
monuerat, nemo respexit: quod ei

cessit infelicitè, primus calculo suo
approbavit *Gruerus*; dein omnes, tan-
quam non dubium, transferunt. *Para-
ta* est auctoris, nam & sic *Florentinus*.
Phorbantis autem hæc non possunt
esse verba, nisi vates erat *Tiresia* prom-
ptior. Unde poterat ille scire *paratam*
fore ultionem istam? unde; puerum
illum fuisse, quicum ipse loquebatur?
Nam quod derideat fateri, à quibus
infantem acceperit, in regina facie
gratiam. Ergo cum *Florentino* & hic
& sequenti versu tolle præfixa perso-
narum nomina. Omnia enim conti-
nuantur ab *Oedipo*, jam certo suæ ca-
lamitatis, &, ut ille ait, tenebrarum
peritundente. Patere me tibi instat fe-
ri & impotens tyranni imperare:
prope est tibi solatium, mihi poena.
Providebat enim, si verum diceret,
quod satis expectabat, nullam dabitati-
onis tenebram relictum iri. Id quod
statim evenit. *Gronovius*.

868. *Tenebrarum potens*,] *Pluto*.
Farnabius.

Retro reventas generis ac stirpis vices.

Congerite, cives, saxa in infandum caput.

Mactate telis. me petat ferro parens;

Me natus. in me conjuges arment manus,
Fratresque; & æger populus ereptos rogis

Jaculetur ignes. sæculi crimen vagor,

Odiū deorum, juris exitium sacri;

Qua luce primum spiritus hausi rudes,

Jam morte dignus. redde nunc animos, parens.

Nunc aliquid aude sceleribus dignum tuis.

I, perge, propero regiam gressu pete.

Gratare matri liberis auctam domum.

870. *Retro*] Me qui adversus naturæ leges sum reversus in propriæ matris uterum, sup. 638. *Farnabius*.

871. *Saxa in infestum caput.*] Sic Gruterus è suis. Aliis *infaustum*. *Delirius incestum*. *Etruscus*, *infandum*, ut ediderat *Fabricius*. *Gronovius*.

872. *Me petat*] Causam hujus pestilitatis, *Farnabius*. *Parens*,] Omnes parentes, liberi, conjuges, fratres me petant, qui jura illorum violaverim. *Idem*.

874. *Ereptos*] In me velut inferis devorum piaculum. Vide sup. v. 550. vel in me pestis, funerum, rogorum causam. *Idem*.

877. *Qualuce*] Thebaid. v. 244. *Id.*
878. *Parens.*] Per indignationem sibi se ex matre parentem improbrat. *Idem*.

880. *Regiam cursu pete.*] Florent. *regiam gressu pete*. Et sequenti versu: *Gratare matri liberis auctam domum*: ut & in plerisque invenit *Delirius*, non *aucta domo*. Nam cur *Scaliger*: *libera aucta modo?* Scio illud in *Truculentis*: *Cum tu recte provenisti, cumque es aucta liberis, Gratulor*. Sed num propterea minus belle dicatur *liberis aucta domus?* *Gronovius*.

881. *Liberis*] Ob domum auctam liberis à te filio ex matre. *Farnabius*.

CHORUS.

Varietate obnoxium arguit Chorus excessum statum. mediam itaque fortunam optat. cujus laudes canit, à similitudine navis modico vento actæ, & exemplo Icaris.

Fata si liceat mihi

Fingere arbitrio meo,

Temperem Zephyro levi

Vela, ne pressæ gravi

Spiritu antennæ tremant.

Lenis & modice fluens

882. *Fata*] Medio tutissimū ibis. *Farnabius*.

887. *Lenes sed modicum fluens*] *Lipsius* è suo: *Lenis & modice fluens*. Cui ne

Aura, nec vergens latus,
Ducat intrepidam ratem.

Tuta me mediâ vehat
Vita decurrens viâ.

Cnoſſum regem timens :

Aſtra dum demens petit,

Artibus ſiſus novis,

Certat & veras aves

Vincere, ac falſis nimis

Imperat pennis puer,

Nomen eripuit freto.

Callidus medium ſenex

Dædalus librans iter

Nube ſub media ſtetit,

Alitem exſpectans ſuam :

Qualis accipitris minas

Fugit, & ſparſos metu

Colligit fœtus avis :

Donec in ponto manus

Movit

ne quid deberet amicus, facit, *Le-
ni ac modicum ſuavis.* Dein Gruterus,
at *modicum.* Tu acquieſce Lipſiano.
neque enim aliter Florentiæ. *Grono-
vius.*

892. *Cnoſſum*] Dædalus Hymeti-
onis fil. damnatus ab Aræopagitis, quod
occidiſſet Talum ſortis filium, in
Cretam migrat: ibi quia vaccam fa-
bricaffeſ ligneam, à Minoë rege, Laby-
rintho ſeu turri incluſus, terra mari-
que fugam interdicitam, per aëra tenta-
vit; alas itaque confeſcit ſibi & filio,
quibus ipſe evolavit in Sardiniam: in-
de Cumas. Icarus autem, dum patris
monito non audiens, nimis alte volat,
pennis à ſole liquefactis in mare deci-
dit, quod ab illo nomen tulit. *Farnab.*

Indicar omnibus actionibus mediocri-
tatem adhibendam, ne, dum nimis al-
ta petimus, decidamus, vel dum terre-
nis cogitationibus inhaeremus, nun-

quam attollamur. *Delrius, Regem*]
Minoëm regem Cretæ, in qua Cnoſſus
urbis. *Farnabius.*

893. *Aſtra dum demens*] Flor. *Aſtra
dum demens.* Ovidius: *cælique cupi-
dine taſtus Altius egit iter.* Sequenti
idem, ut & Voſſianus: *Artibus ſiſus
novis. non ſidens.* Gronovius.

895. *Falſis*] *Pennis non homini da-
tis.* Farnabius.

897. *Puer,*] Icarus. *Idem.*

898. *Aſtulit nomen freto.*] *Etru-
ſcus,* ut quondam vulgabat: *Nomen
eripuit freto.* Gronovius. *Nomen eri-
puit freto.*] Varronem ſequitur, qui,
Solino teſte, tradidit Icarium mare ab
Icaro nominatum, quod & Ovidio
lib. 2. de arte amandi placuit. Sed An-
droëtæ Tenedius, in navigatione Pro-
pœntidis, ab una Cycladum, quæ *Ma-
cry* & *Icarus* vocabantur, appellatum
ſuiſſe, ſcripſit. *Delrius.*

Movit implicitas puer,
Comes audacis viæ.
Quidquid excessit modum
Pendet instabili loco.
Sed quid hoc? postes sonant.
Mœstus & famulus manu
Regius quassat caput.
Ede, quid portes novi.

910

911. *Postes sonant.*] Variant hic libri: sed omnium optime Deltius in quibusdam legi putat: *postes sonat Regior famulus manu, Mœstus & quassans caput.* Idque redaxit Gruterus, quod nunquam potuerit concoquere, *Quatero caput manu.* Sed an concoctu facilius, *postes sonare manu?* Vix putem. Postumus reinere vetus etiam Flor. probatum, modo *quassat, in quassans: mures.* Troadibus: *tum quassans*

caput, Depello somnos, inquit. Medea caput feroci. Quatiens superba motu. Sic igitur accipere postumus: *Postes sonant: Mœstus & famulus manu Regius, (intellige egressus & ipse sonat pectus plangens) quassans etiam caput.* Fortasse tamen scripsit Seneca: *Regius pulsat caput. Ut Troad. Tibi nostracaput dextera pulsat.* Gronov. *Postes*] Crepant regia fores, exeunte nuncio. Vide Herc. Oet. vers. 254. *Farnabius.*

ACTUS QUINTUS.

N U N C I U S.

Nuncius Oedipi excæcationis consilium & modum narrat.

Prædicta postquam fata, & infandum genus
Deprendit, ac se scelere convictum Oedipus 915
Damnavit ipse; regiam infestus petens
Invisa propero tecta penetravit gradu;
Qualis per arva Libycus infantit leo,
Fulvam minaci fronte concutiens jubam: 920
Vultus furore torvus, atque oculi truces,
Gemitus, & altum murmur, & gelidus fluit
Sudor per artus. Spumat, & volvit minas,
Ac merfus alte magnus exundat dolor.
Secum ipse sævus grande nescio quid parat, 925

Suif.

915. *Et infandum scelus*] Quod induci sequiorum codicum turba abjecerunt, recolligi jubet Florenti-

nus: & infandum genus. Gronovius 920. *Fulvam*] Proptiè leonum color est.

926. *Quid*

Suisque fati simile. Quid pœnas moror?

(Ait) hoc scelestum pectus aut ferro petat,
Aut fervido aliquis igne vel saxo domet.

Quæ tigris, aut quæ læva visceribus meis
Incurret ales? ipse tu scelerum capax 930

Sacer Cithæron, vel feras in me tuis

Emitte filvis, mitte vel rabidos canes.

Nunc redde Agaven. anime, quid mortem times?

Mors innocentem sola fortunæ eripit.

Hæc fatus, aptat impiam capulo manum, 935

Ensemque ducit. Itane tam magnis breves

Pœnas sceleribus solvis? atque uno omnia

Penfabis ic̄tu? moreris? hoc patri sat est.

Quid deinde matri? quid male in lucem editis

Gnatis? quid ipsi, quæ tuum magnâ luit 940

Scelus ruinâ, flebili patriæ dabis?

Solvendo non es. Illa quæ leges ratas

Natura in uno vertit Oedipoda, novos

Commenta partus. supplicii eadem meis

Novetur. iterum vivere, atque iterum mori 945

Liceat;

926. Quid pœnas] Verba Oedipi. Farnabius.

927. Vt hoc scelestum] Scribe cum Flor. Quid pœnas moror? (Ait) hoc scelestum. deleta interrogacionis nota, quæ sequenti versui subjicitur. Nam hæc Oedipi verba sunt, ab nuntio relata, & otiosum est 70 Vr. Gronov.

930. Scelerum] Agaves & ceterarum Baccharum. Farnabius.

931. Sacer] Iovi: vel Bacchi factis. vel execrande. Idem. Vel feras in me tuis] Florent. tuas Emitte filvis. Gronovius.

933. Agaven.] Suprà vers. 616. & Thebaid. vers. 17. Farnabius.

936. Breves] Facilis & simplicis mortis. Idem.

942. Solvenda non est illa] Fatua verba, quæ tamen omnes retinent libri. At agnosce ingenium maximi

Grotii in pulcherrima emendatione, quam in margine à manu ejus acceptam libenter & auctori inferibimus & cum lectore communicamus: Solvendo non es. Illa quæ leges ratas Natura, &c. Seipse pergit alloqui; Quas pœnas dabis? non potes solve, quantas debes. Illa Natura, cujus leges in me uno sunt supra omnia exempla violatæ, muretur oportet in supplicia mea. Licinius Nepos apud M. Senecam contr. 33. Vt solvendo sis in pœnas, quoties tibi renascendum est? Ne quis de syllabâ modulo dubitet, sic in Troadibus: magna momento obrui Vincendo didici. Potro optimus & Vossianus, Oedipoda. nam & Oedipodes, Oedipoda dicitur: unde hic ablativus: nam Oedipode tertiæ declinationis. Gronovius.

943. Novor] Filios ex matre. Farn.

Liceat; renasci semper: ut toties nova
Supplicia pendas. utere ingenio miser.

Quod sæpe fieri non potest, fiat diu.

Mors eligatur longa. quaratur via,

Qua nec sepultis mistus, & vivis tamen

950

Exemptus erres. morere, sed citra patrem.

Cunctaris, anime? subitus en vultus gravat

Profusus imber, ac rigat fletu genas.

Et flere satis est? hæcenus fundent levem

Oculi liquorem. sedibus pulsi suis

955

Lachrimas sequantur. hi maritales statim

Fodiantur oculi. dixit, atque irâ furit.

Ardent minaces igne truculento genæ;

Oculique vix se sedibus retinent suis.

Violentus, audax vultus, iratus, ferox,

960

Tantum eruentis. Gemuit; & dirum fremens

Manus

946. *Liceat; renasci semper*:] Quid si legas, *licet*, ac *renasci*, inquit Delius. At Gruterus: Vim & mucronem sententiæ auferas, si substituatur hoc: præsertim quum præcesserit, *novetur*. Vult δὲ τοῦ ἡγῶνς repeti τὸ *Liceat*. Fortassis: *iterum vivere atque iterum mori Liber, ac renasci*. Gronovius.

947. *Ingenio*] Vere eo ingenio ad pœnas excogitandas, quo usus es quondam in Sphingis ænigmate solvendo. Farnabius.

951. *Morere, sed citra patrem*] Interpretantur, non uno ictu, ut Laius. Manus illustris viri, *vita patrem*. Sensu meliore, sed qui etiam facile elicitur ex omnium librorum scriptura. Nam *citra patrem*, est non usque eo, quo pater. hoc est, ut è viventium numero abeas. Morere, sed ceteriore quasi linea quam pater: ne ad patrem pervenias, utque quamvis mortuus sis superstes, & vivum funus circumferate: & denique mortuus eum oculis non contingas. Apud Sophoclem, quum Chorus dixisset, melius ei futurum

fuisse non vivere quam cœcum vivere, respondet Oedipus: Ἐγὼ γὰρ ἔκ οἴσ' ὀμῶσιν ποιοῖς βλέπων. Πατέρα ποί' ἂν παρθείδων εἰς ἀδὲς μῶλων. Vbi notat Scholiastes: οἱ Ἕλληες τοιαύτην εἴηον δόξαν, ὡς εἶτε τυφλὸς τις, εἴτε βλέπων ἔτελεύτα, τοῦτ' ἔστιν ἐν ἀδὲς λῶ. Gronovius. *Citra*] Non uno ictu, ut Laius. Farn.

952. *Subitus an vultus gravat*] Lege cum Flor. *subitus en vultus*. Gronovius.

856. *Maritales*] Ἐρῶν ἄνοσις ἢ γάμος ἀνομίμης δαδῆρος. ex conspectu enim amor. hi, quibus placuit mater, vel qui illius amorem conciliavere. Farnabius.

959. *Vix se*] Consilii & in penas parati. *Idem*.

960. *Mutus, iratus, ferox, Tantum eruentis*.] Quod è duobus scriptis erutum probavimus olim: *audax vultus, iratus, ferox; Tantum eruentis. Gemuit*, &c. id totidem literis confirmavit optimus liber. Vide, si tanti est, Obsev. 2, 19. Gronovius.

Manus in ora torfit. at contra truces
 Oculi steterunt, & suam intenti manum
 Ultro insequuntur. vulneri occurrunt suo.
 Scrutatur a vidus manibus uncis lumina. 965
 Radice ab ima funditus vulfos simul
 Evolvit orbis. hæret in vacuo manus,
 Et fixa penitus unguibus lacerat cavos
 Alte recessus luminum, & inanes sinus;
 Sæviturque frustra, plusque quam fat est furit; 970
 Tantum est periculum lucis. attollit caput,
 Cavisque lustrans orbibus cæli plagas,
 Noctem experitur. quidquid effossis male
 Dependet oculis, rumpit; & victor deos
 Conclamat omnes: Parcite (heu) patriæ, precor: 975
 Jam iussa feci. debitas pœnas tuli.
 Inventa thalamis digna nox tandem meis.
 Rigat ora fœdus imber, & lacerum caput
 Largum revulsis sanguinem venis vomit.

965. *Manibus*] Digitis, unguibus. *Farnabius.*

967. *Orbes.*] Κύκλους. ita Soph. ὄφθ' ἐπιπέσειν ἀπὸ τοῦ τῶν οὐτῆ' κύκλων. Sphærica autem seu orbicularis forma oculo data est, quo celerius & facilius revolutus objecta apprehendat, utque sufficiat cuius quantitati capiendæ perpendicularibus lineis à visis in centrum oculi concurrentibus. *vel orbis* hic cape sinus, in quibus oculi. *Id.*

968. *Cavos, &c.*] Etiam in oculo-

rum sinus & globos, cum satis fuisset araneæ telam, vel pupillam effodisse.

Idem.

971. *Tantum*] In tantum lucem exodit. tam attente caveat, ne quid sibi lucis relinquatur. *Idem.* *Attollit*] More lustrantis & suspicientis. *Idem.*

973. *Noctem*] An penitus sit cæcus, *Idem.*

976. *Iussa*] Quod voluistis. *Idem.*

978. *Rigat*] Hæc nuncius ex sua persona. *Idem.*

C H O R U S.

Chorus iste ex disciplina Stoicorum (qui omnia, imo Deum ipsum subjiciunt inevitabilibus fati) excusari Oedipum vult.

Fatis agimur. cedite Fatis. 980
 Non sollicitæ possunt curæ
 Mutare rati stamina fusi.

Quid-

982. *Stamina*] Hercul. Fer. vers. 558. *Farnabius.*

2 4

984. *At-*

Quidquid patimur mortale genus,

Quidquid facimus, venit ex alto:

Servatque suæ decreta colûs

Lachesis, durâ revoluta manu.

Omnia certo tramite vadunt.

Primusque dies dedit extremum.

Non illa deo vertisse licet,

Quæ nexa suis currunt caufis.

It cuique râtus, prece non ulla

Mobilis, ordo. multis ipsum

Metuisse nocet. multi ad fatum

Venêre suum, dum fata timent.

Sonuerè fores, atque ipse suum

Duce non ullo molitur iter

Luminis orbus.

985

990

995

984. *Alto:*] Fato seu providentia divina. *vel ut illi*, ex constellatione. *Farnabius.*

986. *Lachesis,*] Vna è Parcis, fatum. *Idem.* *Dura*] Inexorabili, immutabili. *Idem.*

987. *Omnia certo tramite vadunt.*] Pauci *scpto*: optimus & cæteri, fere omnes, *secto*. Itaque putem fuisse, *recto*: quod est directio & præstituto. *Regi & dirigi* ut fines, ita viæ & itinera proprio verbo dicuntur. Sed & ventustiores libri minuto caractere inter

R & S vix ponunt differentiam. *Gron.*

988. *Primusque*] Horoscopus genethliacus ex situ & nativitatis hora. *Farnabius.*

989. *Non illa*] *Quod fore paratum est, id summum exuperat Iovem.* *Stoice.* *Idem.*

990. *Quæ nexa*] Quæ proveniunt ex serie & ordine causarum. *Idem.*

993. *Multis ipsum Timuisse nocet.*] *Flor.* *Metuisse.* Recte: nam sequitur: *dum fata timent:* & nihil in repetitione momenti. *Gronovius.*

OEDIPUS. CHORUS. JOCASTA.

Jocasta se interficit. Oedipus excæcatus in exilium abit.

Oed. Bene habet, peractum est. justa persolvi patri.

Juvant tenebræ. quis deus tandem mihi

Placatus atra nube perfundit caput?

1000

Quis scelera donat? conscium evasi diem.

Nil, parriçida, dexteræ debes tuæ,

LUX

1000. *Atra*] Cæcitatæ caligine. *Farnabius.*

1001. *Donat?*] *Dono remittit?* *Idem.*

1003. *Vul-*

Lux te refugit. vultus Oedipodem hic decet.

Chor. En ecce, rapido sæva profiluit gradu

Jocasta vecors: qualis attonita & furens 1005

Cadmea mater abstulit gnato caput,

Sensitve raptum. Dubitat, afflictum alloqui

Cupit, pavetque. jam malis cessit pudor.

Et hæret ore primo vox. *Joc.* Quid te vocem?

Gna-

1003. *Vultus Oedipodem hic decet.*] Florent. *Oedipodam.* Lege: *Oedipoda*, accusandi casu Græcæ terminationis. *Gronovius.*

1005. *Qualis*] *Qualis* Agave, ubi furens filio caput abstulisset moxque ad te reverfa facinus sensisset, attonita stetit; talis hic Iocasta. vid. sup. v. 443. *Farnabius.*

1007. *Sensumve raptum traxit*] *Lip* sianus & optimus Florentia: *Sensiveraptum.* *Dubitat, afflictum alloqui Cupit pavetque.* Egregie, inquit *Gruterus.* Profecto egregie: sed & vere: nam aut furentis Agaves Bactheo inflictu & Penthea discerpentis, aut (& vel maxime) postea dolore furentis & attonita, postquam quid fecisset agnovit, adfectum & habitum vulc in Iocasta fuisse. Ut *Lucanus* lib. 7. *Nec magis attonitos animi sensere tumultus, Cum fureret Pentheus, aut cum disisset Agave.* Sic recte scribitur vir summus, sed perperam interpretatur: Nec magis extrenati erant aut Pentheus, cum Agave fureret, aut ipsa Agave, cum furete desisset: additque: quod præcessit, cum fureret, est *ἄποστονυμα*, & ex posteriori supplendum *Agave.* Tam infelicitæ contorta oratio sine exemplo est, & nulla potest figura defendi. Ipsum Penthea furentem facit fabula. *Virgilius: Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus, Et solem geminum & duplices se ostendere Thebus.* Vide *Euripidis* *Bacchas*, quas & *Virgilius* respexit: præcipue ista: *Καὶ μὲν ὄσων μοι δὲ ὀρθῶν ἡλίας δοκῶ, Διόσκου Ἰθυσίας, ἢ πῶλισσι ἐπὶ ἰάσων. Καὶ τῶν ἠμῶν αἰθῶν δὲ ἡ-*

ἡσθῶν δοκῶν, &c. Tumulus igitur mentis dicit aut Penthei, cum furebat, aut Agaves, cum furete desierat. *Seneca* vero *Agave* utraque in exemplum utitur: profilit Iocasta, qualis aut Agave insiluit in Penthea; aut mox eum directum agnovit. Tamen *Gruterus* non auctus est egregiam se iudice lectionem recipere. Quam raro discrepent membranæ in vocibus notis, neque *Pall.* variant à *Delrianis*, suspicet late remotius ulcus, inquit. Prior ratio falsa revincitur innumeris exemplis vel eorum, quæ ex optimo *Flor.* protulimus: posterior nihil efficit, quippe omnes illi codices, & mille alii, *Lipsiano* pejores. *Vulgarum* factum est, absoum, absurdum. *Traxit*, ex nulla historia est. Nihil otiosius aut magis supervacaneum illo: *Sursumque raptum traxit.* *Delrius* probat meliora; sed male, *Dubitat*, intelligit de matre Penthei: id enim ad *Iocastam* solam refertur. *Gronovius.*

1009. *Cupiant & horrent ora*] Et hic solus verat *Lipsianus* codex, quem tamen nemo postea hic mentione dignum censuit: nisi quod vir doctus niixtum ex bonis malisque libris: *Cupiant, sed hærent ora.* Tu vero omnia refinge ex arbitrio principis & secundi *Melissei* libri: *Tam malis cessit pudor, Et hæret ore prima vox.* *Joc.* *Quid te vocem?* Nihil hic conjecturatum, ne *Lipsii* quidem modicam ferimus. *E Choro* aliquis faciem & animum *Iocasta* breviter effingit: *Profiluit* incerta animi & dubia, *Oedipum* affari, an non, debeat: velit quidem, veretur tamen: tandem loquacia & garrula ma-

Gnatumne? dubitas? gnatus es. gnatum pudet. 1010
 Invite loquere gnate, quo avertis caput,
 Vacuosque vultus? *Oed.* Quis frui & tenebris vetat?
 Quis reddit oculos? matris (heu) matris sonus.
 Perdidimus operam. congredi fas amplius
 Haud est. nefandos dividat vastum mare, 1015
 Dirimatque tellus abdita: & quisquis sub hoc
 In alia versus sidera, ac solem avium
 Dependet orbis, alterum ex nobis ferat.
Joc. Fati ista culpa est. nemo fit fato nocens.
Oed. Jam parce verbis, mater, & parce auribus. 1020
 Per has reliquias corporis trunci precor,
 Per inauspicatum sanguinis pignus mei,
 Per omne nostri nominis fas & nefas.
Joc. Quid, anime, torpes? socia cur scelerum dare
 Pœnas recusas? omne confusum perit, 1025
 Incesta, per te juris humani decus.
 Morere, ac nefastum spiritum ferro exige.
 Non si ipse mundum concitans divum sator

Corufca

la evicerunt tacitum pudorem: jam primam vocem ore lento conatur. Et statim illa: *Quid te vocem?* Gronovius.

1010. *Gnatum pudet?*] Tollenda nota interrogationis. Res ex gestu nocenda. Ad vocem Iocasta quassat caput & avertitur Oedipus. Ideo illa: *dubitas?* &c, certe *gnatus es*: non enim puderet, nisi gnatus esses: ille ipse pudor tuus argumento est te filium meum esse, & recte sic appellari. Itaque estis nobis, *Invite loquere gnate*. ita enim plane liber optimus, nec habeo, cur spernam. Vulgo: *Immitis oro Idem.*

1011. *Quo avertis*] *Audita Iocasta, avertit se Oedipus.* Farnabius.

1012. *Quis frui*] *Quisnam tu es, qui interdiciis mihi fructum capere, quem ex cœcitate percepisse mihi visum sum?* *Idem.*

1013. *Quis reddit*] *Quis per aures ingerit mihi mala, quorum notas ne viderem, effodi mihi oculos?* *Idem.*

1014. *Perdidimus*] Nil profeci oculos eruendo, cum etiamdum audiam. Vide Thebaid. vers. 226. *Idem.*

1016. *Tellus*] Alterum Hemisphærium. *Idem.*

1018. *Orbis,*] Alterum orbis latus aliis sideribus notum. utque dicunt poetæ, *alio sole calens, Et alio sub sole jacens.* *Idem.*

1021. *Corporis trunci precor,*] *Flor. peto.* Et mox: *fas ac nefas.* Et, *Morere & nefastum.* Gronovius.

1022. *Inauspicatum*] Infelicem prolem, liberos. Farnabius.

1023. *Fas*] Matris & filii. *Idem.* *Nefas,*] Vxor, mariti, &c. nefanda inter nos nomina. *Idem.*

1024. *Quid,*] *Se ad pœnas de sese mendas excitas.* *Idem.*

Corufca favâ tela jaculetur manu,
 Unquam rependam sceleribus pœnas pares 1030
 Mater nefanda. mors placet. mortis via
 Quærat. agendum, commoda matri manum,
 Si parricida es. restat hoc operi ultimum.
 Rapiatur ensis. hoc jacet ferro meus
 Conjux. quid illum nomine haud vero vocas? 1035
 Socer est. utrumne pectori infigam meo
 Telum? an patenti conditum jugulo imprimam?
 Eligere nefcis vulnus. hunc, dextra, hunc pete
 Uterum capacem, qui virum & gnatum tulit.
 Chor. Jacet perempta. vulneri immoritur manus; 1040
 Ferrumque secum nimius ejecit cruor.
 Oed. Fatidice te, te, præsidem veri Deum,
 Compello. solum debui fatis patrem.
 Bis parricida, plusque quam timui nocens.
 Matrem peremi. scelere confecta est meo. 1045
 O Phœbe mendax, fata superavi impia.
 Pavitante gressu sequere fallaces vias,
 Suspensa plantis efferens vestigia.
 Cœcam tremente dextrâ noctem rege.
 I, gradere præceps, lubricos ponens gradus. 1050
 I, profuge, vade. siste, ne in matrem incidas.

Qui-

1029. *Tela*] Fulmina. *Farnabius*.
 1033. *Restat*] Ut matrem etiam occidas. *Idem*.
 1034. *Ensis*.] Quem modo Oedipus abjecerat. *Idem*.
 1035. *Conjux*.] Latus conjux meus, imo socer; namque filio ejus nupti. *Idem*.
 1038. *Vulnus*.] Locum vulneri. *Id.*
 1039. *Qui virum & gnatum tulit*.] Flor. Voss. & omnes fere, & gnatos, ut voluit Gruterus. Sed frustra *καὶ τὸ γένος* in verbo quærit. Immo, si quid video, scripsit Seneca: *qui virum & gnatum tulit*. Gronovius.
 1042. *Te fatidice, te præsidem*] Nu-

merosius liber optimus : *Fatidice te, te præsidem*. Innuunt & hoc vulgares scripti, quibus plerisque pronomen à fronte abest damno versus. *Idem*. *Te fatidice*.] Te ridiculum deum falsitatis arguo, qui fore prædixisti, ut patrem occiderem. sed jam & matri necis causa fui. *Farnabius*.
 1047. *Sequere fallaces vias*.] Flor. *fallentes*. Erotibus te committe. *Id.* *Fallaces*] Asperas, præcipites, cæco ignotas. *Farnabius*.
 1049. *Cæcam*] Vias baculo prætentans explora. *Idem*.
 1051. *In matrem*] In matris cada-ver. *Idem*.

Quicumque fessi corpore & morbo graves
Semianima trahitis pectora, (en fugio, exeo)
Relevate colla. mitior cœli status

Post terga sequitur. quisquis exilem jacens 1055

Animam retentat, vividos haustus levis

Concipiat. ite, ferte depositis opem.

Mortifera mecum vitia terrarum extraho.

Violenta fata, & horridus morbi tremor,

Maciesque, & atra pestis, & rabidus dolor 1060

Mecum ite, mecum. ducibus his uti libet.

1052. *Quicumque*] O Thebanipese laborantes. *Farnabius.*

1053. *Semianima trahitis corpora,*] Florentiæ: pectora. semivivo pectore ægum spiritum ducitis. *Gronovius.*
Fugio,] Prout jubet oraculum. *Farnabius.*

1057. *Ite, ferte depositis opem.*] De quorum salute & vita desperabatur. *Idem.* *Depositis,* desperati, vel salutis desperata, ut *Servius* & *Afconius.* *Virg.* *Ile ut depositis proferret fata parentis.* *Fabritius.*

1058. *Mortifera mecum*] Id est quod prædictum fuerat, versu 630. *Commelin.* *Vitia terris extraho.*] *Flor. terrarum.* *Gronovius.*

1059. *Et horridus morbi tremor,*] Si blandiebatur admodum, quod in quinque invenit *Græterus* & *Scholiasse,* *morbi tremor,* cur receptum non est: Certe sic & liber optimus: & profecto non mortui tremunt, sed infirmi. *Gronovius.*

1051. *Ducibus*] *Mihi cæco* hi pro ducibus erunt. *Suprà 652.* *Farnabius.*

